

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta ja viestintämarkkinalain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta sekä muutettavaksi viestintämarkkinalain säännös viranomaisverkon määritelmästä.

Ehdotetulla lailla säädettäisiin julkisen hallinnon turvallisuusverkosta, sen palveluista ja palvelujen käytöstä sekä muusta turvallisuusverkko toiminnasta. Lain tarkoituksena olisi normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus sekä turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luotamuksellisuus.

Ehdotetun lain mukaan turvallisuusverkko olisi valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viestintämarkkinalaissa tarkoitettu viranomaisverkko. Turvallisuusverkkoon kuuluisi

viestintäverkko ja siihen välittömästi liittyvät laitetilat, laitteet ja muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut. Laissa olisi säännökset turvallisuusverkon käyttövelvoitteesta ja muusta käytöstä sekä turvallisuusverkon ja sen yhteisten palvelujen palvelutuotannosta. Laissa säädettäisiin myös turvallisuusverkko toiminnan ohjausmallista, johon kuuluu toiminnan yleishallinnollinen ohjaus, palveluntuottajana toimivan yrityksen omistajaohjaus sekä toiminnan strateginen ohjaus ja sen tuki.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus viestintämarkkinalain muuttamisesta. Ehdotetun muutoksen johdosta lakiin sisältyvää viranomaisverkkoa koskevaa määritelmää täydennettäisiin.

Lakiehdotus liittyy valtion vuoden 2013 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö	3
2.2 Käytäntö	6
Nykykäytäntö	6
Turvallisuusverkkohanke	8
2.3 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	9
2.4 Nykytilan arviointi	11
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	12
3.1 Tavoitteet	12
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	13
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	15
4.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	21
4.3 Vaikutukset yritysten toimintaan	24
4.4 Henkilöstövaikutukset.....	25
4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset	27
5 ASIAN VALMISTELUVAIHEET	28
5.1 Valmisteluvaiheet.....	28
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	29
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	35
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	35
1.1 Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta	35
1 luku Yleiset säännökset	35
2 luku Turvallisuusverkon palvelutuotanto	41
3 luku Ohjaus ja valvonta	48
4 luku. Erinäiset säännökset	51
5 luku. Voimaantulo	54
1.2 Viestintämarkkinalaki	58
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	59
3 VOIMAANTULO.....	59
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	60
LAKIEHDOTUKSET	63
julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta	63
viestintämarkkinalain 2 §:n muuttamisesta	71

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä säädöksiä turvallisuusverkkotoiminnasta. Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta. Ehdotettua lakia sovellettaisiin julkisen hallinnon turvallisuusverkkoon, sen palveluihin ja palvelujen käyttöön sekä muuhun turvallisuusverkkotoimintaan. Turvallisuusverkko olisi valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viranomaisverkko. Turvallisuusverkkoon kuuluisivat viestintäverkko ja siihen välittömästi kuuluvat laitetilat, laitteet ja muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut.

Turvallisuusverkkotoiminta muodostuisi esityksen mukaan kahdesta osa-alueesta: turvallisuusverkosta ja sen ohjauksesta. Turvallisuusverkkotoiminnalla tarkoitettaisiin näiden osa-alueiden hallinnollista, toiminnallista ja teknistä kokonaisuutta, jossa yhdistyisivät turvallisuusverkon ja siihen liittyvien palvelujen ja palveluntuottajien toiminta sekä sen ohjaus ja valvonta. Turvallisuusverkkotoiminta olisi kokonaisuutena tarkastellen julkinen hallintotehtävä, josta päävastuun kantaisivat yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavat viranomaiset. Näitä viranomaisia olisivat turvallisuusverkkotoiminnan ohjaukseen osallistuvat valtiovarainministeriö, valtio-neuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusvoimat, Huoltovarmuuskeskus sekä kunnat. Toimintakokonaisuuden kuuluisi kuitenkin myös viranomaisten toimintaa tukevia teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttäviä tehtäviä, joissa ei olisi kysymys julkisen vallan käytöstä ja joista voisi lakiehdotuksen mukaan vastata myös muu kuin julkisen hallinnon viranomainen. Lakiehdotuksen mukaan tällaisista tehtävistä vastaava palveluntuottaja olisi ainakin valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö tai sen kokonaan omistama tytäryhtiö.

Lakiehdotus sisältäisi säännökset turvallisuusverkon toiminnallisesta ja organisatorisesta käyttövelvoitteesta, verkon muusta käytöstä, verkon laiteloista, laitteista ja tietojärjestelmistä, verkon palveluntuottajista ja näiden tehtävistä, palvelutuotannon ja käytön tärkeysjärjestelystä, turvallisuusverkkotoiminnan hallinnollisesta ja strategisesta ohjauksesta, palvelujen maksullisuudesta, tietojen julkisuudesta ja salassapidosta, henkilöstöturvallisuudesta, virka-avusta sekä lain voimaan tuloa ja siirtymäkautta koskevista järjestelyistä.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n muuttamiseksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty julkisen hallinnon turvallisuusverkosta tai -verkkotoiminnasta. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä turvallisuusverkon perustana olevasta puolustusvoimien viestintäverkosta eikä muitakaan säännöksiä, joilla nimenomaisesti säädettäisiin niistä asioista, joista ehdotetulla lailla on tarkoitus säätää. Sen sijaan voimassa oleva lainsäädäntö sisältää useita säännöksiä, jotka on otettava huomioon julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa koskevassa sääntelyssä.

Turvallisuusverkon perustana on puolustusvoimien viestintäverkko. Nykytilassa viestintäverkon hallinta on puolustusvoimilla, jonka tehtävistä säädetään laissa puolustusvoimista. Puolustusvoimien tehtävänä on puolustusvoimista annetun (551/2007) lain 2 §:n mukaan Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluu muun muassa maalueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen ja alueellisen koskemattomuuden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. Puolustusvoimat antaa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitä-

tämiseksi ja muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi.

Hallinnon tietotekniikkakeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2007) 1 §:n mukaan keskuksen tehtävänä on muun muassa tuottaa tieto- ja viestintäteknikan palveluita sisäasiainministeriölle ja hallinnonalan muille virastoille ja laitoksille. Hallinnon tietotekniikkakeskus voi lisäksi tuottaa vastaavia palveluita muillekin valtion virastoille ja laitoksille valtion tietohallinnon ja hankintatoimen yleisten kehittämislinjausten mukaisesti ja siten kuin palvelujen tuottamisesta on palvelusopimuksissa sovittu kyseessä olevien virastojen ja laitosten kanssa.

Voimassaolevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä turvallisuusverkko toiminnan ohjaamisesta. Ehdotetulla lailla luodaan turvallisuusverkko toiminnan ohjausmalli, jonka keskeisiä vastuullisia toimijoita ovat valtiovaraministeriö ja valtioneuvoston kanslia.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 17 §:n mukaan valtiovaraministeriön toimialaan kuuluu muun muassa julkisen hallinnon yleinen kehittäminen sekä valtionhallinnon rakenteiden, ohjausjärjestelmien ja toiminnan kehittäminen sekä valtionhallinnon tietohallinnon ohjaus, sähköisen asioinnin ja tietoturvallisuuden yleiset perusteet, valtion ja kuntien tietohallintoyhteistyö sekä valtioneuvoston yhteinen tietohallinto. Tämän nykyisen toimivallan puitteissa valtiovaraministeriö on vastannut turvallisuusverkko hankkeessa tehdystä turvallisuusverkko toiminnan suunnittelusta ja valmistelusta sekä turvallisuusverkon rakentamisen ohjaamisesta. Valtioneuvoston ohjesääntöön on tarkoitus tehdä ehdotettua lakia vastaava muutos, jolla lisättäisiin valtiovaraministeriön toimialaan kuuluvaksi turvallisuusverkko toiminta.

Valtiovaraministeriön tehtävistä säädetään tarkemmin valtiovaraministeriöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (610/2003). Valtiovaraministeriöstä annettu valtioneuvoston asetukseen on tarkoitus tehdä ehdotettua lakia vastaava muutos, jonka mukaan valtiovaraministeriön tehtävänä olisi vastata julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnan strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta sekä turvallisuusverkko toiminnan tieto- ja viestintäteknisen varau-

tumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Vastaava muutos olisi tarkoitus tehdä myös valtiovaraministeriön työjärjestykseen (966/2005). Voimassa olevan valtiovaraministeriön työjärjestyksen 2 §:n mukaan ministeriössä on muun muassa julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen toiminto (JulkICT-toiminto). Työjärjestyksen mukaan JulkICT-toiminto valmistelee muun muassa asiat, jotka koskevat julkisen hallinnon tietoturvallisuuden yleistä kehittämistä ja yhteensovittamista, julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistämistä sekä valtion tietoturvallisuuden ohjausta.

Valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu muun muassa valtioneuvoston yleisten toimintaedellytysten ja palvelujen järjestäminen sekä valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden yleinen omistajapolitiikka. Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 §:n mukaan kanslian tehtäviä ovat muun muassa valtioneuvoston turvallisuuspalvelut, turvallisuuteen liittyvän yleisen tilannekuvan kokoaminen ja valtioneuvoston yhteinen poikkeusoloihin varautuminen sekä valtion yleisen omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen valmistelu ja täytäntöönpano ja ministeriön alaisten valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus. Asetuksen 2 §:n mukaan kanslian toimialaan kuuluu muun muassa Suomen Erillisverkot Oy -niminen valtio-omisteinen yhtiö. Valtioneuvoston kanslian työjärjestyksen (242/2012) mukaan kansliassa on muun muassa valmiuosasto ja omistajaohjausosasto. Valmiuosaston tehtävänä on työjärjestyksen 5 §:n mukaan muun muassa valtioneuvoston turvallisuuspalvelut, turvallisuuteen liittyvän yleisen tilannekuvan kokoaminen ja valtioneuvoston yhteinen poikkeusoloihin varautuminen. Omistajaohjausosaston tehtävänä on työjärjestyksen 4 §:n mukaan valtion yleisen omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen valmistelu ja täytäntöönpano, ministeriön alaisten valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus sekä eri ministeriöiden omistajaohjauksen käytäntöjen yhteensovittaminen ja ministeriöiden välisen yhteistyön koordinointi.

Ehdotettu laki sisältää säännökset turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelu-

jen tuottajan omistajaohjauksesta. Valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 1 §:n mukaan sitä sovelletaan yhtiöomistusta koskevaan päätöksentekoon ja valtion omistajaohjaukseen valtioneuvalletoimisissa yhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä sekä valtion liikelaitoksista annetussa laissa (1062/2010) tarkoitettujen valtion liikelaitosten hallinnassa olevissa vastaavissa osakeyhtiöissä. Jos edellä tarkoitettu yhtiö on konsernin emoyhtiö, lakia ei pykälän 3 momentin mukaan sovelleta sen tytäryhteisöihin. Lain 2 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan valtion äänioikeuden käyttämistä yhtiökokouksissa sekä muita toimenpiteitä, joilla valtio osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiöiden hallintoon ja toimintaperiaatteisiin.

Ehdotetun lain mukaan turvallisuusverkko on viestintämarkkinalaissa tarkoitettu viranomaisverkko. Turvallisuusverkon perustana olevaan puolustusvoimien viestintäverkkoon ei ole sovellettu viranomaisverkkoja koskevia säännöksiä. Viestintämarkkinalaki on liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluvaa lainsäädäntöä. Valtioneuvoston ohjesäännön 20 §:n mukaan liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluu muun muassa sähköinen viestintä ja viestintäpalvelujen tietoturvallisuus. Ministeriön tehtävistä säädetään tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (405/2003).

Viestintämarkkinalaki sisältää ehdotetun lain säännöksiä vastaavia yleisiä viestintäverkkoja ja viestintäpalveluja koskevia säännöksiä. Viestintämarkkinalain 1 §:n mukaan lain tavoitteena on edistää palvelujen tarjontaa ja käyttöä viestintäverkoissa sekä varmistaa, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien teleyritysten ja käyttäjien saatavilla koko maassa. Lain tavoitteena on lisäksi huolehtia siitä, että Suomessa saatavilla olevat mahdollisuudet televiestintään ovat käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisia, keskenään kilpailevia, teknisesti kehittyneitä, laadultaan hyviä, toimintavarmoja ja turvallisia sekä hinnaltaan edullisia. Lain 2 §:n 9 kohta sisältää viranomaisverkkoa koskevan määritelmän. Sen mukaan viranomaisverkolla tarkoitetaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, pelas-

tustehtäviin tai väestönsuojeluun liittyvien tarpeiden vuoksi rakennettua viestintäverkkoa, jonka liittymiä voidaan tarjota viranomaisten lisäksi myös muulle, edellä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjäryhmälle. Lain 99 § sisältää viranomaisverkkoa koskevat erityiset säännökset. Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää niistä käyttäjäryhmistä, joilla on oikeus käyttää viranomaisverkkoa. Lain 90 §:n mukaan teleyrityksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Teleyrityksellä tarkoitetaan lain 2 §:n 21 kohdan mukaan verkkoyritystä tai palveluyritystä. Verkkoyritys tarjoaa omistamaansa tai muulla perusteella hallussaan olevaa viestintäverkkoa käytettäväksi viestien siirtoon, jakeluun tai tarjolla pitoon. Palveluyritys siirtää viestejä hallussaan olevassa tai verkkoyritykseltä käyttöönsä saamassa viestintäverkossa taikka jakelee tai pitää tarjolla viestejä joukkoviestintäverkossa.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus. Turvallisuusverkoa välitetään viranomaisten tietoa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista samoin kuin viranomaisten velvollisuuksista tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Lain 4 §:n 2 momentin mukaan koskee se, mitä viranomaisesta säädetään, myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Lain 24 § sisältää säännökset salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 36 §:n 1

momentissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla on annettu valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtiorhallinnossa (681/2010), jossa säädetään valtiorhallinnon viranomaisten asiakirjojen käsittelyä koskevista yleisistä tietoturvallisuusvaatimuksista sekä asiakirjojen luokittelun perusteista ja luokittelua vastaavista asiakirjojen käsittelyssä noudatettavista tietoturvallisuusvaatimuksista.

Turvallisuusverkkotoimintaan ehdotetun lain mukaisesti liittyvät toimijat tekevät palvelutuotannon järjestämisen edellyttämiä ja turvallisuusverkon käyttöä koskevia hankintoja. Julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 1 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa siten kuin tässä laissa säädetään. Lain 6 §:n mukaan hankintayksikkö on valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaisten lisäksi muun muassa mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta pykälässä tarkoitelta hankintayksiköltä. Julkisista hankinnoista annettu laki sisältää myös sen soveltamisalaa koskevia poikkeussäännöksiä. Näissä säännöksissä määriteltyjä poikkeusperusteita ovat muun muassa niin sanottu turvallisuuspoikkeama, yksinoikeusperuste ja sidosyksikköhankinnat.

Ehdotetun lain tarkoitus liittyy valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten toimintaan ja lailla säädettäisiin muun muassa turvallisuusverkon käytöstä valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä rajaturvallisuuteen liittyvissä toiminnoissa. Näihin toimintoihin liittyvät hankinnat voivat tyypillisesti olla laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011) tarkoitettuja puolustus- ja turvallisuushankintoja. Edellä mainitulla lailla säädetään valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden velvollisuudesta kilpailuttaa puolustus- ja turvallisuushankintansa sekä näihin hankintoihin sovellettavista periaatteista ja menettelyistä. Lain tavoitteena on valtion keskeisiä turvallisuussetuja vaarantamatta tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä

sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia tarjota tavaroita, palveluita ja rakennusurakointia julkisten puolustus- ja turvallisuushankintojen tarjouskilpailuissa.

2.2 Käytäntö

Nykykäytäntö

Puolustusvoimilla on tällä hetkellä sotilaallisen maanpuolustuksen poikkeusolojen tarpeisiin rakennettu koko maan kattava tiedon siirtoverkko, puolustusvoimien viestintäverkko, joka mahdollistaa suojaustason salainen (ST II) tietojen siirtämisen. Puolustusvoimien viestintäverkon käyttö ja kehittäminen on ollut puolustusvoimien hallinnassa ja sitä on rahoitettu puolustusvoimille osoitetuilla määrärahoilla. Verkon rakentaminen on aloitettu osin jo 1960-luvulla kaukovalvontatutkien käyttöönottoon liittyen. Myöhemmin yhteyksiä on laajennettu, rakennettu ja varmennettu käyttämällä erilaisia teknisiä ratkaisuja, hajauttamalla järjestelmiä, kaapeleita ja laitteita sekä hyödyntämällä teleyritysten infrastruktuuria. Puolustusvoimien viestintäverkkoon kuuluu muun muassa kaapeliverkkoja, laitteiloja, siirtojärjestelmä- ja välityslaitteistoja sekä verkon ohjaus- ja valvontalaitteistoja. Kaapeliverkostot ovat osin puolustusvoimien omistuksessa ja hallinnassa ja osin teleyrityksiltä vuokrattuja kuitukaapelipareja. Pääosin puolustusvoimien hallinnassa oleviin laitteiloihin on sijoitettu kaapeliverkkojen liityntäpisteet sekä tietoliikenteen vaatimat siirtojärjestelmä- ja välityslaitteistot sekä ohjaus- ja valvontalaitteistot.

Puolustusvoimien viestintäverkkoa operoi pääesikunnan alaisuudessa toimiva Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskus. Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskus on valtioneuvoston asetuksen puolustusvoimista (1319/2007) tarkoittama laitos. Merialueilla viestintäverkon ylläpidosta vastaa merivoimat. Operoinnilla tarkoitetaan, että operoija suunnittelee, rakentaa tai rakennuttaa verkkoa, valvoo verkon tilaa, tekee verkonohjaustoimenpiteitä sekä korjaa tai korjauttaa verkkoon liittyvät viat. Puolustusvoimilla on verkon ylläpitoon ja operointiin normaalioloissa

koulutettu ja osaava henkilöstö. Poikkeusolojen toimintaan on koulutettu lisäksi reserviläisjoukkoja, joilla mahdollistetaan tiedonsiirtoverkon viankorjaukset, verkon laajentaminen sekä sodan ajan joukkojen liittämisen verkkoon.

Puolustusvoimien viestintäverkkoon kuuluu laittiloja rakennuksessa olevista laitekaapeista maastossa oleviin vahvasti linnoitettuihin viestiasemakontteihin. Laittiloissa sijaitsee tiedonsiirron edellyttämä teknologia, kuten siirto- ja välitysjärjestelmät. Runkoverkko käsittää runkoyhteyksien solmupisteet (viestiasemat) ja niiden väliset yhteydet. Alueverkko käsittää runkoverkon solmupisteen ja alueella olevat kevyemmät laittilat sekä niiden väliset yhteydet. Liityntäverkko käsittää joko runkoverkon tai alueverkon solmupisteestä asiakkaan liityntäpisteeseen olevan siirtotien laitteineen. Liityntäpiste on rajapinta, josta asiakas liittyy Puolustusvoimien viestintäverkkoon omilla järjestelmillään tai laitteillaan.

Puolustusvoimien viestintäverkkoa on kehitetty ja sitä ylläpidetään puolustusvoimien poikkeusolojen toimintatarpeita varten. Normaalioloissa verkon käytössä korostuvat erityisesti alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamisen liittyvän tiedonsiirron tarpeet. Viestintäverkko on rakennettu korkea varautuminen ja turvallisuus huomioiden, jotta verkon käytettävyys olisi turvattu eri uhkatiloissa.

Puolustusvoimien omiin tarpeisiin rakennettu suljettu tiedonsiirtoverkko ja sen itsenäinen hallinta ovat muodostaneet perustan puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttamiselle ja yhä lisääntyviltä tietoverkkouhkilta suojautumislle.

Viranomaisradioverkkoa (VIRVE) operoi Suomen Erillisverkot Oy. VIRVE-verkon keskeisiä rakenneosia ovat keskuksat (noin 15 kpl), radiotukiasemat (noin 1300 kpl) sekä näiden väliset tiedonsiirtoyhteydet. Liittymisen VIRVE-verkkoon tapahtuu pääsääntöisesti TETRA-teknologiaan perustuvan radiopuhelimen kautta, joka on käytössä keskeisillä turvallisuudesta vastaavilla viranomaisilla kuten poliisilla, pelastustoimella, ensihoitopalvelulla, rajavartiolaitoksella ja puolustusvoimilla. Suomen Erillisverkot Oy on valtion kokonaan omistama yhtiö. Nykytilassa yhtiö

hankkii sekä keskusten väliset että radiotukiasemille tarvittavat tiedonsiirtoyhteydet kaupallisilta teleyrityksiltä. Toiminta rahoitetaan käyttäjämaksuilla ja viime vuosina sitä on rahoitettu osin myös keskitetyllä rahoituksella.

Valtion yhteinen tietoliikenne- ja viestintäverkko (VY-verkko) on valtionhallinnon organisaatioille tarkoitettu kaupalliselta palveluntoimittajalta hankittu tietoliikennepalvelu, jonka avulla valtionhallinnon organisaatiot ja niiden toimipisteet voidaan liittää toisiinsa ja organisaatiot voivat kytkeytyä valtion yhteisiin palveluihin sekä ulkoisiin palveluihin, kuten internetiin. VY-verkko muodostaa siihen liittyneiden virastojen välisen valtion sisäisen intranetin. Valtion yhteisessä verkossa valtion organisaatiot ja niiden eri toimipisteet liitetään toisiinsa ja yhteisiin palveluihin varmennetun kytkentäytimen avulla. Toimipistekohtaiset liittymät VY-verkkoon hankitaan Hansel Oy:n kilpailuttamalla puitesopimuksella. VY-verkko tarjoaa korotetun tietoturvatason sekä korotetun varautumisen tason tietoliikennepalveluita. VY-verkon palveluita tuottaa tällä hetkellä TeliaSonera Finland Oy ja sen kanssa tehdyn puitesopimuksen on kilpailuttanut Hansel yhteistyössä Valtion IT-palvelukeskuksen kanssa.

Valtioneuvoston verkko on valtioneuvoston sisäinen tietoliikenne- ja viestintäverkko, jossa palvelusta vastaa Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus ja sitä tuotetaan yhdessä teleyrityksen kanssa. Valtioneuvoston verkon omistaa valtio ja sen kehittämisestä vastaa valtiovaraministeriö. Verkko rahoitetaan suoralla budjettirahoituksella. Valtioneuvoston verkko on tarkoitus ottaa osaksi turvallisuusverkkoa.

Puolustusvoimien viestintäverkkoa käyttää nykytilassa puolustusvoimat. Puolustusvoimien viestintäverkkoa on tarkoitus laajentaa hallinnon turvallisuusverkkohankkeessa vuosina 2009 - 2013 kattamaan noin 60 sisäasiainministeriön toimipistettä. Sisäasiainministeriöllä on käytössään teleyrityksiltä vuokratu runkoverkko ja Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK:n tuottamat tietoliikennepalvelut. Sisäasiainministeriön runkoverkkoa hallinnoi Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK ja sen tietoliikennelaitteistoja operoivat teleyritykset. Sisäasiainministeriöllä

käytössä oleva kokonaisuus korvataan turvallisuusverkolla. Ministeriöt käyttävät nykytilassa pääosin valtioneuvoston verkkoa. Valtiovarainministeriö on ohjannut valtion virastoja käyttämään VY-verkkoa ja siihen liittyvää yhteistä liityntäratkaisua. Käyttöönnotot VY-verkon osalta etenevät virastoittain, virastojen tarpeiden mukaisesti.

Turvallisuusverkon keskeisimmillä tulevilla käyttäjätahoilla on erilaisia tieto- ja viestintätekniisiä palveluja, joilla ne tukevat ja hoitavat sisäistä ja muiden viranomaisten kesken tapahtuvaa viestintää. Näiden tieto- ja viestintätekniisten palveluiden tuottajina toimivat sekä virastot itse että kaupalliset palveluntuottajat. Kaikki toimijat ovat riippuvaisia tietojärjestelmä- ja laitetuottajista, joilta on hankittava tieto- ja viestintätekniisten palveluiden laitetekniikkaan ja ohjelmistoihin liittyviä ylläpitopalveluita.

Turvallisuusverkkohanke

Valtioneuvosto asetti joulukuussa 2007 raha-asianvaliokunnan käsittelyn jälkeen valtioneuvoston kanslian yhteyteen julkisen hallinnon verkkoturvallisuutta edistävän suunnitteluhankkeen. Hankkeen tehtävänä oli suunnitella turvallinen tietoliikenneverkko ja verkkopalvelut hallinnolle ja erityisesti turvallisuusviranomaisille. Suunnittelussa tuli ottaa huomioon olemassa olevat verkkoratkaisut. Asettamispäätöksen mukaan hankkeen määräaika päättyi vuoden 2009 lopussa. Valtioneuvosto päätti huhtikuussa 2009 lopettaa edellä mainitun suunnitteluhankkeen ja asetti samalla asian jatkovalmistelua varten hallinnon turvallisuusverkkohankkeen (TUVE-hanke) toimikaudeksi 9.4.2009 - 31.12.2011. Päätöksessä määrättiin valtiovarainministeriö vastaamaan keskitetystä hankhallinnasta ja osahankkeiden koordinoimista. Hankkeen määräaika jatkettiin vuoden 2012 loppuun saakka ja budjettia tarkastettiin, kun eduskunta hyväksyi vuoden 2010 neljännen lisätalousarvioesityksen täysistunnossa 1 päivänä joulukuuta 2010. Hallinnon turvallisuusverkkohankkeen loppuunsaattamiseksi valtioneuvosto jatkoi kesäkuussa 2012 tekemällään päätöksellä hankkeen toimikauden vuoden 2013 loppuun saakka. Turvallisuusverkkohankkeessa ovat mukana

valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja ulkoasiainministeriö.

Hallinnon turvallisuusverkkohankkeen tavoitteena on vuoden 2013 loppuun mennessä sulauttaa sisäasiainhallinnon tietoliikennepalvelut puolustusvoimien viestintäverkkoon. Nämä yhteenliitettävät verkot muodostavat turvallisuusverkon perusverkon. Turvallisuusverkko valmistuu vuoden 2013 loppuun mennessä ja tarjoaa keskeisille turvallisuudesta vastaaville viranomaisille ja valtion johdolle, mukaan lukien ministeriöt, korkean varautumistason tietoliikennehankkeen.

Turvallisuusverkkohankkeen perusajatuksena on taata, että turvallisuusviranomaisten tietoliikenne suojataan ja käytettävyys varmistetaan sekä turvallisuusviranomaisten kriittinen tietoaineisto varastoidaan ja hallinnoidaan Suomessa ja että liiallista riippuvuutta yksittäisistä kaupallisista toimijoista vältetään. Hankkeessa on kuvattu, että turvallisuusverkon tavoitteena on parantaa valtiojohtoon päätöksentekokykyä, tilannekuvan muodostamista ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa sekä tiedon eheyden ja kiistämättömyyden edellytyksiä kaikissa turvallisuustilanteissa. Hankkeen tavoitteena on ollut, että turvallisuusverkkoa luodaan viranomaisten päivittäiseen käyttöön, mutta tietoverkon tulee toimia luotettavasti myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, esimerkiksi luonnonilmiöiden, sähkökatkosten tai tietoverkkohyökkäysten sattuessa.

Valtioneuvosto antoi toukokuussa 2011 periaatepäätöksen hallinnon turvallisuusverkon (TUVE) organisoinnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista. Periaatepäätöksen 1 kohdan mukaan turvallisuusverkon valtion omistamat valokaapelit ja laitetilat sekä vuokrasopimukset erikseen sovittavin osin siirretään valtioneuvoston kanslian alaiselle valtion omistamalle Suomen Erillisverkot Oy:lle, joka vastaa tämän infrastruktuurin ylläpidosta. Suomen Erillisverkot Oy:n toimialaa laajennetaan vastaavasti. Päätöksen 1 kohdassa on linjattu myös, että omaisuuden siirron yksityiskohtien määrittelyä tehdään turvallisuusverkkohankkeessa selvitys. Päätöksen 2 kohdan mukaan laaditaan selvitys, tavoitteena hallinnon korkeaa varautumista tukevien,

kaikille yhteisten palvelujen tuotantoon, ylläpitämiseen ja tarjontaan liittyvien tehtävien vaiheittainen siirtäminen Suomen Erillisverkot Oy:lle yhteistyössä TUVE-hankkeen ja siinä mukana olevien hallinnonalojen kanssa. Päätöksen 2 kohdassa on linjattu myös, että Suomen Erillisverkot Oy käynnistää tehtävien hoidon valmistelun valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston määräyksestä yhdessä turvallisuusverkkohankkeen ja siinä mukana olevien hallinnonalojen kanssa. Päätöksen 3 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa edelleen Suomen Erillisverkot Oy:n omistajaohjauksesta. Päätöksen 3 kohdan linjauksen mukaan Osakeyhtiön hallituksessa on valtiovarainministeriön, puolustusministeriön ja sisäasiainministeriön hallinnonalojen edustus sekä hallituksen käytettävissä riittävä liiketaloudellinen asiantuntemus. Linjauksen mukaan valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkon ICT-toiminnan strategisesta ohjauksesta ja ICT-varautumisen kehittämisestä sekä keskitetyn budjettirahoituksen käytön ohjauksesta. Päätöksen 3 kohdassa on linjattu myös, että valtiovarainministeriön tukena toimii ministeriön johtama turvallisuusverkkohankkeessa mukana olevien hallinnonalojen edustajista muodostuva strateginen ohjauselin. Päätöksen 4 kohdan mukaan selvitetään, miten turvallisuusverkkotoimintaa koskevaa ohjausta voidaan osakeyhtiölain ohjauskeinojen lisäksi vahvistaa. Lisäksi päätöksen 5 kohdan mukaan edellä tarkoitettujen linjausten toteuttamiseksi valmistellaan tarvittavat säädösmuutosehdotukset niin, että muutosesitykset voidaan käsitellä ja saattaa voimaan viimeistään 1.1.2013.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 26.11.2012 tehnyt turvallisuusverkkotoimintaa koskevia linjauksia. Se linjasi, että lainsäädännön valmistelua jatketaan siten, että lakiesitys annetaan eduskunnalle kevätkaudella 2013 ja tavoitteena on, että laki astuu voimaan 1.7.2013. Talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa linjattiin, että turvallisuusverkkotoimintaa koskevalla lailla vahvistetaan turvallisuusverkkotoiminnan ohjaus-, hallinto- ja palvelutuotantomalli, turvallisuusverkon käyttövelvoite ja palvelutuotantomallin käyttöönottoon liittyvät toimintojen siirrot. Talouspoliittisen ministeri-

valiokunnan linjauksella täsmennettiin 12.5.2011 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen linjauksia siten, että valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa Suomen Erillisverkot Oy:n omistajaohjauksesta siten, kuin siitä säädetään valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007) annetussa laissa ja että valtiovarainministeriö vastaa hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta ja tietojen ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Talouspoliittinen ministeriövaliokunta linjasi myös turvallisuusverkkotoiminnan rahoitusmallista. Linjauksen mukaan turvallisuusverkkotoiminnan kustannukset katetaan asiakkailta heidän tilaamiensa palveluiden mukaisesti perittävillä käyttömaksuilla. Kahden ensimmäisen vuoden osalta arvioidaan tarve kohdistettaviin (korvamerkittyihin) lisärahoitusosuuksiin kehitys- ja talousarviokäsittelyssä erityisesti sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloille.

2.3 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa on käytössä viranomaisten väliseen ja Euroopan unionin yhteistyöhön liittyvään tietoturvalliseen viestintään tietoliikenneverkko (Swedish Government Secure Internet, SGSI), joka on erotettu yleisestä internetistä. Tästä verkosta on tietoliikenneliittymä muun muassa Euroopan neuvoston ja komission salassapidettävien asiakirjojen käsittelyjärjestelmään, ja se täyttää Euroopan Unionin salassapidettävien tietojen käsittelylle asetetut vaatimukset. Verkko on rakennettu ottaen huomioon korkean varautumisen ja tietoturvallisuuden vaatimukset. Verkkoa hallinnoi Ruotsin turvallisuus- ja varautumisviranomainen (Myndigheten för Säkerhet och Beredskap, MSB). Verkkoa ylläpidetään puolustusvoimien, poliisihallinnon ja Telia - osakeyhtiön toimesta. Verkosta, sen käytöstä ja toimintamallista ei ole ruotsissa säädetty erityislainsäädäntöä.

Tanska

Tanskassa turvallisuudesta vastaavat viranomaiset käyttävät erillisiä korkeamman turvallisuustason tietoliikenneverkkoja. Pääsääntöisesti viranomaisilla, kuten puolustusvoimilla ja poliisilla, on kuitenkin omaan käyttöön rakennetut ja tarkoitettut tietoliikennetilat. Nämä tietoliikennetilat perustuvat markkinatoimijoiden yleisen internetin varaan rakennettuihin salauksella tai muulla menetelmällä turvatasoltaan korotettuihin ratkaisuihin. Tanskassa ei ole asiaa koskevaa erityislainsäädäntöä tai hallintomallia.

Saksa

Saksassa on erityinen ratkaisu liittovaltion ylimpien viranomaisten päätoimipaikkojen väliseen puheviestintään ja tietoliikenteeseen (Informationsverbund-Berlin-Bonn, IVBB). Saksassa on myös liittovaltion laajuinen tietoverkko (Bundesverwaltungsnetz, BVN), jonka varaan viranomaiskäyttäjät voivat muodostaa suojattuja yhteyksiä. Lisäksi liittovaltion hallinnossa on verkkoratkaisuja yksittäisten hallintoalueiden tietoliikenteelle sekä noin 40 yksilöllisesti suunniteltua ja ylläpidettyä erikoisverkkoa erityisesti turvallisuusviranomaisten käyttöä varten. Sotilaalliseen viestintään on erilliset puolustushallinnon viestintäverkot.

Saksan liittovaltion hallinnossa lähtökohta on, että julkista internetiä ei käytetä viranomaisten väliseen viestintään. Ylimpien liittovaltion viranomaisten päätoimipaikkojen väliseen viestintään tarkoitettu erityinen verkko (Informationsverbund-Berlin-Bonn, IVBB) tukeutuu kansallisen operaattorin Deutsche Telekomien verkkoon, mutta sitä pidetään erikseen yllä. Liittovaltion laajuinen tietoverkko (Bundesverwaltungsnetz, BVN) käyttää julkista verkkoa, ja sen turvallisuustaso on varmistettu sopimusperusteisesti. Näiden verkkojen ohjauksesta vastaa sisäministeriö.

Saksassa on suunnitteilla edellä mainittujen Informationsverbund-Berlin-Bonn, IVBB ja Bundesverwaltungsnetz, BVN – verkkoratkaisujen korvaaminen uudella verkkoinfrastruktuurilla (Netze des Bundes,

NdB), joka tarjoaisi kaikille liittovaltion viranomaisille korkean suojaustason viestintäratkaisun. Siinä hyödynnettäisiin osin julkista verkkoa, mutta sen ylläpito olisi kokonaan erillinen. Liittovaltion ylimmän johdon ja keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten verkkoliittymiä varten olisi täysin eriytetyt ratkaisut. Saksassa ollaan parhailaan myös arvioimassa mahdollisuuksia perusverkkorakenteeseen, joka olisi täysin erotettu julkisesta verkosta ja vain liittovaltion omistuksessa ja hallinnossa.

Saksassa tietotekniikka-alan hallinnollinen ohjaus perustuu pääasiassa tietotekniikkavaltuutetun (Beauftragte der Bundesregierung für Informationstechnik, BfIT) toimivaltuuksiin. Tietoturvallisuutta ja kyberturvallisuutta valvoo ja kehittää tietotekniikan turvallisuusvirasto (Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik, BSI).

Saksan liittovaltion ja osavaltioiden tietoteknisten verkkojen yhdistämisestä on määrätty lailla (Gesetz über die Verbindung der informationstechnischen netze des Bundes und der Länder IT-NetzG). Laki sisältää puitteet liittovaltion ja osavaltioiden verkkojen yhdistämiselle ja toimijoiden yhteistyölle.

Kansainväliset sopimukset

Geneven yleissopimuksen I lisäpöytäkirja, joka koskee kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrin suojelemista, on saatettu Suomessa voimaan asetuksella (SopS 82/1980).

Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 48 artiklan mukaan siviiliväestön ja siviilikohteiden kunnioituksen ja suojelun takaamiseksi selkkausten osapuolten on aina tehtävä ero siviiliväestön ja taistelijoiden sekä siviilikohteiden ja sotilaskohteiden välillä ja suunnattava sotatoimensa vain sotilaskohteisiin.

Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan siviilikohteet eivät saa joutua aseellisen toiminnan tai kostotoimenpiteiden kohteiksi. Siviilikohteita ovat kaikki kohteet, jotka eivät ole sotilaskohteita. Artiklan 2 kohdan mukaan aseellinen toiminta on tarkoin rajoitettava sotilaskohteisiin. Sotilaskohteita ovat sellaiset kohteet, joiden luonne, sijainti, tarkoitus tai käyttö muodostaa tärkeän osan sotilaallisesta toiminnasta ja joiden täydellinen tai osittainen tuhoaminen, hal-

tuunotto tai vaarattomaksi saattaminen merkitsee kulloinkin vallitsevissa olosuhteissa ratkaisevaa sotilaallista hyötyä. Jos on epäilystä, käytetäänkö jotakin yleensä siviilitarkeituksiin käytettävää kohdetta, kuten taloa tai muuta asuntoa taikka koulua sotilaallisen toiminnan tukemiseksi, on se artiklan 3 kohdan mukaan katsottava siviilikohteeksi.

Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 58 artiklan mukaan selkkauksen osapuolet pyrkivät mahdollisimman suuressa määrin muun muassa välttämään sotilaskohteiden sijoittamista taajamien läheisyyteen sekä ryhtymään muihin tarvittaviin varotoimenpiteisiin vallasaan olevan siviiliväestön, siviilihenkilöiden ja siviilikohteiden suojelemiseksi sotilaallisen toiminnan aiheuttamilta vaaroilta.

Sodan oikeussäännöt eivät kiellä tai estä sotilas- ja siviiliviranomaisille yhteisen turvallisuusverkon luomista. Turvallisuusverkkoon liittyvässä varautumis- ja valmiussuunnittelussa on kuitenkin huomioitava sodan oikeussääntöjen sotilas- ja siviilikohteiden erottelua sekä varotoimenpiteitä koskevat velvoitteet.

Kun turvallisuusverkkoa käytetään myös sotilaallisiin tarkoituksiin, voidaan turvallisuusverkon ja sen infrastruktuurin keskeisiä osia, kuten verkon solmukohtia tai laitesaleja, pitää aseellisen konfliktin aikana niin sanottuina laillisina kohteina. Tämä on huomioitava varautumis- ja valmiussuunnittelussa siten, ettei esimerkiksi väestönsuojeluorganisaatioiden tehtävien toteuttaminen tai suojeleuseellisen konfliktin aikana vaarannu.

Sotilas- ja siviilikohteiden yhdistäminen ja sodankäynnin painopisteen nähtävissä oleva siirtyminen kyberavaruuteen kasvattavat riskejä verkon kautta tapahtuvaan turvallisuusviranomaisten toimintaan vaikuttamiseen.

Kansainliiton aloitteesta vuonna 1921 tehdyllä sopimuksella (SopS 1/1922) on sovittu Ahvenanmaan saarten linnoittamattomuudesta ja puolueettomuudesta. Suomi on sitoutunut myös vuonna 1940 tehdyllä sopimuksella (SopS 24/40) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välillä Ahvenanmaan saarista demilitarisoimaan Ahvenanmaan saaret. Lisäksi toisen maailmansodan jälkeen Pariisissa vuonna 1947 allekirjoitetussa rauhansopimuksessa (SopS 20/47) määrättiin, että Ahvenanmaan saaret jäävät demilitari-

soiduiksi silloin vallinneen tilanteen mukaisesti.

2.4 Nykytilan arviointi

Ehdotetun lain mukaista julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa valmistelevaa ja kehitettävää toimintaa hallinnoi hallinnon turvallisuusverkkohanke (TUVE). Hankkeen määräaika päättyy 31.12.2013. Tarkoituksena on, että turvallisuusverkkotoiminta on ehdotetun lain voimaan tullessa sille asetettujen tavoitteiden mukaista julkisen hallinnon ja toimintaan kuuluvien palveluntuottajien jatkuvaa toimintaa. Turvallisuusverkkotoimintaan sisältyy muun muassa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen varmistamisen kannalta merkittäviä toimintoja. Turvallisuusverkkotoimintaan liittyvät tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä, joista osa on tarkoitettu hoitaa valtion omistamassa osakeyhtiössä. Turvallisuusverkko, sen käyttötavat ja -tilanteet sekä verkkoon liittyvät eri toimijoiden tehtävät muodostavat yhtenäiseksi tarkoitettua toiminnallisen kokonaisuuden. Näiden seikkojen vuoksi jatkuvasta operatiivisesta turvallisuusverkkotoiminnasta ja sen hallinnoinnista olisi säädettävä toimintaa koskevalla lainsäädännöllä. Lainsäädännöllä tulisi vahvistaa ja tarkentaa sitä, mitä valtioneuvoston 12.5.2011 antamassa periaatepäätöksessä hallinnon turvallisuusverkon (TUVE) organisoimista ja hallinnon järjestämisen linjauksista on todettu.

Voimassa olevat säännökset ministeriöiden toimialueista ja tehtävistä säätävät yleisellä tasolla eri ministeriöiden toimivallasta. Turvallisuusverkkotoiminta edellyttää säännöksiä, joissa säädetään tarkemmin muun muassa tähän toimintaan liittyvistä vastuista sekä turvallisuusverkon käytöstä ja ohjauksesta.

Viestintämarkkina- ja viestintäviranomaisverkoista. Lain 2 §:n 9 kohta sisältää viestintäviranomaisverkkoa koskevan määritelmän. Sen mukaan viestintäviranomaisverkolla tarkoitetaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, pelastustehtäviin tai väestönsuojeluun liittyvien tarpeiden vuoksi rakennettua viestintäverkkoa, jonka liittymiä voidaan tarjota viestintäviranomaisiin lisäksi myös muulle, edellä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjärühmälle. Turvallisuus-

verkko olisi viestintämarkkinalaissa tarkoitettu viranomaisverkko. Viestintämarkkinalain viranomaisverkon määritelmä ei sisällä kaikkia niitä toimintoja, joita varten turvallisuusverkko on rakennettu, joten viestintämarkkinalakia on tältä osin täsmennettävä. Viestintämarkkinalain säännökset eivät myöskään ole riittävän kattavia sääntelemään turvallisuusverkkotoiminnan kokonaisuudesta.

Viranomaisten toiminnassa käytetään erilaisia ja osin yhteensopimattomia tietoliikenne-ratkaisuja. Yleisemmin julkisen hallinnon toiminnan toimialakohtaisten ratkaisujen ongelmiin ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden puutteisiin on kiinnittänyt huomiota muun muassa Valtiontalouden tarkastusvirasto ja taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) Suomea koskevassa maanarvioinnissaan 31.5.2010. Hajanaisuutta toimintatavoissa ja käytetyissä tietoliikenne-ratkaisuisa on hallinnonalojen välillä, niiden sisällä ja myös eri turvallisuusviranomaisten välillä. Säättämällä turvallisuusverkkotoiminnasta on tarkoitus ottaa käyttöön julkisen hallinnon yksi ja yhtenäinen viranomaisverkko, millä yhtenäistettäisiin tähän liittyvää toimintaa.

Turvallisuusverkkotoiminnan tarkoituksena on varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriötömyys ja jatkuvuus sekä turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus. Lisäksi tarkoituksena on, että näiden toimijoiden kriittinen tietoaineisto varastoidaan ja hallinnoidaan Suomessa ja että liiallista riippuvuutta yksittäisistä kaupallisista toimijoista vältetään. Turvallisuusverkon tavoitteena on parantaa valtiojohdon päätöksentekokykyä, tilannekuvan muodostamista ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa sekä tiedon eheyden ja kiistämättömyyden edellytyksiä kaikissa turvallisuustilanteissa. Turvallisuusverkko olisi viranomaisten päivittäisessä käytössä, mutta tietoverkon tulee toimia luotettavasti myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, esimerkiksi luonnonilmiöiden, sähkökatkosten tai tietoverkkohyökkäysten sattuessa. Nämä turvallisuusverkkotoiminnalle

asetettavat tavoitteet edellyttävät lain tasoisia säännöksiä, jotka ovat selkeitä, riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia sekä eri toimijoita velvoittavia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on järjestää turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotanto, hallinto ja ohjaus sekä säätää turvallisuusverkon palvelujen käytöstä. Esitettävällä lailla vahvistettavan turvallisuusverkkotoiminnan toiminta- ja hallintomallin tavoitteena on varmistaa turvallisuusverkon ja sen palvelujen jatkuva toiminta normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa siten, että niillä voidaan turvata yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus. Tavoitteena on luoda edellytykset turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteistoiminnan edellyttämälle viestinnälle ja yhteisen tilannekuvan muodostamiselle. Turvallisuusverkon ohjaus- ja palvelutuotantomalli keskittää turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten viestinnän turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvää osaamista, infrastruktuuria sekä palveluja läpinäkyvällä ja kustannustehokkaalla tavalla.

Esityksen tavoitteena on, että turvallisuusverkkotoiminta saavuttaa sille asetetut tavoitteet vuoteen 2017 mennessä. Lain voimaan tullessa on tarkoitus käynnistää turvallisuusverkkotoiminnan ylläpito, kehittäminen ja ohjaus. Tällöin turvallisuusverkon on mahdollistettava keskeisten turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteisten tietojen ja viestintäteknisten palvelujen keskittäminen ja turvallisuusviranomaisten yhteisten tietojärjestelmien käyttö. Tavoitetilassaan turvallisuusverkkotoiminnalla mahdollistetaan ja varmistetaan yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten välinen tietojenvälitys ja yhteistyö sekä yhteisten turvallisuuteen liittyvien tietojärjestelmien kehittäminen toiminnan vaikuttavuusvaatimukset huomioon ottaen.

Turvallisuusverkon ja sen palvelujen ehdotetun lain mukainen tuotantomalli on tarkoi-

tus ottaa käyttöön vaiheittain. Vuosina 2013 ja 2014 turvallisuusverkossa tuotetaan verkko- ja infrastruktuuripalveluja sekä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja viranomaisten yhteistyönä. Keskeiset palveluntuottajat lain voimaan tullessa ovat Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK ja puolustusvoimat. Vuonna 2017 turvallisuusverkkotoiminnassa tuotetaan tieto- ja viestintäteknisiä palveluja keskeisten palveluntuottajien yhteistyönä. Keskeiset palveluntuottajat ovat Suomen Erillisverkot -konserni ja julkishallinnon keskitetty toimialariippumattomia korkeaa varautumista ja tietoturvaan tukevien ICT-palveluiden tuottaja, jos tällainen toimintayksikkö myöhemmin perustetaan.

Turvallisuusverkon käyttäjiä liitettäisiin turvallisuusverkon käyttäjiksi vaiheittain sitä mukaa kuin turvallisuusverkon eri palvelut ovat käytettävissä ja täyttävät turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja jatkuvuutta koskevat vaatimukset. Lisäksi käyttäjien on täytettävä turvallisuusverkon käyttöä koskevat edellytykset. Ennen lain voimaantuloa turvallisuusverkkoon liitettäisiin keskeisiä käyttäjäryhmiä, kuten muun muassa eräät sisäasiainministeriön hallinnonalan virastot ja puolustusvoimat siten, että ne ovat laissa tarkoitetun käyttövelvoitteen mukaisia turvallisuusverkon käyttäjiä lain voimaan tulosta alkaen. Ehdotetussa laissa tarkoitetun käyttövelvoitteen mukaisiin kohteisiin kuuluvia käyttäjiä liitetään turvallisuusverkon käyttäjiksi sitä mukaa, kun palvelut on hyväksytty vaatimukset täyttävinä käyttöön ja käyttäjien olemassa olevat palvelusopimukset sen sallivat.

Ehdotetun lain tavoitteena on luoda edellytykset sille, että turvallisuusverkko tarjoaa kaikille turvallisuusverkon käyttäjille ja heidän keskeisille palveluntuottajilleen vakaan tieto- ja viestintäteknisen palveluympäristön, jossa palvelut tuotetaan läpinäkyvästi ja kustannustehokkaasti valtion ja kuntien kokonaistalous huomioon ottaen.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotannolle ja ohjaukselle tässä laissa esitettävän mallin tavoitteena on luoda turvallisuusverkon kehittämis-, ylläpito-, tuotanto- ja ohja-

usvastuulle selkeä ja hallittavissa oleva tapa. Toimintamallia suunniteltaessa on nähty, että julkisessa hallinnossa tarvitaan toimija, joka pystyy tarjoamaan keskitetysti sekä viranomaisille että niiden yhteistoimintakumppaneille korkeaa varautumista ja korkeaa tietoturvaan tukevan tietoliikenneverkon ja siihen liittyvät yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut. Toiminnan keskittäminen toimijoille, joiden tehtävät turvallisuusverkkotoiminnassa on tarkoin rajattu ja määritelty ja joilla on yksinoikeus näiden palvelujen tuottamiseen laissa määriteltyille käyttäjäryhmille tuottaa synergiaetuja, jotka mahdollistavat toiminnan kustannustehokkuuden. Toiminnan keskittäminen mahdollistaa korkeaa varautumista ja korkeaa tietoturvaan edellyttävien tieto- ja viestintäteknisten palveluiden tuotannon rationalisoinnin. Ehdotettu palvelutuotantomalli mahdollistaa myös tieto- ja viestintäteknisten palvelumarkkinoiden toimintaan sekä hankinta- ja kilpailuoikeuteen liittyvien näkökohtien huomioon ottamisen.

Vaihtoehtona olisi, että korkean varautumisen ja tietoturvan vaatimukset täyttäviä tietoliikenneteknisiä ratkaisuja kehitettäisiin ja tuotettaisiin edelleen toimiala- ja hallinnonalakohtaisesti. Tällöin kalliita investointeja edellyttävät järjestelmät olisivat kapasiteettiinsa nähden vajaan käytössä, koska erityisesti varautumisen vaatimukset edellyttävät, että järjestelmissä varaudutaan erilaisiin normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Turvallisuusverkkotoimintaa varten rakennettua kapasiteetin käyttö tehokkaasti kaikissa yhteiskunnallisissa oloissa edellyttää, että rakennettua tietoliikenneverkkoa ja siihen liittyviä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja käytetään julkisessa hallinnossa mahdollisimman laajasti.

Ehdotetussa laissa esitetään, että turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottaisi valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Vaihtoehtoina olisi, että tämä toiminta olisi keskitetty johonkin valtion virastoon tai että toimijan yritysmuoto olisi jokin muu kuin osakeyhtiö. Lain yhtenä tarkoituksena on luoda toimintamalli, jossa julkisen hallinnon riippuvuussuhde liiketaloudellisiin perustein toimivista yrityksistä on mahdollisimman vähäinen ja jossa valtion turvallisuuden kannalta keskeisen verkkoinfrastruk-

tuurin hallinta ja siihen liittyvä palvelutuotanto on mahdollista säilyttää valtion valvonnassa ja ohjauksessa normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämän vuoksi vaihtoehtona ei ole turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotannon ulkoistaminen, vaan yhtiömuodossa toimivan palveluntuottajan on oltava valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Turvallisuusverkkotoiminnan hallinto- ja ohjausmalliin kuuluva valtion vahva strateginen ohjaus edellyttää myös, että palveluntuottaja on kokonaan valtion omistama.

Verkko- ja infrastruktuuripalveluiden tuottajaksi oli hallinnon turvallisuusverkkohankkeen asettamis päätöksessä päätetty puolustusvoimat, jonka viestintäverkko oli verkkopalveluiden lähtökohtana. Hankkeen käynnistämävaiheessa puolustusvoimilla oli tähän tarvittava osaaminen ja toisaalta puolustusvoimat käytti itse verkkoaan operatiivisessa toiminnassa. Puolustusvoimille oli tarkoitus säätää verkkopalveluiden tuotanto tehtäväksi, koska nykyiset puolustusvoimien tehtävät eivät olisi selkeästi mahdollistaneet laajaa muille viranomaisille suunnattua palvelutehtävää. Myöhemmässä tarkastelussa todettiin, että puolustusvoimien tehtäväkenttää ei ole tarkoituksenmukaista laajentaa sellaiselle puolustusvoimien ydintoiminnan ulkopuoliselle alueelle kuin verkkopalveluiden tuotanto muille viranomaisille.

Osakeyhtiötä verkkoinfrastruktuuria ylläpitävänä toimintamallina puoltaa, että osakeyhtiöllä verrattuna valtion virastoon on paremmat mahdollisuudet pitkäjänteiseen strategiseen kehittämiseen ja investointien hallintaan, jossa voidaan joustavasti huomioida myös valtionhallinnon ICT-palvelutuotannon kokonaisvaltainen kehittäminen. Valtioneuvoston 12 päivänä toukokuuta 2011 antamassa periaatepäätöksessä hallinnon turvallisuusverkon (TUVE) organisoiminen ja hallinnon järjestämisen linjauksista nimettiin palveluntuottajayhtiöksi valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen yhtiö. Ratkaisuun vaikutti, että yhtiö harjoittaa jo nyt vastaavankaltaista toimintaa ja yhtiötä on tarkoitus kehittää edelleen tällä toimintasektorilla.

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekni-

turvallisuusverkkohankkeen alkaessa Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK, jonka tehtäväkenttään verkon turvallisen käytön mahdollistavien tieto- ja viestintätekniisten palveluiden katsottiin sopivan parhaiten. Tämä syvensi myös hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Turvallisuusverkon kaikkien toimintojen keskittäminen yhdelle toimijalle oli yhtenä vaihtoehtona. Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKin muiden palveluiden erottaminen turvallisuusverkon palveluista ja osaamisen siirto yhdelle toimijalle todettiin kuitenkin teknisesti ja toiminnallisesti hankalaksi toteuttaa. Jatkossa Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKin tuottamia turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisiä palveluita tarkastellaan osana koko valtionhallinnon toimialariippumattomien ICT-tehtävien kokoamishanketta. Tämä tarkastelu tehdään vuonna 2013.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyyden ja jatkuvuuden varmistamiseksi sekä päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyyden, eheyden ja luottamuksellisuuden turvaamiseksi normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa ehdotetaan turvallisuusverkkotoiminnasta säädettäväksi lailla. Ehdotetulla lailla säädettäisiin julkisen hallinnon turvallisuusverkosta, sen palveluista ja palvelujen käytöstä sekä muusta turvallisuusverkkotoiminnasta.

Ehdotetun lain mukaan turvallisuusverkko olisi valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viestintämarkkina-alaissa tarkoitettu viranomaisverkko, joka täyttäisi korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset. Turvallisuusverkkoon kuuluisi viestintäverkko ja siihen välittömästi liittyvät laitetilat, laitteet ja muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut. Laissa olisi säännökset turvallisuusverkon käyttövelvoitteesta ja muusta käytöstä sekä turvallisuusverkon ja sen yhteisten palvelujen palvelutuotannosta. Laissa säädettäisiin myös turvallisuusverkkotoiminnan ohjausmallista, johon kuuluu toi-

minnan yleishallinnollinen ohjaus, palveluntuottajana toimivien yritysten omistajaohjaus sekä toiminnan strateginen ohjaus.

Turvallisuusverkon käyttövelvoite määriteltäisiin laissa toiminnallisesti. Käyttövelvoitteen toiminnallinen ulottuvuus määritteli ne valtion ylimmän johdon ja turvallisuuden kannalta keskeiset toiminnot, joihin liittyvässä yhteistoiminnassa ja viestinnässä olisi käytettävä turvallisuusverkkoa.

Käyttövelvoitetta täsmennettäisiin edelleen määrittämällä käyttövelvoitteen kohteet organisatorisesti eli ehdotetun lain säännöksissä määriteltäisiin ne organisaatiot, joita turvallisuusverkon käyttövelvoite koskee. Turvallisuusverkkoa olisi lisäksi mahdollista käyttää myös muiden kuin käyttövelvoitteen piirissä olevien toimijoiden, ehdotetussa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Turvallisuusverkon palvelutuotanto ehdotetaan jaettavaksi kolmeen palvelukokonaisuuteen, joiden kehittämis- ja tuotantovastuu annettaisiin eri toimijoille. Näitä palvelukokonaisuuksia ovat turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut, yhteiset tieto- ja viestintätekniiset palvelut ja integraatiopalvelut. Palvelut ja palvelujen tuottamisvastuuseen kuuluvat tehtävät määriteltäisiin lain säännöksissä ja lain säännöksiä tarkennettaisiin säännösten nojalla annettavilla asetuksilla.

Ehdotetulla lailla säädettäisiin turvallisuusverkkotoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta kattavasti. Ohjaukseen ja valvontaan kuuluvia säännöksiä annettaisiin yleishallinnollisesta ohjauksesta, omistajaohjauksesta ja strategisesta ohjauksesta. Turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollinen ohjaus ja strateginen ohjaus keskitettäisiin valtiovarainministeriölle. Omistajaohjaukseen noudatettaisiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia. Ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettua turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavan yhtiön omistajaohjauksesta vastaisi valtioneuvoston kanslia. Laissa olisi säännökset valtiovarainministeriön strategista ohjausta tukevasta neuvottelukunnasta ja sen tehtävistä.

Laissa olisi lisäksi säännökset koskien palvelujen maksullisuutta, tietojen julkisuutta ja salassapitoa, henkilöstöturvallisuutta, turvallisuusverkkoon liittyvää rakentamista ja tilojen ja laitteiden tarkastuksia sekä virka-apua.

Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lain siirtymäsäännöksillä määriteltäisiin turvallisuusverkon tehtävien järjestämistä koskevista siirtymäajoista sekä käyttövelvoitteen ja turvallisuusverkon tietojärjestelmiä koskevan sijoittamisvelvoitteen voimaantulosta. Siirtymäsäännöksillä määriteltäisiin myös, miten lain voimaantuloon aiheuttamassa toiminnallisessa ja tehtävien järjestämiseen liittyvässä muutoksessa henkilöstön asema järjestetään ja turvallisuusverkkotoimintaan liittyvä omaisuus, muut oikeudet ja verkkotoiminta luovutetaan sekä miten tähän toimintaan liittyvät sopimukset, muut sitoumukset ja vireillä olevat asiat siirtyvät. Esitykseen sisältyy myös ehdotus viestintämarkkinalain 2 §:n muuttamisesta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lain taloudellisten vaikutusten arviointi perustuu Hallinnon turvallisuusverkkohankkeen (TUVE-hanke) hankesuunnitelmaan, osana hanketta toteutettuun liiketaloustieteelliseen analyysiin (TUVE:n liiketaloudellinen analyysi, loppuraportti 2.0), hankkeen kehittämistyöryhmissä tehtyihin selvityksiin ja hankkeessa mukana olevien ministeriöiden ja muiden tässä toiminnassa mukana olleiden asiantuntijoiden arvioihin sekä Suomen Turvallisuusverkko Oy:n liiketoimintasuunnitelmaan.

Turvallisuusverkkoa rakennetaan, sitä ylläpidetään ja sitä kehitetään osin tunnistettujen ja osin vielä tunnistamattomien yhteiskunnallisten riskien toteutumisen varalle. Näitä riskejä on tunnistettu valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiasta 2006 ja sen 2010 korvanneessa yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Riskien ja arvaamattomien uhkakuvien ja häiriötilanteiden toteutumiseen on varauduttava riittävällä resursoinnilla etukäteen. TUVE-hanketta suunniteltaessa 2007 alussa hankkeen budjetiksi arvioitiin 340 miljoonaa euroa ja toteutusajaksi kahdeksan vuotta. Hanketta kuitenkin rajattiin siten, että hankkeessa ja sitä edeltäneessä

suunnitteluvaiheessa on investoitu turvallisuusverkkoon ja siihen liittyviin palveluihin vuosina 2008 – 2013 noin 199 miljoonaa euroa. Lisäksi puolustusvoimat on investoinut turvallisuusverkon perustana toimivaan puolustusvoimien viestintäverkon verkkorakenteisiin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana noin 150 miljoonaa euroa.

Turvallisuusverkon kustannukset muodostuvat verkon ja palveluiden rakentamis-, ylläpito- ja kehittämiskustannuksista, mukaan lukien korvausinvestoinnit, sekä verkon vuotuisista käyttökustannuksista. Tavoiteltu ero tavanomaisen markkinatarjonnan ja turvallisuusverkon tarjoaman turvallisuus- ja varautumistason välillä on edellyttänyt ja edellyttää lisäinvestointeja ja erityisiä palveluja.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluiden ylläpitokustannus siirtyisi vuosina 2014 – 2015 puolustusvoimilta ja sisäasiainministeriön hallinnonalalta turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavan Suomen Turvallisuusverkko Oy:n kustannukseksi. Turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palveluiden kustannukset jäisivät alkuvaiheessa Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK:n kustannuksiksi ja myöhemmin siirtyisivät suunnitteilla olevan keskitetyn valtion toimialariippumattomia ICT-palveluita tuottavan palvelukeskuksen kustannuksiksi. Turvallisuusverkon kokonaisrahoitusmalli perustuu asiakkailta heidän tilaamiensa palveluiden mukaisesti perittäviin käyttömaksuihin. Tämän rahoitusmallin mukaisesti HALTIK ja Suomen Turvallisuusverkko Oy perivät turvallisuusverkon käyttäjiltä palvelu- ja käyttömaksuja. Käyttömaksut sisältäisivät myös korotetun varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ylläpito- ja kehittämiskustannukset.

Lain 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten toiminnan ja talouden kannalta hallinnon turvallisuusverkkohankkeessa on kyseessä toiminnan rationalisointi, joka mahdollistaa paremman tieto- ja viestintäteknisten palveluiden yhteentoimivuuden sekä kustannustehokkaamman tuotantotavan. Keskitetysti tehtävä tieto- ja viestintäteknisten palveluiden hankinta ja tuotanto synnyttää kustannussäästöjä, jotka kattavat osan paremman turvallisuus- ja varautumistason aiheuttamista lisäkustannuksista. Syntyviä kustannussäästöjä

ei voida täysimääräisesti saavuttaa, koska turvallisuus- ja varautumistaso nykytilassa ei kaikilta osin vastaa ehdotetun lain 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten toiminnan turvallisuus- ja varautumisvaatimuksia. Vastaavasti järjestelmien uusiminen korkealle turvallisuus- ja varautumistasolle edellyttää nykytasoa suurempia investointeja, jotka voidaan kuitenkin tehdä kustannustehokkaammin, kun toimintoja on keskitetty.

Lain 2 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa mukana olevat kunnalliset toimijat voivat käyttää turvallisuusverkon palveluita yhteisiin tietojärjestelmiin tehtävien liityntöjen kautta. Kunnallisten käyttäjien toimipisteisiin voidaan toteuttaa joko suora asiakasliittymä, asiakasliityntä yhdysväyläliittymänä tai niin sanottu portaaliliittymä. Liityntätapaan vaikuttaa käyttäjän tarvitsema varautumistaso. Pääsääntöisesti suoraa asiakasliittymää ei tarvita kunnallisten toimijoiden liittymistä varten. Yhdysväyläliittymä mahdollistaa merkittävästi pienemmät liittymis- ja käyttökustannukset kuin suora asiakasliittymä. Yhdysväyläliittymällä tullaan liittämään turvallisuusverkkoon pelastustoimen, ensihoidon ja sosiaali- ja terveystieteiden johtokeskukset. Johtokeskusten liittämisestä aiheutuu arviolta noin 2,8 miljoonan euron kokonaiskustannukset. Käyttäjiä johtokeskuksissa olisi muutama sata. Portaaliliittymässä luodaan pääsy kuntasektorilla käytössä olevien tietoliikenneverkkojen kautta turvallisuusverkkoon ja sen palveluihin. Tästä aiheutuu vain vähäisiä liittymiskustannuksia. Portaaliliittymän kautta turvallisuusverkon käyttäjiksi tulevat yksittäiset kunnalliset toimijat. Portaaliliittymän kautta yksittäisiä käyttäjiä olisi tavoitellussa arviolta noin 16000. Edellä mainitun yhdysväyläliittymän käyttökustannukset koostuvat käyttäjän operaattorin tietoliikennekustannuksista, laitteiden ylläpitokustannuksista ja turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen kustannuksista. Yhdysväyläliittymien yhteenlasketut vuosittaiset käyttökustannukset olisivat arviolta 0,4 miljoonaa euroa vuodessa.

Viranomaisyhteistoiminnassa tarvittavat tietojärjestelmät, esimerkiksi uusi hätäkeskustietojärjestelmä Erica ja turvallisuusviranomaisten kenttäjohtoon tietojärjestelmä KEJO, liitetään turvallisuusverkkoon ja näitä

järjestelmiä käytettäessä tukeudutaan osittain myös turvallisuusverkon tieto- ja viestintä-teknisiin palveluihin. Tällöin turvallisuusverkon käyttökustannukset ovat osa näiden toiminnallisten tietojärjestelmien asiakkailta laskutettavia käyttökustannuksia.

Hallinnon turvallisuusverkkohankkeessa tehdyn investointi-, ylläpito- ja hyötylaskennan perusteella on asiantuntijatyöryhmässä arvioitu, että turvallisuus- ja varautumistason nostamiseksi tehtävät investoinnit lisäävät toiminnan tehostamisen jälkeenkin hallinnonalojen tietohallintomenoja. Julkisen hallinnon elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen on arvioitu aiheuttavan vuosina 2014 – 2017 yhteensä 177,3 miljoonan euron lisäkustannukset. Turvallisuusverkkotoiminnan osuus näistä kustannuksista on 108,2 miljoonaa euroa. Kustannustason nousua turvallisuusverkkotoiminnasta aiheutuu valtiovarainministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön hallinnonaloille. Kustannustason nousu on arvion mukaan valtiovarainministeriön hallinnonalalla noin 15 miljoonaa euroa, sisäasiainministeriön hallinnonalalla noin 60 miljoonaa euroa ja puolustusministeriön hallinnonalalla noin 30 miljoonaa euroa. Kustannustason nousu johtuu käyttöönotto- ja ylläpitokustannuksista, jotka kasvavat tehdyistä investoinneista johtuen, siirtymävaiheen päällekkäisistä kustannuksista, toiminnan ohjauksen tarvitsemasta lisäresursista, liikkeenluovutuksessa siirtyvien henkilöiden eläketurvasta sekä toteutettujen palvelujen käytön laajentamisesta kattavasti ehdotetun lain 3 §:ssä tarkoitetuille turvallisuusverkon käyttöön veloitetuille käyttäjärühmille. Lisärahoitustarpeesta kohdistuu arvion mukaan puolustusministeriön hallinnonalalle noin 5,2 miljoonaa euroa vuonna 2014 ja noin 6,5 miljoonaa euroa vuonna 2015. Sisäasiainministeriön hallinnonalan lisärahoitustarve on vastaavasti vuosina 2014 ja 2015 noin 4,7 miljoonaa euroa vuodessa. Hallinnon turvallisuusverkkohankkeessa tehtyjen verkkoinvestointien ylläpidon aiheuttama pysyvä lisärahoitustarve on arviolta noin 4 – 5 miljoonaa euroa vuodessa. Edellä mainittuja turvallisuusverkkotoiminnan aiheuttamia lisäkustannuksia varten on tehty uusia lisäyksiä valtiontalouden kehyksissä vuosille 2014 – 2017

yhteensä 40,1 miljoonalla eurolla. Talousarvio- ja kehysprosesseissa jää arvioitavaksi, lisätäänkö määrärahoja ja missä määrin ja rahoitetaan mahdollisia lisäyksiä uudelleenkohdennuksin. Lisäksi tarkastellaan uudelleen, onko toimintaa kyetty tehostamaan ja päällekkäisiä toimintoja poistamaan suunniteltua paremmin. Talousarvio- ja kehysprosesseissa arvioidaan muun muassa tarpeita investointien ylläpidon aiheuttamaan lisärahoitukseen ja toiminnan käynnistysvaiheen päällekkäisiin kustannuksiin vuosina 2014 ja 2015 erityisesti puolustusministeriön hallinnonalalla. Toinen vaihtoehto on rajoittaa toimintaa suunnitellusta. Mikäli turvallisuusverkkotoiminnan avulla pystytään saavuttamaan valtion hallinnon toiminnassa sellaisia välittömiä tai välillisiä säästöjä kehyskaudella, joita ei ole otettu huomioon edellä mainittuja kustannuksia arvioitaessa, voidaan paremmin varmistaa, että toiminta käynnistyy suunnitellussa laajuudessa ja toimintavarmuuden ja palvelukyvyyn säilyttävää ylläpitävää kehittämistä voidaan lähivuosina tehdä.

Lakiehdotus liittyy valtion vuoden 2013 lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Vuoden 2013 ensimmäiseen lisätalousarvioon on esitetty valtiovarainministeriön hallinnonalalle 8 miljoonaa euroa ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettua yhtiön toiminnan pääomittamiseen. Määräraha saisi käyttää Suomen Erillisverkot Oy:lle tehtävään oman pääoman ehtoiseen sijoitukseen. Määräraha olisi tarkoitettu käytettäväksi oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi Suomen Erillisverkot Oy:n tytäryhtiön Suomen Turvallisverko Oy:n käyttöpääoman ja investointien rahoittamiseksi. Lisäksi valtiovarainministeriön toimintamenoihin on esitetty lisäystä 185 000 euroa turvallisuusverkkotoiminnan ohjauksen, ylläpidon ja jatkokehittämisen tehtäviin ja turvallisuusverkkotoiminnan tieto- ja viestintätekniisen varautumisen tehtäviin. Sisäasiainministeriön hallinnonalalle esitetään lisätalousarviossa 3,9 miljoonaa euroa. Lisämäärärahan tarve aiheutuu turvallisuusverkkohankkeen toteutukseen ja ylläpitoon liittyvistä lisäkustannuksista.

Valtion talousarvioon vuodelle 2014 tul- laan esittämään 5 miljoonan euron määrärahaa lisäeläkevakuutusten ottamisesta aiheu-

tuvien kustannusten korvaamiseksi liikkeenluovutuksen saajana toimivalle lain 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle. Tämä määräraha tarve sisältyy valtiontalouden kehyksiin vuosille 2014 – 2017 ja edellä mainittuun 108,2 miljoonan euron kustannustason nousuun.

Valtion omaisuus

Ehdotetun lain nojalla on tarkoitus valtioneuvoston päätöksellä luovuttaa turvallisuusverkkotoiminnan hoitamiseen välittömästi liittyvää valtion omaisuutta, sen hallintaa ja käyttöä koskevia oikeuksia sekä immateriaalisia oikeuksia. Tämän omaisuuden ja niihin liittyvien oikeuksien luovuttamisen tapaa ja omaisuuden arvoa on selvitetty osana turvallisuusverkkostrategian valmistelua keväällä 2012. Tietoja on täsmennetty siirron suunnittelun edetessä. Lopullisesti siirtyvä omaisuus ja sen arvo määritetään asiaa koskevassa valtioneuvoston päätöksessä ja sen mukaisesti Suomen valtion ja Suomen Erillisverkot Oy:n välille laadittavassa omaisuuden luovutusta koskevassa sopimuksessa.

Ehdotetun lain 31 §:n nojalla tehtävässä omaisuuden luovutuksessa apporttina lain 6 §:ssä tarkoitettulla yhtiölle siirtyisi käyttöomaisuutta, vaihto-omaisuutta ja käytössä olevaa irtaimistoa. Puolustusvoimien tekemässä alustavassa arvioissa siirtyvän omaisuuden arvoksi arvioitiin enintään 90 miljoonaa euroa. Suomen Erillisverkot Oy:n tytäryhtiön Suomen Turvallisuusverkko Oy:n liiketoimintasuunnitelmassa siirtyvän omaisuuden tasearvoksi on määritelty 50 miljoonaa euroa. Siirtyvän omaisuuden käypä arvo määritellään tarkemmin ennen luovutusta tehtävässä inventaariossa, joka laaditaan puolustusvoimien irtaimistoluettelon mukaan. Siirtyvä omaisuus koostuisi pääasiassa puolustusvoimien verkkotoimintaan kuuluvista laitteista, rakennelmista ja tietoliikennekuiduista. Tämä omaisuus siirtyisi yhtiön taseeseen, jolloin Suomen valtiolle luovutettaisiin siirrettävää apporttiomaisuutta vastaan Suomen Erillisverkot Oy:n osakkeita ja samalla mahdollisesti korotettaisiin yhtiön vapaata omaa pääomaa. Siirtyvän omaisuuden käypänä arvona pidetään omaisuuden luovutussopimuksen laatimishetken kirjanpitoarvoa.

Apporttiomaisuuden lisäksi vuoden 2013 ensimmäiseen lisätalousarvioon on esitetty 8 miljoonaa euroa ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle tehtävään oman pääoman ehtoiseen sijoitukseen.

Suomen Turvallisuusverkko Oy:n liiketoimintasuunnitelman mukaan yhtiön tase vuonna 2014 olisi noin 63 miljoonaa euroa ja kasvaisi vuoteen 2017 mennessä noin 72 miljoonaan euroon. Vuoden 2014 tase muodostuisi edellä mainitusta apporttiomaisuuden arvosta ja noin 13 miljoonan euron investoinneista. Investointeja yhtiö tekisi vuosittain noin 10 miljoonalla eurolla. Suomen Erillisverkot Oy:lle siirtyvän apporttiomaisuuden edellä mainittu tasearvo ja rakenne tarkentuvat puolustusvoimien ja Suomen Erillisverkot Oy:n yhteistyössä tehtävässä siirtosuunnittelussa. Apporttiomaisuuden luovutuksen yhteydessä laadittavaan tilinpäätökseen. Riippumattomalta tilintarkastajalta pyydetään luovutettavasta omaisuudesta osakeyhtiölain (624/2006) edellyttämä niin sanottu apporttilausunto.

Tarkoitus on, että Suomen Erillisverkot Oy siirtää valtiolta liikkeenluovutuksessa saadun liiketoiminnan ja siihen kuuluvan omaisuuden konsernin sisäisin järjestelyin tytäryhtiölleen Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle, joka tulee toimimaan ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana.

Kilpailu- ja valtioneuvoston sääntely

Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 106 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät saa toteuttaa eivätkä pitää voimassa toimenpiteitä, jotka koskevat julkisia yrityksiä tai yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, jotka ovat ristiriidassa sopimuksen kilpailusääntöjen kanssa. Artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sovelletaan sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä.

Ehdotetulla lailla annettaisiin valtion kokonaan omistamalle Suomen Erillisverkot Oy:lle tai sen tytäryhtiölle sekä lain nojalla nimettävälle julkisen hallinnon viranomaisille tai tieto- ja viestintätekniikan alan toimijoille yksinoikeus tuottaa turvallisuusverkon palveluja. Kysymys olisi laissa asetetusta julkisesta palveluvelvoitteesta. Yksinoikeus tarkoittaisi tosiasiallista monopolitilannetta, koska lakiehdotus sisältäisi säännökset sekä tarjonta- että kysyntävelvoitteesta. Palveluntuottajilla olisi velvollisuus yksinoikeudella tuottaa turvallisuusverkon palveluja lain 3 §:ssä tarkoitetuille käyttövelvoitteen kohteena oleville käyttäjäryhmille. Käyttövelvoitteen toiminnallinen laajuus määräytyisi lain 2 §:n mukaan, jossa nimettäisiin ne yhteiskunnalliset ja julkisen hallinnon vastuulle kuuluvat toiminnot, joita käyttövelvoite koskisi. Ehdotetussa laissa tarkoitettu turvallisuusverkko voitaisiin tarjota lain 4 §:ssä säädetyillä edellytyksillä myös muille käyttäjille, jotka valtiovarainministeriö hyväksyisi. Palveluntuottajilla ei siten olisi mahdollisuutta tarjota turvallisuusverkon palveluja vapaasti markkinoilla, vaan palvelutuotanto voitaisiin kohdistaa vain laissa erikseen määritellyn käyttötarkoitukseen ja rajatuille käyttäjäryhmille. Yksinoikeudella tarjottavan palvelutuotannon vaikutuksia markkinoiden toimintaan vähentäisi myös turvallisuusverkon palveluntuottajien toimintaa koskeva laissa määritelty viranomaisohjaus. Turvallisuusverkon palvelutuotanto ei lakiehdotuksen mukaan saisi tuottaa liiketaloudellista voittoa palveluntuottajille ja näiden olisi erotettava turvallisuusverkon palvelutuotanto muun muassa taloudellisesti muusta toiminnastaan. Palveluntuottajille suoritettavien maksujen suuruus ei saisi lakiehdotuksen mukaan myöskään ylittää suoritteen tai palvelun tuottamisesta palveluntuottajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvoa).

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen turvallisuusverkko ja sen palvelut muodostaisivat erityisen, tiettyyn käyttötarkoitukseen ja tietyille käyttäjäkunnalle tarkoitettua verkko- ja palvelujen kokonaisuuden, jonka sisältö ja laajuus sekä palvelutuotantoa koskeva yksinoikeus olisi määritelty ehdotetussa laissa hallinnollisesta, toiminnallisesta ja organisatorisesta näkökulmasta tarkkarajaisesti ja niin,

että yksinoikeuden sisältö ja laajuus olisivat oikeassa suhteessa yhteiskunnan turvallisuusvaatimusten toteuttamisen kanssa. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että Kilpailuvirasto on asian valmistelun yhteydessä antamassaan lausunnossa todennut muun muassa, että lakiehdotuksessa on otettu huomioon kilpailuoikeudelliset näkökohdat.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen ehdotetussa laissa tarkoitettua yksinoikeuden ei ole katsottu johtavan kilpailulaissa (948/2011) tarkoitettujen kiellettyjen kilpailunrajoitusten tai määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön taikka olevan ristiriidassa SEUT-sopimuksen 106 artiklan säännösten tai niiden soveltamista täsmentävän oikeuskäytännön (Altmark-tuomio, asia C-280/00) kanssa.

SEUT-sopimuksen 107 artiklassa säädetään valtioneuvoston seuraavaa: Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

EU:n valtioneuvoston sääntöjä sovelletaan, kun yritykselle myönnetään tukea taloudelliseen toimintaan valtion budjetin kautta. Sekä yrityksen että taloudellisen toiminnan käsite on EU-oikeudessa laaja. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kilpailuoikeudellisen yrityksen käsitteeseen kuuluvat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita ja palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt voivat harjoittaa taloudellista toimintaa.

EU:n valtioneuvoston sääntöjä ei siis sovelleta ei-taloudelliseen toimintaan. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan valtioneuvoston sääntöjä ei sovelleta, jos valtio toimii julkisen vallan käyttäjänä eli viranomaiset toimivat viranomaisen ominaisuudessa tai kun toiminta kuuluu valtion keskeisiin tehtäviin tai liittyy näihin tavoitteiltaan. Esimerkiksi ei-taloudellista toimintaa ovat armeijan, poliisin sekä ilma- ja meriliikenteen turvallisuuteen liittyvät tehtävät. Turvalli-

suusverkkotoiminta on kokonaisuutena tarkasteltuna julkinen hallintotehtävä, joka kuuluu valtion keskeisiin tehtäviin, mutta turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotantotehtävien voidaan kuitenkin katsoa olevan taloudellista toimintaa.

EU:n valtiontukisääntely suhtautuu kielteisesti puhtaaseen toimintatukeen. Jos valtiontuen kriteerit täyttyvät, tuki on pääsääntöisesti etukäteen notifioidava, eli asiasta on ilmoitettava komissiolle ennen tuen myöntämistä. Tuen hyväksyttävyyden peruste voi olla yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI) koskeva EU:n valtiontukisääntely. SGEI-palvelut voivat liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa yhteiskunnan edun mukaista on antaa julkisen palvelun velvoite tietyille toimijalle tai tietyille toimijoille. SGEI-palvelun tuottamisen turvaaminen tapahtuu antamalla palveluntuottajalle julkisen palvelun velvoite. Turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotannossa on kysymys julkisesta palveluvelvoitteesta.

Komissio on antanut huhtikuussa 2012 asetuksen (EU) N:o 360/2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen (SGEI-asetus). Asetuksen 1 artiklan mukaan sitä sovelletaan tukeen, jota myönnetään SEUT-sopimuksen 106 artiklassa tarkoitetuille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille.

SGEI-asetuksen 2 artiklassa säädetään vähämerkityksisestä tuesta. Artiklan 1 kohdan mukaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävän tuen ei katsota täyttävän kaikkia SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteita eikä siihen näin ollen sovelleta SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta, jos se täyttää artiklan 2–8 kohdassa vahvistetut edellytykset. Artiklan 2 kohdan mukaan yhdelle yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottavalle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla enemmän kuin 500 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana.

Lisäksi komissio on antanut joulukuussa 2012 päätöksen (2012/21/EU) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen (SGEI-päätös). Päätöksen 2 artiklan mukaan SGEI-palveluun maksettavasta korvauksesta ei tarvitse etukäteen ilmoittaa eli notifioida komissiolle, jos vuosittain maksettavan korvauksen määrä ei ylitä 15 miljoonaa euroa ja jos muut komission päätöksessä asetetut edellytykset täyttyvät. Komission SGEI-päätöksen mukaisista järjestelyistä on kuitenkin raportoitava kahden vuoden välein komissiolle. Jos komission SGEI-päätöstä ei voida soveltaa, SGEI-järjestelystä on ilmoitettava etukäteen komissiolle.

Ehdotetun lain täytäntöönpanon yhteydessä on tarkoitus turvata valtion varoista niiden henkilöiden eläke-etuja, jotka siirtyvät valtiolta palveluntuottajana toimivan yhtiön palvelukseen. Tämän johdosta asiaa on tältä osin tarkasteltava EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta. Unionin tuomioistuimien on todennut, että valtion tukena pidetään myös sellaisia toimenpiteitä, jotka vapauttavat yrityksen sellaisista kustannuksista, jotka tavanomaisesti kuuluvat sen vastattaviksi. Tuomioistuimien on täsmentänyt, että tämä koskee erityisesti työntekijöille maksettavia korvauksia. Tällainen korvaus voinee olla esimerkiksi lisäeläkevakuutus, jos se rahoitetaan valtion varoilla. Arvioitaessa eläke-etujen tai muiden väliaikaisten henkilöstöjärjestelyjen kompensointiin liittyvien tukien hyväksyttävyyttä sisämarkkinoille oikeuskäytännössä on kiinnitetty huomiota muun muassa siihen, onko kysymyksessä väliaikainen siirtymäkauden järjestely, jossa esimerkiksi viranhaltijoiden asema suojataan lailla. Jos lisäeläkejärjestely täyttää valtiontuen kriteerit, se tulee lähtökohtaisesti ilmoittaa ennen sen täytäntöönpanoa Euroopan komissiolle (SEUT 108 artikla 3 kohta), jolla on yksinomaisesti toimivalta arvioida, onko tuki sisämarkkinoille hyväksyttävää. Turvallisuusverkkotoiminnan palvelutuotannossa on kysymys julkisen palveluvelvoitteen toteuttamisesta ja palveluntuottajana toimiva yhtiö ei

voi tuottaa liiketaloudellista voittoa eikä toimia kilpailuilla markkinoilla. Lisäksi mahdolliset lisäeläkejärjestelyt on tarkoitus korvata henkilöstöä vastaanottavalle yhtiölle kertaluonteisella korvauksella. Näillä perusteilla voidaan katsoa, että turvallisuusverkko-toiminnan käynnistämisen yhteydessä tehtävät lisäeläkejärjestelyt eivät täytä SEUT-sopimuksessa tarkoitettuja valtiontuen kauppa- ja kilpailuvaikutuskriteerejä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Turvallisuusverkolla on tarkoitus varmistaa valtion johtamisesta ja turvallisuudesta vastaavien viranomaisten varautuminen tietoliikennehäiriöihin ja tietoliikenteen jatkuvuus normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Turvallisuusverkko on valtion ylimmälle johdolle sekä keskeisille turvallisuudesta vastaaville viranomaisille sekä niiden toiminnan kannalta välttämättömille yhteistoimintatahoille tarkoitettu toiminnan jatkuvuutta, korkeaa varautumista ja turvallisuutta tukeva tietotekninen ratkaisu. Turvallisuusverkon tietoliikenne- ja tietoturvaratkaisut mahdollistavat eri suojaustasojen sekä käyttäjien yhteisten tai erillisten tietojenkäsittely-ympäristöjen toteuttamisen. Turvallisuusverkon laitetiloihin sijoitetaan valtion johdon ja keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten johtamis- ja viestijärjestelmiä sekä muita tietojärjestelmiä.

Ehdotetun lain nojalla puolustusvoimat luovuttaisi käytössään ja hallussaan olevan viestintäverkkotoiminnan laitteineen, tiloineen ja henkilöstöineen turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavalle yhtiölle. Puolustusvoimilta siirtyisi uudelle palveluntuottajalle Puolustusvoimien runkoverkko ja siihen kiinteästi liittyvä alueverkko sekä näihin sisältyvät viestintäverkon osat niihin välittömästi liittyvine laitetiloineen, laitteineen ja muine infrastruktuureineen. Näin mahdollistetaan, että tämä viestintäverkko jaetaan muiden keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten kanssa. Tarkoituksena olisi, että julkisella hallinnolla olisi käytössään vain yksi yhteinen turvalli-

suusverkko, jonka palveluntuottajilla olisi yksinoikeus verkon palvelujen tuottamiseen.

Yhteiskunnan turvallisuus vaatii yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, ensihoidon, hätäkeskustoiminnan, pelastustoiminnan sekä sotilaallisen maanpuolustusvalmiuden ja -kyvyn ylläpitoa kaikissa tilanteissa. Näiden toimintojen tehokkuus perustuu suurelta osin tietoliikenneverkkojen toimivuuteen. Ehdotetun lain säännöksillä turvallisuusverkon ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeys-määrittelystä pyritään turvaamaan sekä puolustusvoimien mahdollisuudet hyödyntää verkkoa sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävissä sotilaallisen uhkan ja sotilaallisen hyökkäyksen olosuhteissa että muiden yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten mahdollisuudet eri tilanteissa hyödyntää turvallisuusverkkoa. Puolustusvoimien kannalta ongelmaksi voi muodostua sotilaallisen valmiuden kohottamisen vaatimien verkkoresurssien käyttöön saaminen nopeassa aikataulussa perustettavien sotilaallisten yksiköiden tarpeisiin niissä tilanteissa, kun ei vielä ole puolustustilalaissa (1083/1991) tarkoitettu puolustustila.

Normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa ehdotetun lain mukaan valtiovainministeriö päättäisi turvallisuusverkon ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeys-määrittelystä. Valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa noudatettaisiin turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeys-määrittelyä koskevassa päätöksenteossa valmiuslain säännöksiä. Esimerkiksi sotilaallisen uhkan tilanteessa jouduttaisiin punnitsemaan, voidaanko edellä mainittujen toimintojen vaatimien verkkopalvelujen vasteaikoja tilapäisesti heikentää. Puolustustilan aikana ehdotetun lain mukaan puolustusvoimat päättäisi ensisijaisuus-, kiireellisyys ja muusta tärkeys-määrittelystä. Tärkeys-määrittelyä tehtäessä tulisi kuitenkin ottaa huomioon kansainväliseen humanitääriin oikeuteen perustuvat ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, kuten Geneven yleissopimukset ja niiden lisäpöytäkirjat, jotka edellyttävät, että samalla kun varaudutaan puolustamaan maata aseellista hyökkäystä vastaan, tulee varautua huolehtimaan sisäisestä turvallisuudesta, suojaamaan siviiliväestöä ja turvaamaan yh-

teiskunnan toimintakyky. Tämä edellyttää ainakin poliisin, pelastustoimen, ensihoidon ja hätäkeskusten poikkeusoloissa välttämättömien toiminnallisten tietojärjestelmien turvaamista myös puolustustilan aikana.

Ehdotetun lain 2 §:n mukaan valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvässä viranomaisten sisäisessä, välisessä ja ulkoisessa yhteistoiminnassa ja viestinnässä, jossa noudatetaan korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimuksia, on jatkossa käytettävä turvallisuusverkkoa. Tämän käyttövelvoitteen kohteena olisivat ehdotetun lain 3 §:ssä nimenomaisesti mainitut viranomaiset. Lisäksi turvallisuusverkon käyttäjinä voisivat lain 4 §:n mukaan olla myös muut 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä hoitavat käyttäjäryhmät, joihin voi kuulua muun muassa julkisen hallinnon keskus-, alue- ja paikallishallinnon viranomaisia, kuntia ja niiden toimintayksiköitä sekä yksityisiä yhteisöjä. Nämä käyttäjäryhmät ovat lain 2 §:ssä tarkoitetuista toiminnoista vastaavien viranomaisten kannalta välttämättömiä yhteistoimintatahoja. Ehdotetun lain mukaisella turvallisuusverkkotoiminnalla luotaisiin sellainen toimintaympäristö, jonka toimintoihin liittymällä ja turvallisuusverkon palveluja käyttämällä tässä laissa tarkoitettujen käyttäjäryhmät voisivat huolehtia niille muutoin asetetuista varautumis- ja turvallisuusvelvoitteista ja varmistua siitä, että ne voivat luotettavalla tavalla osallistua tässä laissa tarkoitettujen yhteiskunnallisesti elintärkeiden toimintojen hoitamiseen liittyvään yhteistoimintaan kaikissa tilanteissa. Turvallisuusverkkolla on pääsääntöisesti tarkoitus poistaa viranomaisten ja muiden toimijoiden tarve itse rakentaa ja ylläpitää turvallisuuden ja varautumisen vaatimukset täyttäviä tietoliikenneyhteyksiä, laitetoja ja muita tieto- ja viestintätekniisiä ratkaisuja.

Turvallisuusverkko ja sen toimintamalli otetaan käyttöön ja verkkoa koskeva käyttövelvoite tulee voimaan vaiheittain. Vuonna 2013 turvallisuusverkkotoiminnassa tuotetaan palveluja viranomaisten yhteistyönä. Keskeiset palveluntuottajat ovat Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK ja puolustus-

voimat. Turvallisuusverkon palvelut ovat vuoden 2013 aikana keskeisten turvallisuusviranomaisten vaiheittain käytettävissä ja uusia käyttäjiä liitetään turvallisuusverkkoon hallitusti, valtiovarainministeriön laatimia kriteerejä noudattaen. Keskeiset turvallisuudesta vastaavat viranomaiset siirtävät edellä mainittuja toimintoja tukevan tietoliikenteensä turvallisuusverkkoon ja päättävät olemassa olevat sopimuksensa teleyritysten kanssa. Turvallisuusverkon ensimmäisiä käyttäjiä olisivat muun muassa eräät sisäasiainministeriön hallinnonalan virastot, puolustusvoimat, Suomen Erillisverkot Oy:n VIRVE-keskusyhteydet, tullivalvonta ja rikostorjunta, valtioneuvoston verkon runko-yhteydet sekä edellä mainittujen tahojen toiminnan kannalta välttämättömät yhteistoimintatahot.

Vuonna 2015 turvallisuusverkkotoiminnassa tuotetaan palveluja palveluntuottajien yhteistyönä. Ehdotetun lain mukaan palveluntuottajat ovat Suomen Erillisverkot -konserni ja tähän tehtävään erikseen nimetty julkisen hallinnon viranomainen tai tieto- ja viestintätekniikan alan toimija. Tällainen toimija voisi olla mahdollisesti perustettava julkishallinnon keskitetty toimialariippumattomia korkeaa varautumista ja tietoturvaa tukevien ICT-palveluiden tuottaja. Turvallisuusverkko tarjoaa kaikille turvallisuusverkon käyttäjille ja heidän palveluntuottajilleen vakaan tietojen viestintätekniikan palveluympäristön, jossa palvelut tuotetaan läpinäkyvästi ja kustannustehokkaasti valtion kokonaistalous huomioon ottaen.

Turvallisuusverkkotoiminnan ja siinä mukana olevien toimijoiden ohjaamista varten muodostetaan yleishallinnollisen ja strategisen ohjauksen sekä valtion omistajaohjauksen yhdistelmä. Turvallisuusverkkotoiminnan ohjaus on ehdotetussa muodossaan uusi tehtävä. Yleishallinnollisesta ja strategisesta ohjauksesta vastaa valtiovarainministeriö. Tämä toiminta edellyttää valtiovarainministeriön 3-5 henkilötyövuotta pysyviä lisäresursseja. Strategisen ohjauksen tukena olisi valtiovarainministeriön johtama turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta, johon kuuluisi turvallisuusverkon keskeisiä käyttäjäryhmiä edustavat ministeriöt, puolustusvoimat, Huoltovarmuuskeskus ja Suomen

kuntaliitto. Neuvottelukunta osallistuisi tämän lain säännösten perusteella annettavien asetusten ja tehtävien päätösten sekä muiden turvallisuusverkkotoiminnan strategista ja taloudellista ohjausta, seurantaa ja valvontaa koskevien asioiden valmisteluun.

Turvallisuusverkon vaikutukset ulottuvat valtion viranomaisten ohella kunnallisiin toimijoihin. Turvallisuusverkon käyttövelvoite koskee myös ensihoitopalvelua ja pelastustointia. Pelastustoimen järjestämisestä vastaavat kunnat yhteistoiminnassa saman pelastustoimialueen kuntien kanssa. Ensihoitopalvelun järjestämisestä vastaavat sairaanhoitopiirit, jotka ovat kuntien muodostamia kuntayhtymiä. Ensihoitopalvelu toimii terveysviranomaisena osana kansallista turvallisuusverkkoa yhdessä pelastus- ja poliisiviranomaisten kanssa. Ensihoitopalvelu on osa terveydenhuollon päivystyksellisten palvelujen hoitoketjua ja palvelu toimii kokonaisuutena yhdessä terveydenhuollon ja sosiaali-toimen päivystyksen kanssa.

Viranomaisten yhteinen kenttäjohtamisjärjestelmä toimii jatkossa turvallisuusverkossa. Se mahdollistaa valtiollisten ja kunnallisten toimijoiden välisen yhteisen tilannekuvan ja reaaliaikaisen tiedonvaihdon. Järjestelmän tulevana käyttäjinä ovat muun muassa poliisi, pelastusvoimat, sosiaali- ja terveystoimi, Rajavartiolaitos, Tulli sekä puolustusvoimat.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluiden perustana olevaa Puolustusvoimien viestintäverkkoa on rakennettu vuosikymmenten ajan. Rakentamisen lähtökohdina ovat olleet puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen, erityisesti alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtävät ja puolustusvoimien poikkeusolojen toiminnan mahdollistaminen. Viestintäverkkoa on rakennettu korkea vaurautuminen ja turvallisuus huomioiden. Verkon rakentaminen, ylläpito ja operointi ovat edellyttäneet ja kehittäneet laaja-alaista ymmärrystä erilaisten turvallisuuden keinovalikoimien yhteensovittamisesta ja niiden käytön soveltamisesta.

Puolustushallinnossa selvitettiin hallinnon turvallisuusverkkohankkeen aikana, ennen lakiehdotuksessa ehdotettuun ratkaisumalliin päättymistä turvallisuusverkkotoiminnan organisointimallia, sotilaallisen maanpuolus-

tuksen reunaehdoja verkkotoiminnalle ja operaattoritoiminnan ulkoistamiseen liittyviä riskejä. Puolustusvoimien näkemys oli tuolloin, että asetetut reunaehdot toteutuisivat parhaiten, jos verkko-operaattorina jatkaisi puolustusvoimat.

Puolustusvoimien viestintäverkosta ehdotetaan siirrettäväksi Suomen Erillisverkot Oy:lle runkoverkko, alueverkko ja osa asiakasverkoista. Luovutettava kokonaisuus pitää sisällään viestiasemat, niiden väliset kaapelit sekä pääosan mastoista. Puolustusvoimien ylläpidettäväksi jää lähinnä yksittäisiä viestiasemia, jotka ovat puolustusvoimien strategisen toiminnan kannalta tärkeitä. Lakiesityksen mukaisella ratkaisumallilla saattaa olla suuria vaikutuksia puolustusvoimien toiminnalle. Puolustusvoimat on ainoana turvallisuusviranomaisena toteuttanut verkkopalvelunsa tähän saakka pääosin omana työnään. Puolustusvoimilla on lisäksi muiden turvallisuusviranomaisten tarpeisiin verrattuna laajat tarpeet verkon laajennettavuudelle puolustusvoimien tehtäviin liittyen, erityisesti poikkeusoloissa. Luovutettavat toiminnot ovat tärkeä osa puolustusvoimien johtamisjärjestelmää. Muutos merkitsee puolustusvoimien kannalta ainakin verkkopalveluihin liittyvien prosessien monimutkaistumista, niihin liittyvien vaikutusmahdollisuuksien kaventumista, verkon valvonnan ja hallinnan osittaista siirtymistä pois puolustusvoimien omasta hallinnasta sekä kokonaisturvallisuuden hallintaan ja kyberpuolustuskyvyn rakentamiseen liittyvien haasteiden lisääntymistä. Ehdotetusta ratkaisumallista aiheutuvien muutosten ja riskien tunnistaminen ja hallinta ovat merkityksellisiä sotilaallisen maanpuolustuksen turvaamisen kannalta ehdotetun lain mukaisessa muutos- ja tuotantovaiheessa.

Puolustusvoimien tehtävänhoitamisedellytysten ja tehtäviin valmistautumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että puolustusvoimat voi luottaa turvallisuusverkon toimivuuteen ja sen turvallisuuteen jatkuvasti ja kaikissa tilanteissa. Puolustusvoimien kannalta lakiehdotuksen mukaiseen ratkaisumalliin, erityisesti sen käynnistämisen ja siirtymävaiheeseen, saattaa liittyä turvallisuusriskejä. Näiden riskien suuruutta ja mahdollista toteutumista voidaan hallita ehdotettuun lakiin ja sen nojalla annettaviin asetuksiin sisältyvillä

turvallisuusverkkotoimintaa kokonaisuudessaan koskevilla turvallisuuden, varautumisen, valmiuden ja jatkuvuuden vaatimuksilla sekä näihin liittyvillä arviointi- ja todentamismenetelyillä. Tällaiset vaatimukset voivat liittyä esimerkiksi riskienhallintaan, suojaus- tasojen ylläpitoon, alihankkijoiden valintaan, toimintaan liittyvien turvallisuussopimusten laadintaan ja henkilöstön rekrytointiin sekä mahdollisten ulkomaisten sidosryhmien osalta yritys- ja henkilöturvallisuus selvityksiin.

Riittävä säädösten vahvistettu perusta luo edellytykset turvallisuusverkkotoiminnan riittävän turvallisuus- ja varautumistason ja -kulttuurin muodostumiselle sekä niiden edellyttämien toimintamallien rakentamiselle.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelun kehittämis- ja ylläpitotehtävät siirretään uudelle toimijalle liikkeenluovutuksena. Liikkeenluovutuksessa joudutaan jakamaan henkilöstöä, materiaalia, sopimuksia, toimitiloja, tietojärjestelmiä sekä tietoa puolustusvoimien ja turvallisuusverkon uuden palvelutuottajan kesken. Puolustusvoimat tarvitsee jatkossakin poikkeusolojen toiminnan turvaamiseksi myös itse kykyä valvoa, operoida, rakentaa ja ylläpitää verkkoa, jotta sodanajan joukot voidaan liittää turvallisuusverkkoon. Liikkeenluovutuksen toteuttamisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että edellä mainitut puolustusvoimien operatiiviset tarpeet otetaan huomioon.

4.3 Vaikutukset yritysten toimintaan

Ehdotetulla lailla annettaisiin tässä laissa tai sen nojalla nimetyille toimijoille yksinoikeus tuottaa turvallisuusverkon palveluja. Kysymys olisi julkisesta palveluvelvoitteesta. Turvallisuusverkon palvelutuotantoon kuuluu lain 2 luvussa määritellyt kolme eri palvelukokonaisuutta: verkko- ja infrastruktuuripalvelut, tieto- ja viestintätekniset palvelut ja integraatiopalvelut. Ehdotetussa laissa annettavat palvelutuotannon yksinoikeudet muodostaisivat tosiasiallisen monopolitilanteen, koska lakiehdotus sisältäisi säännökset sekä tarjonta- että kysyntävelvoitteesta. Näiden palvelujen tuottajat tuottaisivat yksinoikeudella keskitettyjä palveluja lain 3 §:ssä tarkoitetuille käyttävelvoitteen kohteena oleville käyttäjäryhmille. Käyttövelvoitteen laajuutta mää-

rittää lain 2 §:ssä nimetyt yhteiskunnalliset ja julkisen hallinnon vastuulle kuuluvat toiminnot, joita käyttövelvoite koskee. Ehdotetussa laissa tarkoitettu turvallisuusverkko ja siihen kuuluvat palvelut voitaisiin tarjota lain 4 §:ssä mainituilla edellytyksillä myös muille käyttäjille. Palvelujen tuottajilla ei olisi mahdollisuutta tarjota turvallisuusverkon palveluja vapaasti markkinoilla, vaan palvelutarjonta olisi mahdollista kohdistaa vain laissa erikseen määriteltyyn käyttötarkoitukseen ja rajatuille käyttäjäryhmille. Turvallisuusverkko, joka on määritelty lain 1 §:ssä, ja sen palvelut ovat erityinen, tiettyyn käyttötarkoitukseen tarkoitettu verkkopalvelujen kokonaisuus, jonka sisältö ja laajuus sekä palvelutuotantoa koskeva yksinoikeus on määritelty ehdotetussa laissa hallinnollisesti, toiminnallisesti ja organisatorisesti tarkkarajaisesti.

Yksinoikeudella tarjottavan palvelutuotannon vaikutuksia markkinoiden toimintaan rajaavat myös turvallisuusverkkotoiminnan ja sen palvelutuotannon yksinoikeuden haltijoiden lain 3 luvussa säädettävä viranomaisohjaus. Lisäksi turvallisuusverkon palvelutuotannossa ei ehdotetun lain 6, 8, 10 §:n mukaan olisi tarkoitus tuottaa liiketaloudellista voittoa ja tehtävien hoitaminen olisi erotettava hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti yksinoikeuden haltijan muusta toiminnasta. Asian arviointiin vaikuttaa lisäksi se, että turvallisuusverkkotoiminnassa olisi kysymys julkisesta hallintotehtävästä, jossa yhteiskunnan turvallisuus etujen takaaminen on keskeisessä asemassa.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut tuotettaisiin keskitetysti valtion kokonaan omistamassa osakeyhtiössä. Osakeyhtiöön siirretään valtiolta näiden palvelujen tuottamiseen tarvittava toiminnot. Hallinnon turvallisuusverkkohankkeessa on turvallisuusverkkoon siirretty pääosa sisäasiainhallinnon tietoliikenneyhteyksistä, joita aiemmin tuotti yksityinen teleyritys. Osa viranomaisradioverkko VIRVE:n yhteyksistä siirretään turvallisuusverkkoon. Turvallisuusverkon käyttöönoton siirtymäaikana siirretään myös joitakin ensihoidon ja pelastustoiminnan yhteyksiä turvallisuusverkkoon. Turvallisuusverkon käyttöönoton yhteydessä tehtävä julkisen hallinnon verkkoyhteyksien ja tietoliikenteen keskittäminen vähentää

markkinoilla toimivien teleyrityksien liikevaihtoa arviolta noin 2-4 miljoonan euroa vuodessa. Arvio perustuu siihen määrään, jolla edellä mainittuja keskitettäviä verkkoja ja tietoliikennepalveluja on teleyrityksiltä hankittu. Toiminnan keskittämisen ja valtionyhtiölle annetun yksinoikeuden vaikutusta yritystoimintaan lieventää se, että turvallisuusverkossa käytetään jatkossakin osin teleyritysten valokuituverkkoa, joista esimerkiksi vuokrataan kuitupareja turvallisuusverkon käyttöön. Tähän liittyvä vuokraustoiminta tuo teleyrityksille arviolta 1-2 miljoonan euron liikevaihdon vuosittain. Turvallisuusverkon palvelujen tuottamisessa, ylläpidossa ja kehittämisessä käytetään myös muutoin alihankkijoina Suomessa toimivia teleyrityksiä ja muita tieto- ja viestinteknisen alan yrityksiä.

Turvallisuusverkon alihankkijayrityksiltä edellytetään korkeaa turvallisuustasoa sekä toimintakykyä myös yhteiskunnan häiriötilanteissa ja alihankkijoiden käyttämisen laajuudesta päättää ehdotetun lain 7, 9 ja 11 §:n mukaan valtiovarainministeriö. Turvallisuusverkkotoiminnalle ja turvallisuusverkon palvelutuotannolle ehdotetussa laissa asetetut vaatimukset rajoittavat tosiasiallisesti mahdollisuuksia käyttää alihankkijoita palvelutuotannon tehtävissä.

Turvallisuusverkkotoiminnan vaikutukset teleyritysten ja muiden tieto- ja viestintätekniikan alan yritysten toimintaan ja markkinoihin ovat edellä mainitut seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden vähäisiä suhteessa alan kokonaisliikevaihtoon. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen yksinoikeuden ei ole arvioitu johtavan kilpailulaisissa tarkoitettujen kiellettyjen kilpailunrajoitusten tai määrävän markkina-aseman käyttöön. Ehdotetulla lailla on vain toiminnallisesti rajoitettuja ja vähäisiä vaikutuksia markkinoiden toimintaan.

Turvallisuusverkkotoimintaan ehdotetun lain mukaisesti liittyvät toimijat tekevät palvelutuotannon järjestämisen edellyttämiä ja turvallisuusverkon käyttöä koskevia hankintoja. Julkisista hankinnoista annetun lain 1 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa. Lain 6 §:n mukaan hankintayksikkö on valtion, kuntien ja kuntayh-

tymien viranomaisten lisäksi muun muassa mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta pykälässä tarkoitettulta hankintayksiköltä. Julkisista hankinnoista annettu laki sisältää myös sen soveltamisalaa koskevia poikkeussäännöksiä. Julkisista hankinnoista annetun lain 12 §:n mukaan lakia ei sovelleta laissa asetettuun yksinoikeuteen perustuviin palveluhankintoihin, joten esityksen ei ole arvioitu olevan myöskään hankintaoikeudellisesti ongelmallinen, vaan kaikki hankintayksiköt voisivat liittyä turvallisuusverkon käyttäjiksi ilman kilpailuttamista.

Ehdotetun lain tarkoitus liittyy valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten toimintaan ja lailla säädettäisiin turvallisuusverkon käytöstä muun muassa valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä rajaturvallisuuteen liittyvissä toiminnoissa. Näihin toimintoihin liittyvät hankinnat voivat tyypillisesti olla laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista tarkoitettuja puolustus- ja turvallisuushankintoja edellyttäen, että lain soveltamisalaa koskevat edellytykset täyttyvät. Se, että hankintaan sovelletaan lähtökohteisesti lakia puolustus- ja turvallisuushankinnoista julkisista hankinnoista annetun lain sijaan merkitsee samalla myös sitä, että sovellettavaksi tulevat laissa puolustus- ja turvallisuushankinnoista säädetyt soveltamisalaa koskevat poikkeussäännökset. Laki puolustus- ja turvallisuushankinnoista ei sisällä julkisista hankinnoista annetun lain 12 §:ää vastaavaa säännöstä yksinoikeuteen perustuvista hankinnoista. Mahdollisesti sovellettavaksi tulevat poikkeukset laissa puolustus- ja turvallisuushankinnoista olisivat sen lain mukaiset turvallisuuspoikkeama, sidosyksikköhankinta tai suora hankinta.

4.4 Henkilöstövaikutukset

Tässä laissa tarkoitettua turvallisuusverkkoa ylläpidetään ja kehitetään ja siihen liittyviä palvelutoimintoja vastaavia tehtäviä hoidetaan tällä hetkellä puolustusvoimissa, pääasiassa sen alaisessa Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmakeskuksessa, Hallinnon tie-

totekniikkakeskus HALTIKissa ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskuksessa. Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkesekus vastaa niistä toiminnoista, jotka ehdotetun lain nojalla siirtyisivät lain 6 §:ssä tarkoitettulle turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavalle yhtiölle. Tämä tarkoittaa näiden toimintojen ja niitä tekevien henkilöiden tehtävien päättymistä puolustusvoimissa. Näitä tehtäviä valtiolla tekevien henkilöiden palvelussuhteen jatkuvuus turvataan työsopimuslain ja valtion virkamieslain liikkeenluovutusta koskevien säännösten mukaan. Puolustusvoimissa tehdyn henkilöstökartoituksen mukaan puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkesekuksesta on tällä hetkellä noin 150 päätoimisesti näitä tehtäviä tekevää henkilöä. Nämä henkilöt siirtyisivät liikkeenluovutuksessa verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavalle yhtiölle. Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKissa ei ole sisäasiainministeriössä tehdyn selvityksen perusteella operatiivisessa toiminnassa yhtään turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja hoitavaa henkilöä.

Tässä laissa tarkoitettuja turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisiä palveluja vastaavia toimintoja hoitaa tällä hetkellä Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK. Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKissa näihin tehtäviin käytetään tällä hetkellä noin 350 henkilötyövuotta. Ehdotetun lain 27 §:n siirtymäsäännöksen mukaan Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK vastaisi 8 §:ssä tarkoitettujen turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottamisesta enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka. Tämän siirtymäajan kuluessa nimettäisiin ehdotetun lain 8 §:n nojalla näiden palvelujen tuottaja. Tämän tehtäväkokonaisuuden uudelleenorganisointia valmistellaan valtiovarainministeriön käynnistämässä valtionhallinnon toimialariippumattomien ICT-tehtävien koamishankkeessa. Mahdolliset toimintojen ja henkilöstön siirrot Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKista tähän erikseen nimettävään julkisen hallinnon viranomaiseen tai tieto- ja viestintätekniisen alan toimijan palvelukseen ratkaistaan ja siirtojen vaikutukset henkilöstön asemaan arvioidaan tehtäessä päätöksiä näiden palvelujen tuottajasta. Tässä

yhteydessä asiaa tarkastellaan myös Valtiokonttorin IT-palvelukeskuksen kannalta.

Valtion henkilöiden palvelussuhteen ja sen ehtojen jatkuvuus ehdotetun lain nojalla tapahtuvissa muutoksissa turvataan lähtökohtaisesti työsopimuslain ja valtion virkamieslain liikkeenluovutusta koskevien säännösten mukaan. Liikkeenluovutusta koskevien säännösten noudattaminen tarkoittaa muun muassa sitä, että luovutuksensaajana olevan yhtiön on noudatettava sen valtion virkaehtosopimuksen määräyksiä, joka luovutushetkellä on voimassa, siihen saakka kunnes sopimuksen voimassaolo päättyy. Tämän jälkeen noudatetaan lähtökohtaisesti niitä työehtosopimuksen ehtoja, joiden soveltamiseen uusi työnantaja on sitoutunut. Luovutuksensaajana olevan yhtiön ja henkilöstön välillä voidaan työehdoista sopia myös toisin. Muutoksissa noudatetaan valtion hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja Suomen Erillisverkot Oy:ssä ja Suomen Turvallisuusverkko Oy:ssä noudatetaan valtion omistajaohjauksen mukaista hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Henkilön oikeudesta eläkkeeseen on säädetty erikseen muussa lainsäädännössä. Ehdotetun lain johdosta lain 6 §:ssä tarkoitettuun osakeyhtiöön siirtyvä henkilöstö siirtyy valtion eläkelainsäädännön mukaisesta järjestelmästä yksityisen alan työeläkejärjestelmän piiriin. Siirtyvien henkilöiden siirtymishetkeen mennessä ansaitut eläkkeet turvataan yhtiön ottamalla lisäeläkevakuutuksilla siten, että valtiolla noudatettavista eläkesäännöksistä johtuvat suuremmat eläkekertymät turvataan täysimääräisesti ja alhaisempi eroamisikä 60 ikävuodesta alkaen. Valtiovarainministeriö tekee valtion talousarvioesitykseen ehdotuksen lisäeläkevakuutusten ottamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta liikkeenluovutuksen saajana toimivalle lain 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle.

Turvallisuusverkon hallinnoinnin ja siihen liittyvien tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävien siirtyessä valtiolta lain 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle noudatettaisiin työsopimuslain ja valtion virkamieslain liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä. Toimintojen siirtymisen yhteydessä siirtyy myös niitä hoitava henkilöstö palveluntuottajan palvelukseen. Siirtyvän henkilöstön palvelussuh-

teen ja sen ehtojen jatkuvuus määräytyisi työ sopimuslain ja valtion virkamieslain säännösten perusteella. Valtiolta on tarkoitus siirtää turvallisuusverkkotoimintaan kuuluva toiminnallinen osa ja nämä toiminnot säilyvät luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Toiminnallinen osa ja sen luovuttaminen valtiolta lain 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle määräytyy lain siirtymäsäännöksiin mukaan, joissa säädetään turvallisuusverkkotoiminnan, siihen kuuluvien tehtävien, omaisuuden, muiden oikeuksien, sopimuksien ja muiden sitoumuksien sekä viireillä olevien asioiden siirtymisestä.

Tässä laissa tarkoitettua turvallisuusverkkotoiminnan käynnistäminen, ylläpito ja kehittäminen hoidetaan pääasiallisesti sillä henkilöstöllä, joka näitä tehtäviä on lain voimaantullessa hoitanut puolustusvoimissa ja Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKissa. Turvallisuusverkon asiakasmäärien kasvu, palvelutason nosto sekä turvallisuuteen, valmiuteen ja varautumiseen liittyvät vaatimukset merkitsevät turvallisuusverkon tehtävien määrän ja laadun kasvua, mikä johtaa toiminnan tehostumiseen.

Turvallisuusverkkotoiminnan käynnistämisen siirtymäaika määriteltäisiin ehdotetun lain 5 luvun siirtymäsäännöksissä. Siirtymäaikana turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimisi lain 6 §:ssä tarkoitettua palveluntuottajan ohella puolustusvoimat enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka. Turvallisuusverkon ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitettuna tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajana toimisi Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka. Siirtymäajan toimeenpanon tarkemmasta suunnittelusta ja toteutuksesta riippuen turvallisuusverkon toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvia toiminnallisia osia siirretään näistä valtionhallinnon yksiköistä ehdotetun lain 6 ja 8 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle yhdessä tai useammassa vaiheessa. Siirrossa ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettulle palvelun tuottajalle ja mahdollisessa siirrossa 8 §:ssä tarkoitettulle palvelun tuottajalle olisi kummassakin kuitenkin kyse saman toiminnallisen kokonaisuuden siirrostä, joten mahdollisesti useammassa vaiheessa tapahtuvat siirrot muodostaisivat yhden liikkeenluovu-

tuksen. Näiden toimintojen siirtyessä siirtyisivät myös näitä tehtäviä hoitavat henkilöt.

Toimintojen siirtymisten yhteydessä siirtyy ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettulle palvelun tuottajan palvelukseen puolustusvoimilta sekä virka- että työsuhteessa olevia henkilöitä. Toimipaikkoja, joissa puolustusvoimissa tällä hetkellä on siirtyviä tehtäviä, on yhteensä 17. Toiminnot vastaanottavalla Suomen Erillisverkot osakeyhtiöllä on tällä hetkellä toimintaa 9 paikkakunnalla. Samalla kun Suomen Erillisverkot Oy:n toiminta laajentuu sen tytäryhtiön Suomen Turvallisuusverkko Oy:n ottaessa vastaan turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelutehtävät, voi tulla tarve yhteen sovittaa olemassa olevia toimipaikkoja. Tämä voi merkitä jossain määrin puolustusvoimien henkilöstön nykyisten työssäkäyntipaikkojen muuttumista. Turvallisuusverkkotoiminnan käynnistämiseen liittyvien henkilöstön siirtojen vaikutukset kohdistuvat myös valtiolle jäävään henkilöstöön siten, että valtiolla on organisoitava toimintoja ja tehtäviä uudelleen, mikä edellyttää toimenkuvien ja osaamisen kehittämiseen liittyviä toimia puolustusvoimissa ja Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKissa.

4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetulla lailla luodaan edellytykset turvallisuusverkkotoiminnalle, jolla varmistetaan normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisien ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus sekä turvataan päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus.

Turvallisuusverkkotoiminnan yksi merkittävimmistä yhteiskunnallisista hyödyistä on sekä turvallisuuden että turvallisuuden tunteen vahvistuminen. Turvallisuusverkon vaikuttavuus on sitä suurempi, mitä laajempi osa turvallisuusverkon käyttäjäryhmiin kuuluvista viranomaisista on verkon käyttäjiä. Mitä laajemmin verkkoa käytetään, sitä enemmän verkon turvallisuudesta ja toimintavarmuudesta saadaan yhteiskunnallista

hyötyä normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Turvallisuusverkon keskeisten osien valtiomisteisuus sekä valtion ohjauksessa ja omistuksessa oleva verkkopalvelujen tuottaja luovat perustan riippumattomuudelle yksittäisistä markkinatoimijoista ja niiden palvelurakenteista. Turvallisuusverkon verkkorakenne tukeutuu valtion omistamiin ja teleyrityksiltä vuokrattuihin tai vaihdettuihin yhteyksiin. Laitetilojen ja verkonosien fyysinen ja sähköinen suojaus ja sähkönsaannin turvaaminen, verkon salaus sekä henkilö- ja tilaturvallisuusjärjestelyt luovat perustan verkotoiminnan jatkuvuudelle ja turvallisuudelle. Turvallisuusverkon rakenteet, toiminnallisuudet ja palvelut liitetään turvallisesti muihin tietoverkkoihin. Turvallisuusverkon infrastruktuurin ja tietoteknisten palveluiden tulee kyetä toimimaan keskeisiltä osin myös ilman kytkentää muihin verkkoihin tai kaupallisiin palveluntarjoajiin. Turvallisuusverkko ei ole täysin suljettu verkko.

Muilta yrityksiltä ostettavia palveluita hajautetaan ja kokonaisuuden hallinta pidetään turvallisuudesta vastaavien viranomaisten omassa hallinnassa. Näin rajoitetaan yhden toimijan potentiaalista kykyä vaikuttaa tietoliikenteeseen ja tietojen hyväksikäyttöön turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toiminnan estämiseksi tai haittaamiseksi. Turvallisuusverkossa käsiteltävä kriittinen tietoineisto säilytetään ja hallitaan Suomessa. Turvallisuusverkko on osa valtionhallinnon tietoliikennekokonaisuutta, joka koostuu keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten korkean varautumisasteen tietoliikennekatkaisun lisäksi muun valtionhallinnon yhteisestä, turvallisesta tietoliikennekatkaisusta (VY-verkko). Muun valtionhallinnon yhteinen, turvallinen tietoliikennekatkaisu perustuu kaupallisilta toimijoilta hankittuihin ja toisiinsa liitettyihin tietoliikennepalveluihin. Tällä ratkaisumallilla varmistetaan kokonaisuutaloudellisesti tehokkaasti oikea varautumisen aste ja palvelutaso erilaisille valtion ja kuntien toimijoille. Turvallisuusverkon laitetilojen yhteiskäyttö ja niihin liittyvät energiaratkaisut tehostavat keskeisten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ICT-tilojen käytössä.

5 Asian valmisteluvaiheet

5.1 Valmisteluvaiheet

Valtiovarainministeriö asetti 27 päivänä toukokuuta 2009 hallinnon turvallisuusverkkohankkeen (TUVE-hanke) hallintomallin ja lainsäädännön kehittämisryhmän. Työryhmään kuului edustajat sisäasianministeriöstä, puolustusministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, valtioneuvoston kansliasta, ulkoministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, Hallinnon tietotekniikkakeskuksesta HALTIKista, puolustusvoimista, Suomen Erillisverkot Oy:stä, sekä Palkansaajajärjestö Pardiasta, Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö JUKOsta ja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:stä. Työryhmän keskeisenä tehtävänä oli luoda lainsäädäntöperusta turvallisuusverkkotoiminnalle ja toimijoiden tehtäville sekä tarkastella erilaisia turvallisuusverkkotoiminnan hallintomallivaihtoehtoja puolustusvoimien, Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKin ja Suomen Erillisverkot Oy:n kesken. Työryhmä valmisteli luonnoksen hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa koskevaksi hallituksen esitykseksi laaditun hallintomallin pohjalta. Työtä ohjannut hankkeen ohjausryhmä ei hyväksynyt ryhmän esittämää hallintomallivaihtoehtoa, joka pohjautui hankesuunnitelman alkuperäiseen tehtävänjakoon puolustusvoimien ja Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKin kesken. Valtiovarainministeriö jatkoi työryhmän toimikautta, täsmensi sen tehtäviä ja muutti kokoonpanoa 31 päivänä maaliskuuta 2011 tekemällään päätöksellään.

Työryhmän tehtävänä oli muun muassa valmistella ehdotus turvallisuusverkkohankkeen toimintojen organisointi- ja hallintomallin edellyttämiksi lainsäädäntötoimenpiteiksi niin, että tarvittava hallituksen esitys olisi voitu antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2012.

Työryhmässä olivat edustettuina valtiovarainministeriö, valtioneuvoston kanslia, puolustusministeriö, sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoasiainministeriö, Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK, pääesikunta, Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskus, Suomen Erillisverkot Oy ja Pardia ry.

Työryhmä on kuullut valtiovarainministeriön, oikeusministeriön, puolustusministeriön, sisäasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön, Kuntaliiton ja Ahvenanmaan valtion viraston asiantuntijoita eräiden asioiden selvittämiseksi.

Valtiovarainministeriö lähetti toukokuussa 2012 esitysluonnoksen lausuntokierrokselle. Lausuntokierroksen jälkeen esityksen jatkovalmistelu on tapahtunut Hallinnon turvallisuusverkkohankkeen hallintomallin ja lainsäädännön kehittämissäryhmässä ja valtiovarainministeriön virkatyönä. Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä valmisteli luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta ja luovutti sen valtiovarainministeriölle.

Ahvenanmaan maakunnan osalta turvallisuusverkon mahdollista käyttöönottoa ja sitä koskevia oikeudellisia edellytyksiä on käsitelty valtiovarainministeriön esityksestä huhtikuussa 2012 Ahvenanmaan valmiusasioiden yhteistoimintaneuvottelukunnassa.

Talospoliittinen ministeriövaliokunta on tehnyt kokouksessaan 26 päivänä marraskuuta 2012 turvallisuusverkkotoimintaa koskevia linjauksia.

Esitys on käsitelty kuntalain (365/1995) 8 §:ssä säädetyn neuvottelumenettelyn mukaisesti kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on käsitellyt esityksen kokouksessaan 14 päivänä helmikuuta 2013. Ministerityöryhmä puolsi linjausta, jonka mukaan esitysehdotuksesta poistetaan ehdotettavan lain julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta 22 §:n 2 momentin säännös kansalaisuusedellytyksestä ja tehdään esitysehdotukseen muut säännöksen poistamisesta johtuvat muutokset. Ministerityöryhmä katsoi, että esityksessä tulee huomioida puolustusvoimien erityiset tarpeet niin, että kriisiajat hoidetaan korkealla tasolla ja verkossa toteutuu korkea tietoturvaluustaso. Ministerityöryhmä puolsi ehdotuksen hallituksen esitykseksi esittelyä valtioneuvostolle.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunnot valtioneuvoston kanslialta, valtiovarainministeriön budjettiosastolta, vero-osastolta ja henkilöstö- ja hallintopoliittikaosastolta, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, ympäristöministeriöltä sekä maa- ja metsätalousministeriöltä. Ministeriöitä pyydettiin harkintansa mukaan kuulemaan myös hallinnonalansa virastoja ja laitoksia lausuntoa valmisteltaessa. Lisäksi lausunnot pyydettiin Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIKilta, Huoltovarmuuskeskukselta, Suomen Erillisverkot Oy:lta, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:lta, Kilpailuvirastolta, Palkansaajajärjestö Pardia ry:lta, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:ltä sekä Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:ltä.

Lausunnon antajat

Lausunnon antoivat valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriön budjettiosasto ja vero-osasto, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, Pääesikunta ja Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus, ulkoasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä maa- ja metsätalousministeriö. Lisäksi lausunnot antoivat Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK, Huoltovarmuuskeskus, Suomen Erillisverkot Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, Kilpailuvirasto, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ahvenanmaan valtionvirasto, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL sekä Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry. Lisäksi lausunnon antoivat Suomen Kuntaliitto, Pelas-

tuslaitosten pelastusjohtajat ja TeliaSonera Finland Oyj.

Lausuntojen keskeisin sisältö

Pääosa lausunnonantajista suhtautui esitykseen myönteisesti ja katsoi sen edistävän turvallisuusverkkotoiminnalle asetettujen tavoitteiden toteuttamista sekä piti esitysehdotusta yleisellä tasolla perusteltuna ja puolsi esityksen antamista. Turvallisuusverkon viranomaistoiminnalle tuottama taloudellisen ja toiminnallisen hyödyn katsottiin olevan sitä suurempi, mitä paremmin ja laajemmin se ohjaa julkisen hallinnon viranomaisia ja mahdollisia muita käyttäjäryhmiä verkon käyttöön. Turvallisuusverkon toteuttaminen nähtiin merkittävänä panostuksena julkisen hallinnon keskeisten tiedonvälitykseen nojautuvien ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisten toimintojen varmistamiseksi ja kehittämiseksi.

Keskeisin varauksellinen tai kriittinen lausuntopalaute koski turvallisuusverkkotoiminnan rahoitusta ja esityksen taloudellisia ja muita vaikutuksia verkon käyttäjille, ehdotetussa laissa asetettua käyttövelvoitetta, ehdotetussa laissa olevien käsitteiden sisältöä, turvaluokittelua ja turvaluokittelun tiedon käsittelyä erityisesti kansainvälisten velvoitteiden ja Euroon yhteisön sääntelyn näkökulmasta, turvallisuutta ja varautumista koskevia velvoitteita ja niiden todentamista, esityksen suhdetta kilpailu-, hankinta- ja valtiotukisääntelyyn erityisesti Euroopan yhteisön lainsäädännön näkökulmasta, turvallisuusverkon suhdetta muihin julkisen hallinnon viestintäverkkoihin, julkisen vallan käyttöä turvallisuusverkkotoiminnassa sekä kunnallisten toimijoiden integraatiopalvelujen järjestämistä. Eräissä lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja sodan oikeussääntöjä sekä Ahvenanmaan itsehallinnollista ja demilitarisoitua asemaa koskeviin Suomea sitoviin kansainvälisoikeudellisiin velvoitteisiin. Lisäksi lausunnonantajat ilmoittivat yleisluonteisia kommentteja sekä tekivät eräitä yksityiskohtaisia muutos-, korjaus- ja täsmennysehdotuksia turvallisuusverkkotoimintaa koskevaan lakiehdotukseen ja sen perusteluihin.

Valtaosa lausunnonantajista puolsi ehdotettua rahoitusmallia, jonka mukaan varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ylläpidon välittömät kustannukset maksettaisiin valtion varoista ja käyttäjiltä perittäisiin vain palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Ahvenanmaan valtionvirasto, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Pääesikunta, pelastuslaitokset ja Suomen kuntaliitto katsoivat lausunnoissaan, että turvallisuusverkkotoiminnan taloudellisia ja muita vaikutuksia ei ole kuitenkaan kuvattu esityksessä riittävän täsmällisesti eikä esitysehdotuksesta yksiselitteisesti ilmene kuinka verkon käyttäjiltä perittävät maksut määräytyvät ja kuinka varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ylläpidon rahoitus järjestetään ja sen riittävyys turvataan. Valtiovarainministeriön budjettiosasto katsoi lisäksi, että turvallisuusverkon kehittämisen välittömät kustannukset tulisi lähtökohtaisesti rahoittaa käyttäjiltä perittävillä palvelumaksuilla. Valtion rahoitettavaksi ei tulisi budjettiosaston näkemyksen mukaan ottaa yleisesti määriteltyä kehittämistoimintaa, vaan valtio voisi tarvittaessa avustaa kehittämisen kustannuksia talousarvion rajoissa avustuksin. Budjettiosasto katsoi myös, että esityksen taloudelliset vaikutukset tuleviin valtion talousarvioihin tulisi selvittää. Lisäksi valtiovarainministeriön budjettiosasto katsoi lausunnoissaan, että esityksen suhdetta voimassa olevaan EU:n kilpailu-, hankinta- ja valtiotukisääntelyyn tulisi selkiyttää ja täsmentää. Toisaalta Kilpailuvirasto totesi kuitenkin lausunnoissaan, että hankinta- ja kilpailuoikeuteen liittyvät näkökohdat on esitysluonnoksessa riittävästi otettu huomioon.

Muista lausunnonantajista poiketen liikenne- ja viestintäministeriö vastusti lausunnoissaan ehdotettua turvallisuusverkon käyttövelvoitetta. Ministeriö katsoi kuitenkin, että viranomaisten tulisi voida halutessaan liittyä turvallisuusverkkoon ja hankkia sellaisia verkon palveluita, jotka tukevat niiden lakisääteisten ja strategisten turvallisuuteen liittyvien tehtävien täyttämistä kaikissa turvallisuustilanteissa. Liikenne- ja viestintäministeriö totesi myös, että ministeriössä on käyn-

nissä sähköisen viestinnän kokonaisuudistusta koskeva lainsäädäntöhanke, jonka osana tarkastellaan muun muassa viranomaisverkkojen käyttäjryhmiä sekä sähköisen viestinnän jatkuvuutta koskevia säännöksiä.

Oikeusministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriön budjettiosasto sekä Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry katsoivat lausunnoissaan, että lakiehdotuksessa käytetyt keskeiset käsitteet tulisi määritellä ja täsmentää joko laissa tai ainakin sen perusteluissa.

Pääesikunta ja Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskus katsoivat lausunnoissaan, että kokonaisturvallisuus on jäänyt lakiesityksessä liian vähälle huomiolle ja että turvallisuusverkon palvelutuotannon siirto uudelle toimijalle ei ole mahdollista, ellei turvallisuusverkkotoiminnalle ja sen palvelutuottajille ole laissa säädetty asianmukaisia turvallisuusvaatimuksia ja näiden vaatimusten täytymisen varmentavia todentamismenettelyjä. Ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö katsoivat, että ehdotetun lain tulisi mahdollistaa turvallisuusluokittelun tiedon käsittelyä koskevat kansalliset, EU-tasoiset ja kansainväliset velvoitteet. Toisaalta Pelastuslaitokset ja Suomen kuntaliitto katsoivat, etteivät mahdolliset turva-luokittelua koskevat vaatimukset saisi kuitenkaan asettaa esteitä turvallisuusverkon käytölle esimerkiksi kuntasektorilla, vaan verkon tulisi mahdollistaa eri suojaustasojen (julkinen, ST IV, ST III ja ST II) mukainen tiedonsiirto. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoi, että turvallisuusverkkoa ja sen käyttöä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2010) ja siinä määritellyt yhteiskunnan elintärkeät toiminnot sekä näiden toimintojen häiriötön hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa.

Lisäksi Pääesikunta ja Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskus esittivät lausunnoissaan, että lakiin tulisi ottaa säännös, jonka mukaan turvallisuusverkon palvelutuotantoon liittyviä tehtäviä hoitavalta henkilöltä tulisi voida vaatia Suomen kansalaisuutta. Tätä ei kuitenkaan katsottu oikeudellisesti mahdolliseksi toteuttaa Euroopan Unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen (C 83/47)

sisältyvien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien säännösten sekä niiden soveltamista ja tulkintaa koskevan EU tuomioistuimen ratkaisukäytännön johdosta sekä ottaen myös huomioon kansallisessa lainsäädännössä olevat yhdenvertaista kohtelua ja syrjintää koskevat säännökset.

Ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, pelastuslaitokset ja Suomen Kuntaliitto katsoivat, että turvallisuusverkon käytön tärkeysmäärittely tulisi toteuttaa niin, että kaikkien turvallisuusverkkoa käyttävien yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten tarpeet tulee otetuiksi huomioon tasapuolisesti ja nämä pääsevät vaikuttamaan ja osallistumaan turvallisuusverkon käytön ja sen palveluiden kehittämiseen ohjaamiseen. Lausunnonantajien näkemyksen mukaan puolustusvoimien tarpeiden turvaamisen lisäksi tulisi lain tasolla säätää myös muiden keskeisten turvallisuusviranomaisten toiminnan ja toiminnallisten tietojärjestelmien käytön turvaamisesta. Tärkeysmäärittelyä koskeva sääntely ei saisi lausunnonantajien mielestä johtaa missään tapauksessa siihen, että turvallisuudesta vastaavien viranomaisten täytyisi turvataksaan toimintaedellytyksensä myös poikkeusoloissa rakentaa rinnakkaisia viesti- ja johtamisjärjestelmiä näitä tilanteita varten. Lisäksi oikeusministeriö painotti lausunnonaan erityisesti, että valtion ylimmän johdon tietoliikenteen ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja tärkeysmäärittelyä ei tule puolustustilankaan vallitessa alentaa eikä päätöksentekoa tästä tulisi siirtää puolustusvoimille edes puolustustilan aikana.

Valtiovarainministeriön budjettiosasto katsoi lausunnonaan, että ehdotettu osakeyhtiöpohjainen palvelutuotantomalli ja sen usean ohjaajan ketjuun perustuva julkisten hallinto-tehtävien ohjaus saattavat etäännyttää toiminnan liikaa eduskunnan budjettivallasta ja valtioneuvoston suorasta ohjauksesta. Tämän johdosta turvallisuusverkon palvelutuotannon viranomaisjohtoa ja -vastuita koskevat seikat olisi tullut määritellä esityksessä täsmällisemmin. Budjettiosasto katsoi, että myös virasto-muodossa olisi ollut mahdollista toteuttaa esityksen tavoitteet täyttävät järjestelyt. Puolustusministeriö toi esille, että halli-

tuksen esitysluonnokseen tulisi lisätä eri toteuttamisvaihtoehtoja koskeva osa. Valtioneuvoston kanslia ja Suomen Erillisverkot Oy katsoivat, ettei ehdotetussa laissa tulisi poiketa valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain ja osakeyhtiölain sääntelystä, jonka vuoksi valtion omistajaohjaus tulisi esityksessä ulottaa koskemaan vain emoyhtiötä. Myös oikeusministeriö katsoi lausunnossaan, että lakiesityksessä tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota siihen, milten osin ja miten omistajaohjaus ulottuu Suomen Erillisverkot Oy:n tytäryhtiöön. Markkinan ohjausvaikutuksen puuttuessa on oikeusministeriön näkemyksen mukaan omistajaohjauksen oltava riittävän vahvaa muun muassa kustannustason kasvun hillitsemiseksi.

Sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, pelastuslaitokset, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Suomen Kuntaliitto katsoivat, ettei turvallisuusverkkoa tulisi toteuttaa muista julkisen hallinnon tiedonsiirtoratkaisuista erillisenä asiana. Tiedonsiirtoyhteisyyksien toimintavarmuuden ja kokonaistaloudellisuuden varmistamiseksi on tärkeää ottaa huomioon kaikki julkisen hallinnon toimijoiden yhteiset jo käytössä ja suunnitteilla olevat tietoverkko- ja tiedonsiirtoratkaisut (esimerkiksi KEJO, TOTI, KanTa ja PeIP). Turvallisuusverkko tulisi lausunnonantajien mukaan rakentaa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin mukaisesti, jotta liityntäpalvelut muihin tieto- ja tiedonsiirtojärjestelmiin olisi jatkossa helpompi toteuttaa.

Oikeusministeriö, Pääesikunta, Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskus ja Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry kiinnittivät lausunnoissaan huomiota julkisen vallan käyttöön turvallisuusverkon palvelutuotannon yhteydessä. Lausunnonantajat katsoivat, että esityksessä tulisi ehdottaa täsmällisemmin arvioida, milten osin turvallisuusverkon palvelutuottajat mahdollisesti käyttävät tehtävänsä hoitamisessa perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkista valtaa ja milten osin on kysymys sellaisesta julkisesta hallintotehtävästä, joka voidaan antaa myös muun kuin viranomaisen hoidettavaksi.

Sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, pelastuslaitokset ja Suomen Kuntaliitto katsoivat lausunnoissaan, että turvalli-

suusverkon kunnallisten käyttäjäryhmien, erityisesti pelastustoimen ja ensihoidon palveluista vastaavien toimijoiden, integraatiopalvelut olisi suunniteltava ja järjestettävä ennen lain voimaan tuloa.

Ahvenanmaan maakuntahallitus ja Ahvenanmaan valtion virasto totesivat lausunnoissaan muun muassa, että esitys koskee eräitä sellaisia toimialoja, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tällaisia toimialoja ovat esimerkiksi yleinen järjestys ja turvallisuus sekä pelastustoiminta. Maakuntahallitus pitää kuitenkin tärkeänä, että myös maakunnan turvallisuusviranomaisille järjestetään mahdollisuus käyttää turvallisuusverkkoa. Maakuntahallitus toteaa lausunnossaan, että tämä edellyttää maakunnalta lainsäädäntötoimenpiteitä, joiden selvitystyö on tarkoitus käynnistää.

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry ja TeliaSonera Finland Oy katsoivat lausunnoissaan, että esitys saattaa estää yksityisten toimijoiden käytön osassa turvallisuusverkkotoimintaa, joten lain vaikutukset yksityisiin toimijoihin ovat merkittävästi suuremmat ja laaja-alaisemmat kuin esityksessä on todettu. Lausunnonantajat painottivat, että yksityisille kaupallisille toimijoille tulisi taata yhtäläiset mahdollisuudet osallistua turvallisuusverkon palvelujen tuottamiseen kuin valtion omalla organisaatiolla-kin on.

Lausuntojen huomioon ottaminen ja muu jatkovalmistelu

Kaikkia annetuissa lausunnoissa tehtyjä muutosehdotuksia ei esityksen jatkovalmistelussa tehtyjen oikeudellisten arviointien, muiden selvitysten ja hallinnon turvallisuusverkkohankkeen ohjausryhmässä hyväksytyjen strategisten linjausten perusteella katsottu mahdolliseksi toteuttaa.

Annettujen lausuntojen perusteella esitykseen tehtiin muun muassa seuraavia täsmennyksiä, korjauksia ja lisäyksiä.

Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiesityksen 1 §:n soveltamisalaa ja 2 §:n turvallisuusverkon käyttövelvoitetta koskevien säännösten ja yksityiskohtaisten perustelujen sisältöä täsmennettiin erityisesti siltä osin

kuin kysymys on korkean turvallisuuden ja varautumisen vaatimuksista ja niiden tarkemmasta aineellisesta määrittelystä. Lakiesityksen 4 §:ssä säädetään turvallisuusverkon muusta kuin käyttövelvoitteen alaisesta käytöstä. Pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin lisättiin maininta siitä, että verkon käyttäjinä voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi Säteilyturvakeskus, työterveyslaitos, sosiaalihuollon ja ympäristöterveydenhuollon viranomaiset sekä erävalvontaa hoitavat erätarkastajat. Turvallisuusverkon laitteiden ja palvelujen sijoittamista koskevan 5 §:n säännöksiä ja niiden perusteluja täsmennettiin siten, että verkon palveluja olisi mahdollista käyttää myös ulkomailta esimerkiksi kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa ja muissa vastaavankaltaisissa tehtävissä.

Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiesityksen 7, 9 ja 11 §:n säännöksiä ja niiden perusteluja, jotka koskevat turvallisuusverkon palvelutuotannon alihankintaa täsmennettiin siten, että alihankintaa koskevasta hankinnasta tulee pyytää valtiovarainministeriön lausunto. Lain 7 §:ään lisättiin myös säännös, jonka mukaan puolustusvoimien rakennuslaitos turvallisuusverkon laitteiden rakentamisessa ja ylläpidossa verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan alihankkijana. Lisäksi 7 §:ään lisättiin säännös turvallisuusverkon kuitukapasiteetin ja antenni- ja laitepaikkojen käyttöoikeuksien hankinnasta ja luovuttamisesta.

Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiesityksen 12 §:n varautumisvelvollisuutta koskevia säännöksiä selkeytettiin ja yhdenmukaistettiin lakiehdotuksen muiden säännösten kanssa niin, että varautumisvelvollisuus koskee kattavasti normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja. Lakiehdotuksen 13 §:n säännöksen, joka koskee turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön tärkeys-määrittelyä, perusteluja täsmennettiin siten, että tärkeys-määrittelyjä laadittaessa tulee kaikissa turvallisuustilanteissa ottaa huomioon kaikkien turvallisuusverkkoa käyttävien yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten tarpeet.

Omistajaohjausta koskevat säännökset turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiehdotuksen 15 ja 18 §:ssä muutettiin annetun lau-

suntopalautteen johdosta siten, että omistajaohjauksessa noudatetaan valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain ja osakeyhtiölain sääntelyä. Esityksen mukaan valtion välitön omistajaohjaus ulottuu vain lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettuun Suomen Erillisverkot Oy:öön eikä sen tytäryhtiönä toimivaan Suomen Turvallisuusverkko Oy:öön.

Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiehdotuksen 17 §:ään, jossa säädetään turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnasta, lisättiin neuvottelukunnan jäseneksi Suomen Kuntaliiton edustaja. Lisäksi lakiesityksen perusteluissa avattiin ja täsmennettiin neuvottelukunnan tehtäviä ja keskeistä roolia turvallisuusverkkotoiminnan strategisen ohjauksen tukena.

Turvallisuusverkon ylläpidon ja kehittämisen kustannuksia koskeva säännös poistettiin annetun lausuntopalautteen ja hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan 26 päivänä marraskuuta 2012 puoltamien linjausten perusteella. Palvelujen maksullisuutta koskevan 20 §:n yksityiskohtaisia perusteluja täydennettiin siten, että perusteluissa todetaan tarkoitus ottaa palveluja tuotteistettaessa huomioon läpinäkyvällä tavalla turvallisuusverkon palvelutuotannon varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ylläpidon ja kehittämisen vaatimat erityiset järjestelyt ja investoinnit. Yleisperusteluihin täydennettiin talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus, jonka mukaan turvallisuusverkkotoiminnan kustannukset katetaan asiakkailta heidän tilaamiensa palveluiden mukaisesti perittävillä käyttömaksuilla.

Lakiesitykseen lisättiin säännös (24 §), jolla poiketaan pelastuslain mukaisesta palotarkastusmenettelystä sekä sähköturvallisuuslain mukaisesta sähkölaitteiden ja -laitteistojen tarkastusmenettelystä. Pykäläehdotuksen mukaan näistä tarkastustehtävistä vastaisi poikkeuksellisesti puolustusvoimat. Lisäksi turvallisuusverkkotoimintaa koskevaan lakiesitykseen lisättiin virka-apua koskeva säännös (25 §) sekä verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan käyttämien tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arviointimenettelyä koskeva siirtymäsäännös (31 §).

Turvallisuusverkkotoimintaa koskevan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiin (27, 30, 32 ja 33 §), joissa säädetään palvelutuotantoa koskevista siirtymäkauden järjestelyistä, lisättiin Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus erääksi siirtymäkauden palvelutuotannosta vastaavaksi toimijaksi.

Lisäksi esitykseen lisättiin laki viestintämarkkinalain 2 §:n muuttamisesta (2. lakiehdotus).

Tämä hallituksen esitys on laadittu edellä tarkoitetun työryhmän valmistelemien ehdotusten, esityksestä saatujen lausuntojen ja esityksen jatkovalmistelussa esille tulleiden kehittämisen- ja uudistamistarpeiden pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Pykälä sisältäisi lain tarkoitusta, soveltamisalaa ja sen suhdetta muuhun lainsäädäntöön koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan ehdotetun lain tarkoituksena olisi normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus sekä turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus

Ehdotettua lakia sovellettaisiin pykälän 2 momentin mukaan julkisen hallinnon turvallisuusverkkoon ja sen palvelujen käyttöön sekä muuhun turvallisuusverkko toimintaan. Turvallisuusverkko olisi säännösehdoituksen mukaan valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viestintämarkkina-alaissa tarkoitettu viranomaisverkko, joka täyttäisi korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset siten, kuin siitä laissa erikseen säädetään tai lain nojalla määrätään. Turvallisuusverkkoon kuuluisivat viestintäverkko ja siihen välittömästi kuuluvat laittilat, laitteet ja muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut.

Turvallisuusverkko toiminta muodostuisi kahdesta osa-alueesta: turvallisuusverkosta ja sen ohjauksesta. Turvallisuusverkko toiminnalla tarkoitettaisiin näiden osa-alueiden hallinnollista, toiminnallista, taloudellista ja teknistä kokonaisuutta, jossa yhdistyisivät turvallisuusverkon ja siihen liittyvien palvelujen ja palveluntuottajien toiminta sekä niiden ohjaus ja valvonta. Turvallisuusverkko toiminta olisi kokonaisuutena tarkastellen julkinen hallintotehtävä, josta päävastuun

kantaisivat yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavat viranomaiset, jotka myös käyttäisivät toimintaan liittyvää julkista valtaa. Näitä viranomaisia olisivat turvallisuusverkko toiminnan ohjaukseen osallistuvat valtiovarainministeriö, valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusvoimat sekä Huoltovarmuuskeskus. Toimintakokonaisuuteen kuuluisi kuitenkin myös viranomaisten ohjauksessa ja valvonnassa tapahtuvaa ja viranomaisten päätösten täytäntöönpanoa ja toimintaa tukevia, teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttäviä julkisia palvelutehtäviä. Näissä tehtävissä ei kuitenkaan tehtäisi esimerkiksi yksilön tai yrityksen oikeuksia, velvollisuuksia tai etuuksia koskevia hallintopäätöksiä, joten niissä ei olisi kysymys julkisen vallan käytöstä. Tämän johdosta niistä voisivat lakiehdotuksen mukaan vastata myös muut kuin julkisen hallinnon viranomaiset. Kysymys olisi kuitenkin näille toimijoille asetusta julkisesta palveluvelvoitteesta. Näitä tehtäviä olisivat lakiehdotuksen 7 §:ssä tarkoitettujen verkko- ja infrastruktuuripalvelujen, 9 §:ssä tarkoitettujen tieto- ja viestintä teknisten palvelujen ja 11 §:ssä tarkoitettujen integraatiopalvelujen tuottaminen.

Ehdotetussa laissa korkean turvallisuuden ja varautumisen vaatimuksilla tarkoitettaisiin turvallisuusverkon toimintavarmuuden varmistamista ja jatkuvuuden turvaamista koskevia toimenpiteitä, joihin liittyy hallinnollisia, toiminnallisia ja teknisiä ratkaisuja. Asiaan liittyviä riskitekijöitä hallittaisiin siten, että turvallisuusverkon keskeiset tuotannon osat olisivat valtion välittömässä omistuksessa ja ohjauksessa olevien palveluntuottajien hallussa. Tällä luotaisiin perusta toiminnan riippumattomuudelle yksittäisistä merkittävistä markkinatoimijoista ja näiden organisaatio- ja palvelurakenteista. Turvallisuusverkon verkkorakenne tukeutuisi valtion omistamiin ja teleyrityksiltä vuokrattuihin tai vaihdettuihin yhteyksiin, jotka varmennettaisiin monentamalla laitteistoja ja yhteysvälejä sekä silmukoimalla verkkorakennetta. Laitte-

tilat ja verkonosat suojattaisiin fyysisesti muun muassa murtosuojauksin sekä keskeisimpien solmupisteiden osalta myös kineettiseen energiaan perustuvalla asevaikutukselta. Lisäksi verkon laitteet suojattaisiin ylijännitteitä ja elektromagneettista pulssia vastaan. Laitteistojen sähkönsaanti turvattaisiin varavoimalaitteilla ja akustoilla. Verkkoliikennettä valvottaisiin, hallittaisiin ja reititettäisiin uudelleen automaattisesti sekä hallintatoimenpitein ympärivuorokautisesti. Turvallisuusverkon tietoliikenteen salausratkaisuilla, verkon tietoturvalvonnalla sekä henkilöstö- ja tilaturvallisuusjärjestelyillä luotaisiin perusta verkkotoiminnan kokonaisturvallisuudelle, joka olisi yksi korkean varautumisen osatekijöistä.

Ehdotetussa laissa turvallisuuden käsitteen sisältyy myös tietoturvallisuus. Korkean tietoturvallisuustason vaatimuksilla tarkoitettaisiin ehdotetun lain mukaisessa toiminnassa sitä, että turvallisuusverkossa tuotettaisiin korkean varautumisen tason tieto- ja viestintätekniisiä palveluja, jotka täyttäsivät tietoturvallisuudesta valtioneuvoston asetuksen 9 §:ssä tarkoitettujen suojaustasojen IV-II (ST IV – ST II) tietoturva-vaatimukset sekä vastaavat vaatimukset erityissuojattaville tietoaineistoille, kuten laissa kansainvälisistä tietoturvalvelvoitteista (588/2009) on säädetty. Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut rakennetaan tukemaan suojaustason II vaatimia rakenteita. Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut rakennetaan siten, että ne on arvioitu ja todennettu tietoturvallisuuden vaatimuksia vastaaviksi siten kuin laissa tietoturvallisuuden arviointilaitoksista (1405/2011) ja laissa viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista (1406/2011) säädetään. Suojaustason II saavuttaminen vaatii turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluiden erityisjärjestelyjä. Erityisjärjestelyissä otetaan huomioon, että suojaustasojen toteutuminen on tarvittaessa arvioitavissa kutakin turvallisuusverkkoon tukeutuvaa tieto- ja viestintätekniistä palvelua varten erikseen. Turvallisuusverkossa voitaisiin kuitenkin välittää myös muuta tietoaineistoa, jos viestien välittäminen liittyisi ehdotetun lain 2 §:ssä tarkoitettuihin toimintoihin. Ehdotetun

lain 16 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden perusteella olisi mahdollista antaa tarkempia säännöksiä muun muassa tietoturvalisuutta ja varautumista koskevista vaatimuksista.

Turvallisuusverkkoon sovellettaisiin ehdotetun lain 1 pykälän 3 momentin mukaan viestintämarkkinalain viranomaisverkkoa koskevia säännöksiä, jollei ehdotetussa laissa toisin säädettäisi. Viestintämarkkinalain 2 §:n 9 kohta sisältää viranomaisverkon määritelmän, jonka mukaisesti viranomaisverkolla tarkoitetaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, pelastustehtäviin tai väestönsuojeluun liittyvien tarpeiden vuoksi rakennettua viestintäverkkoa, jonka liittymiä voidaan tarjota viranomaisten lisäksi myös muulle, edellä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjäryhmälle. Viestintämarkkinalain 99 §:n 1 momentin mukaan lain säännökset koskevat vain osittain viranomaisverkkoa ja 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää niistä käyttäjäryhmistä, joilla on oikeus käyttää viranomaisverkkoa.

2 §. Turvallisuusverkon käyttövelvoite. Pykälässä määriteltäisiin turvallisuusverkon käyttövelvoitteen toiminnallinen laajuus ja aineellinen ulottuvuus. Käytännössä käyttövelvoite määritteli myös turvallisuusverkon pääasiallisen käyttötarkoituksen. Säännöksen tarkoituksena ei kuitenkaan olisi rajata turvallisuusverkon käyttöä vain välittömästi säännösehdotuksessa mainittuihin toimintoihin, vaan määritellä ensisijaisesti ne viranomaistoiminnot, joissa verkkoa ja sen palveluja olisi aina käytettävä. Lisäksi se määritteli yleisellä tasolla turvallisuusverkon ja sen käytön toiminnallisen alan suhteessa yleisiin viestintäverkkoihin ja niiden käyttöön.

Pykälän 1 momentti sisältäisi säännöksen käyttövelvoitteen toiminnallisesta laajuudesta. Säännöksen mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi sellaista valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvää viranomaisten sisäistä, välistä ja ulkoista yhteistoimintaa ja viestintää, jossa oli-

si noudatettava korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimuksia.

Käyttövelvoitteen aineellinen ulottuvuus määriteltäisiin pykälän 2 momentissa. Säännöksen mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite edellyttäisi ehdotetun lain 2 luvussa tarkoitettujen palvelujen sekä laittilojen, laitteiden ja muun infrastruktuurin käyttöä. Tämä seikka ilmenee välillisesti myös lakiehdotuksen 1 §:n 2 momenttiin sisältyvästä turvallisuusverkon määritelmästä. Käyttövelvoitteen aineellinen ulottuvuus kattaisi lakiehdotuksen 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitettut palvelut ja niiden käytön.

Turvallisuusverkon 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitettujen palvelutuottajien tehtävänä ovat palvelut määriteltäisiin tarkemmin asetuksella. Palveluiden käyttöönotto on tarvelähtöistä, mikä perustuu 3 ja 4 §:ssä mainittujen viranomaisten ja muiden toimijoiden tarpeeseen käyttää 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimintoihin liittyen tieto- ja viestintätekniisiä palveluja, joilta edellytetään korkeaa varautumista tai turvallisuutta. Esimerkiksi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut perustuvat turvallisuusverkon fyysiseen runko- ja alueverkkorakenteeseen ja siihen liittyviin laittiloihin. Fyysiseen rakenteeseen voi liittyä turvallisuusverkon palveluntuottajan tarjoamalla suoralla asiakasliittymällä tai yhdysväyläliittymällä. Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisiä palveluita voidaan käyttää kummankin liityntätavan kautta. Jälkimmäistä toteutustapaa voidaan käyttää niille turvallisuusverkon käyttäjille, esimerkiksi kuntatoimijoille, jotka tarvitsevat viranomaisyhteistoimintaan liittyviä turvallisuusverkon palvelinkonesaleissa olevia tietojärjestelmiä tai jotka liittyvät turvallisuusverkkoon muista verkoista, mobiiliverkkojen, kuten VIRVE- tai 3G-verkko, kautta, tai jonka toimipisteen verkkoliikenteen pääosa suuntautuu muualle kuin turvallisuusverkon sisälle, esimerkiksi internetiin tai kolmannen osapuolen tarjoamiin tietotekniikkasovelluksiin. Turvallisuusverkon suora asiakasliittymä on toteutettu tärkeimpiin poliisiin, rajavartiolaitoksen, hätäkeskuslaitoksen ja puolustusvoimien toimipisteisiin. Muihin toimipisteisiin suora asiakasliittymä tai yhdysväyläliittymä toteutetaan myöhemmin tarveharkinnan mukaan ja asiakasrahoi-

tuksella. Yhdysväyläliittymä mahdollistaa esimerkiksi kuntatoimijalle pääsyn turvallisuusverkkoon. Tällä liityntätavalla on mahdollista tarveharkintaan perustuen valita eri varautumistasoja. Tällä mahdollistetaan tarvittaessa pienemmät liittymis- ja käyttökustannukset. Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palveluiden käyttö saattaa olla edellytyksenä viranomaisyhteistoiminnassa tarvittavien tietojärjestelmien, esimerkiksi uuden hätäkeskustietojärjestelmän, käytölle.

3 §. Turvallisuusverkon käyttövelvoitteen kohteet. Pykälä sisältäisi säännökset turvallisuusverkon käyttövelvoitteen organisatorisesta laajuudesta. Ehdotettu pykälä olisi erityissäännös suhteessa viestintämarkkinalain 99 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää niistä käyttäjäryhmistä, joilla on oikeus käyttää viranomaisverkkoa. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että pykälässä tarkoitetuilla käyttäjäryhmillä olisi suoraan ehdotetusta laista johdettava oikeus ja velvollisuus turvallisuusverkon käyttöön eikä näitä käyttäjäryhmiä tämän johdosta enää tarvitsisi erikseen hyväksyä liikenne- ja viestintäministeriössä päätöksellä.

Säännöksessä lueteltaisiin ne käyttäjäryhmät, joihin kuuluvien olisi käytettävä turvallisuusverkkoa silloin, kun ne hoitavat ehdotetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan liittyviä tehtäviä. Säännöksessä mainituilla käyttäjäryhmillä olisi käyttövelvoitteen lisäksi myös suoraan laista johdettavissa oleva oikeus liittyä turvallisuusverkon käyttäjäksi ja käyttää verkkoa yhteistoiminnassaan ja viestinnässään. Kukin käyttäjäryhmä viimekädessä määritteli käyttövelvoitteen toiminnallisen alan laajuuden käytännön toimintansa ja vastuidensa edellyttämällä tavalla. Käytännössä pykäläehdotus tarkoittaisi myös sitä, että näihin käyttäjäryhmiin kuuluvien käyttäjien ei tarvitsisi noudattaa julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettua hankintamenettelyä liityessään turvallisuusverkon käyttäjäksi. Käyttäjällä tarkoitettaisiin säännösehdoituksessa myös toimijaa, joka hyödyntäisi turvallisuusverkkoa alustana sovellukselle tai tietojenkäsittelyjärjestelmälle.

Turvallisuusverkon yleisen toimivuuden ja palvelukyvyn varmistamiseksi olisi kuitenkin

tarkoituksenmukaista, että liittyminen verkon käyttäjäksi tapahtuisi suunnitellusti ja koordinoitusti. Tämän johdosta olisi perusteltua, että valtiovarainministeriö yhteistyössä lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitetun turvallisuusverkko toiminnan neuvottelukunnan kanssa ohjaisi ja koordinoisi säännöshdoituksessa tarkoitettujen käyttäjäryhmien liittämisen verkon käyttäjiksi. Tarkoituksena olisi myös, että näiden käyttäjäryhmien liittäminen verkon käyttäjiksi tapahtuisi puitesopimusmenettelyn kautta, jossa määriteltäisiin muun muassa varautumista, valmiutta, tietoturva ja teknisiä seikkoja koskevat vaatimukset. Puitesopimusmenettelyn osapuolia olisivat ohjaavat ministeriöt hallinnonalansa osalta ja lakiehdotuksen 6 ja 8 §:ssä tarkoitetut palveluntuottajat.

Momentin 1 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi tasavallan presidentin kansliaa ja valtioneuvostosta annetussa laissa (175/2003) tarkoitettuja ministeriöitä. Perustuslain 57 §:n mukaan tasavallan presidentti hoitaa hänelle perustuslaissa tai muussa laissa erikseen säädetyt tehtävät. Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 2 §:n mukaan kanslian tehtävänä on muun muassa avustaa tasavallan presidenttiä presidentintoiimeen kuuluvissa tehtävissä. Lain 6 §:n mukaan kansliassa on kansliapäällikön virka, linnanvoudin virka sekä esittelijän virkoja, joista säädetään kansliäsäännössä. Pykälän mukaan kansliaan voidaan perustaa myös muita virkoja ja ottaa työsopimussuhteista henkilöstöä. Valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvostossa on seuraavat ministeriöt: valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä ympäristöministeriö. Valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston yhteydessä on oikeuskanslerinvirasto. Oikeuskanslerinvirastolla olisi mahdollisuus liittyä turvallisuusverkon käyttäjäksi, jos ehdotetun lain 4 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Momentin 2 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) tarkoitettuja viranomaisia.

Puolustusvoimista annetun lain 3 luvussa säädetään puolustusvoimien organisaatiosta ja hallinnosta. Lain 24 §:n 1 momentin mukaan puolustusvoimien ylimmästä päällikyydestä säädetään perustuslaissa. Perustuslain 128 §:n mukaan Tasavallan presidentti on Suomen puolustusvoimien ylipäällikkö. Puolustusvoimista annetun lain 24 §:n 2 momentin mukaan puolustusvoimissa on puolustusvoimain komentaja, pääesikunta, maavoimat, merivoimat ja ilmavoimat, aluehallinnon esikuntia, sotilaslaitoksia, joukko-osastoja ja muita hallintoyksiköitä sekä maakuntajoukkoja ja Maanpuolustuskorkeakoulu.

Momentin 3 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoitteen piirissä olisivat poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tarkoitettut viranomaiset. Poliisin hallinnosta annetun lain 1 §:n mukaan poliisin hallintoon kuuluvat Poliisihallitus, Keskusrikospoliisi, Suojelupoliisi, liikkuva poliisi, Poliisiammattikorkeakoulu, Poliisin tekniikkakeskus, poliisilaitokset ja aluehallintovirastot. Myös sisäasiainministeriöllä voi olla erikseen säädetyjä poliisin toimialan tehtäviä.

Momentin 4 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005) tarkoitettuja viranomaisia. Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 3 §:n mukaan rajavartiolaitoksessa on rajavartiolaitoksen päällikkö, rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostot ja merivartiostot, raja- ja merivartiokoulu sekä vartiolentolaivue.

Momentin 5 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoitteen piirissä olisivat pelastuslaissa (379/2011) tarkoitettut pelastustoimen viranomaiset. Pelastuslain 4 luvussa säädetään pelastustoimen organisaatiosta ja pelastustoimen tehtäviä koskevasta vastuusta. Lain 23 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisia ovat sisäasiainministeriö ja aluehallintovirastot sekä lain 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut kunnalliset pelastuslaitokset.

Momentin 6 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) tarkoitettua Hätäkeskuslaitosta. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksessa on

häätäkeskuksia, esikuntatoimintoja hoitava yksikkö ja tarvittaessa muita yksiköitä.

Momentin 7 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoitteen piirissä olisivat meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitetut viranomaiset. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Muita meripelastusviranomaisia ovat lain 4 §:n mukaan Häätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaissa tarkoitettu alueen pelastustoimi, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveysturvomaiset, tullilaitos sekä ympäristöviranomaiset.

Momentin 8 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettuja viranomaisia. Ulkomaalaislaissa tarkoitettuja viranomaisia ovat Maahanmuuttovirasto, ulkoasiainministeriö ja Suomen diplomaatti- tai konsuliedustusto, poliisi, rajavartiolaitos, työvoimatoimistot sekä vastaanottokeskukset.

Momentin 9 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoitteen piirissä olisivat tullilaissa (1466/1994) tarkoitetut viranomaiset. Lain 4 §:n mukaan toimivaltainen viranomainen on tullilaitos. Tullilaitoksesta annetun lain (228/1991) 1 §:n mukaan tullitoimintaa varten on valtiovarainministeriön alainen tullilaitos, jossa on keskushallintoa varten tullihallitus sekä sen alaisina tullilaboratorio ja aluehallintoa varten tullipiirejä.

Momentin 10 kohdan mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettuja ensihoitopalveluista vastaavia viranomaisia. Lain 1 §:n 1 momentin mukaan sitä sovelletaan kansanterveyslaissa (66/1972) ja erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) säädetyn kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvan terveydenhuollon toteuttamiseen ja sisältöön, jollei muussa laissa toisin säädetä. Laki koskee myös kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetussa laissa (169/2007) tarkoitettua yhteistoimintalaitosta. Ensihoitopalveluista säädetään terveydenhuoltolain 39–41 ja 46 §:ssä. Lain 39 §:n 3 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä tekee ensihoidon palvelutasopäätöksen. Palvelutasopäätöksessä määritellään muun muassa ensihoitopalvelun jär-

jestämistapa ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Lakiehdotuksen 28 § sisältäisi edellä mainittuja viranomaisia ja muita käyttäjiä koskevan turvallisuusverkon käyttövelvoitteen voimaantuloa koskevan siirtymäsäännöksen, jonka mukaan näiden olisi otettava turvallisuusverkon palvelut käyttöönsä viimeistään silloin, kun 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitetut palvelut ovat käytettävissä ja täyttävät turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja jatkuvuutta koskevat vaatimukset ja kyseistä palvelua vastaavan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus olisi päättynyt. Lisäksi käyttäjien on täytettävä turvallisuusverkon käyttöä koskevat edellytykset.

4 §. *Turvallisuusverkon muu käyttö.* Pykälässä säädettäisiin turvallisuusverkon muusta kuin organisatorisen käyttövelvoitteen alaisesta käytöstä. Muiden käyttäjätahojen liittäminen turvallisuusverkon käyttäjäksi edellyttäisi, että käyttäjä täyttäisi säännösehdoituksessa asetetut hyväksymisedellytykset. Näitä edellytyksiä olisivat pykälän 1 momentin mukaan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun toiminnallisen käyttötarkoituksen täytyminen, käyttäjän kuuluminen johonkin viestintämarkkinalain mukaan määrättyyn viranomaisverkon käyttäjäryhmään sekä valtiovarainministeriön hyväksyntä käyttäjäksi.

Viestintämarkkinalain 99 §:n mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää niistä käyttäjäryhmistä, joilla on oikeus käyttää viranomaisverkkoa. Hyväksyttäessä muista viranomaisista muodostuvia käyttäjäryhmiä kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, etteivät nämä käyttäjäryhmät muodostu niin laajoiksi, että se voisi vaikuttaa yleisten viestintäverkkojen toimintaedellytyksiin ja siten aiheuttaa kilpailuhäiriöitä viestintämarkkinoilla. Valtiovarainministeriö voisi ehdotetun pykälän 1 momentin nojalla hyväksyä turvallisuusverkon käyttäjäksi vain sellaisen muun kuin 3 §:ssä tarkoitetun käyttäjän, joka kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön päätöksessä ilmenevään käyttäjäryhmään.

Kukin käyttäjä viimekädessä määrittäisi turvallisuusverkon käytön toiminnallisen alan laajuuden käytännön toimintansa ja vastuidensa edellyttämällä tavalla. Käyttäjällä

tarkoitettaisiin säännöshdotuksessa toimijaa, joka hyödyntäisi turvallisuusverkkoa osallistuessaan tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuun toimintaan tai käyttäessään turvallisuusverkkoa alustana sovellukselle tai tietojenkäsittelyjärjestelmälle. Hyväksymisedellytysten täytyessä käyttäjä voisi olla muukin taho kuin julkisen hallinnon viranomainen.

Säännöshdotuksen mukaan käyttäjän tulisi hakea valtiovarainministeriöltä verkon käyttöoikeutta. Valtiovarainministeriön tulisi asiaa valmistellessaan huolehtia, että hyväksymisesitys olisi käsitelty valmistelevasti lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettua turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa. Valtiovarainministeriön tulisi myös varmistaa, että käyttäjä täyttää verkon varautumis-, valmius- ja turvallisuusvaatimukset sekä liittymisen tekniset edellytykset. Tarkoituksena olisi lisäksi, että näihin käyttäjäryhmiin kuuluvien käyttäjien liittäminen tapahtuisi puitesopimusmenettelyllä, jossa määriteltäisiin muun muassa varautumista, valmiutta, tietoturva- ja teknisiä seikkoja koskevat vaatimukset. Puitesopimusmenettelyn osapuolia olisivat ohjaavat ministeriöt hallinnonalansa osalta ja lakiehdotuksen 6 ja 8 §:ssä tarkoitettut palveluntuottajat.

Julkisen hallinnon viranomaiset ja muut hankintalaissa tarkoitettut hankintayksiköt voisivat liittyä turvallisuusverkon käyttäjiksi ilman julkisista hankinnoista annetussa laissa tarkoitettua hankintamenettelyn noudattamista, koska turvallisuusverkon käyttö edellyttäisi viranomaisen myöntämää lupaa ja verkon palveluntuottajilla olisi lakiehdotuksen mukaan yksinoikeus tarjota näitä palveluja ehdotetussa laissa tarkoitetuille käyttäjille.

Säännöshdotuksessa tarkoitettuina käyttäjinä voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi pelastusopisto, Säteilyturvakeskus, työterveyslaitos, sosiaalihuollon ja ympäristöterveydenhuollon viranomaiset sekä erävalvontaa hoitavat erätarkastajat.

Pykälän 2 momentin mukaan valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy-niminen osakeyhtiö ja sen viranomaisradioverkkotoiminnan (VIRVE) palveluja tuottava tytäryhtiö saisivat käyttää turvallisuusverkkoa niille kuuluvien viranomaisradioverkkotoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisessa. Tämä oikeus koskisi niin turvalli-

suusverkon viestintäverkkoa ja siihen välittömästi liittyvät laitetiloja, laitteita ja muuta infrastruktuuria kuin turvallisuusverkon yhteisiä palveluja.

Suomen Erillisverkot Oy ja sen VIRVE Tuotteet ja Palvelut Oy -niminen tytäryhtiö vastaavat viranomaisradioverkon operoinnista sekä päätelaite- ja huoltotoiminnasta. Käyttöoikeuden myöntäminen näille yhtiöille on perusteltua, koska viranomaisradioverkko on toiminnallisesti tarkoituksenmukaista liittää turvallisuusverkkoon.

5 §. Turvallisuusverkon laitetilat, laitteet ja tietojärjestelmät. Pykälä sisältäisi turvallisuusverkon laitetilojen, laitteiden ja tietojärjestelmien omistusoikeutta, sijaintia sekä hallintaa ja valvontaa koskevat perussäännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvat laitetilat ja laitteet omistaisi tai niitä hallitsisi Suomen valtio. Suomen valtion omistamien laitetilojen ja laitteiden omistus-, hallinta- tai käyttöoikeus voitaisiin kuitenkin säännöshdotuksen mukaan luovuttaa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle siten, kuin siitä ehdotetussa tai muussa laissa säädettäisiin. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoiminnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan omistusoikeus tähän omaisuuden säilyisi Suomen valtiolla. Tarkoituksena olisi, että säännöshdotus kattaisi myös sellaiset laitetilojen ja laitteiden sisältöä ja ominaisuuksia kuvaavat tiedot, jotka olisivat turvallisuuden varmistamisen kannalta merkityksellisiä ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan salassa pidettäviä.

Siltä osin kuin turvallisuusverkko tulee käyttöön Ahvenanmaan maakunnassa, olisi kiinteän omaisuuden hallinnan ja käytön osalta otettava huomioon Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 61 §:ään sisältyvät valtion maata ja rakennuksia koskevat säännökset.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvien laitetilojen ja laitteiden olisi sijaittava ja turvallisuusverkon palvelut olisi tuotettava Suomessa. Turvallisuusverkon laitetilojen, laitteiden ja palvelutuotannon hallinta ja valvonta olisi hoi-

dettava Suomessa. Vaatimus perustuu siihen, että turvallisuusverkkotoiminnassa olisi kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien keskeisten etujen turvaamisesta ja varmistamisesta. Turvallisuusverkon laitteita voitaisiin kuitenkin sijoittaa myös Suomen ulkopuolelle, jos se olisi toiminnallisista syistä välttämätöntä. Tällainen toiminnallinen peruste voisi olla esimerkiksi Suomen toimiminen kansainvälisissä kriisinhallinta- ja pelastustehtävissä, joissa olisi käytettävä turvallisuusverkon laitteita ja palveluja.

Pykälän 3 momentin mukaan sellaisten välittömästi lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan liittyvien laitteiden ja tietojärjestelmien, joita koskisivat korkean varautumisen tai turvallisuuden vaatimukset, olisi oltava turvallisuusverkon laitetiloissa, ellei niiden sijoittaminen kokonaan tai osittain muuhun laitetilaa olisi teknisistä tai toiminnallisista syistä välttämätöntä. Ratkaisun teknisestä ja toiminnallisesta välttämättömyydestä tekisi kukin hallinnonala itse mahdollisen turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan valmistelevan käsittelyn jälkeen. Käytännössä tietojärjestelmä sijoitetaan joko turvallisuusverkon laitetilassa oleville turvallisuusverkon yhteisille palvelinlaitteille tai tietojärjestelmä sijoitetaan omalle erilliselle palvelinlaitteelle turvallisuusverkon laitetilaa. Tietojärjestelmä voi olla myös omalla palvelinlaitteella jossain muussa laitetilassa silloin kun se 5 §:n 3 momentin mukaisesti on teknisesti tai toiminnallisesti välttämätöntä. Tarkoituksena olisi, että ainakin merkittävimmät laitteiden sijoittamista koskevat asiat käsiteltäisiin ennen päätöksentekoa valmistelevasti lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettussa turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa. Säännöksen mukainen poikkeus voisi koskea esimerkiksi puolustusvoimien operatiivisten tietojärjestelmien laitteita, jotka olisi tarkoituksenmukaista jatkossakin sijoittaa puolustusvoimien omiin tiloihin, jolloin puolustusvoimat voisivat itse valvoa tiloihin pääsyä ja niiden käyttöä.

2 luku **Turvallisuusverkon palvelutuotanto**

6 §. *Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja.* Pykälän 1 momentin mukaan turval-

lisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimisi valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö.

Suomen Erillisverkot Oy on valtion kokonaan omistama voittoa tavoittelematon osakeyhtiö, joka on valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n mukaan kanslian toimialaan kuuluva yhtiö. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toimialana on julkisen hallinnon viranomaisten käytössä olevien ja yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen liittyvien tietoliikenneverkkojen sekä muiden turvaverkkojen rakentaminen ja operointi sekä niihin liittyvien palveluiden toimittaminen ja konsultointi. Yhtiö voi yhtiöjärjestyksen mukaan omistaa ja hallita edellä mainittuja televerkkoja ja kiinteistöjä sekä osakkeita. Emoyhtiönä toimivan Suomen Erillisverkot Oy:n lisäksi konserniin kuuluvat Suomen Turvallisuusverkko Oy, VIRVE Tuotteet ja Palvelut Oy sekä Leijonaverkot Oy -nimiset tytäryhtiöt.

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiön tarkoituksena ei saisi olla liiketaloudellisen voiton tuottaminen sille ehdotetun lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Säännösehdotuksen mukaan yhtiön olisi erotettava ehdotetussa laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti muusta toiminnastaan. Vastaava velvoite koskee myös turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajaa sekä osittain integraatiopalvelujen tuottajaa.

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana voisi pykälän 3 momentin mukaan toimia myös Suomen Erillisverkot Oy:n tätä tarkoitusta varten erikseen perustama ja kokonaan omistama tytäryhtiö. Tätä toimintaa varten on perustettu Suomen Turvallisuusverkko Oy -niminen tytäryhtiö. Tytäryhtiöllä ei säännösehdotuksen mukaan saisi olla muita tehtäviä tai toimintoja eikä sen tarkoituksena saisi olla liiketaloudellisen voiton tuottaminen. Yhtiöllä ei siis olisi mahdollisuutta toimia niin sanotuilla kilpailluilla markkinoilla eikä se myöskään voisi tämän johdosta aiheuttaa markkinahäiriöitä yksityisille toimijoille. Yhtiö voi kuitenkin käyttää työvoimaansa turvallisuusverkkotoimintaan liittyvien valtion palvelujen toteuttamiseen. Tulot, jotka saadaan työvoiman käyttämisestä mui-

den kuin turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottamiseen, olisi ohjattava tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamiseen. Työvoiman käytön periaatteet on käsiteltävä 17 §:ssä tarkoitettussa turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnassa.

Pykälän 4 momentin mukaan yhtiöön sovellettaisiin osakeyhtiölain säännöksiä, jollei ehdotetussa laissa toisin säädettäisi. Lakiehdotuksen 3 luku, jossa säädettäisiin turvallisuusverkkotoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta, sisältäisi muun muassa osakeyhtiölaista poikkeavia yhtiön strategista ja operatiivista johtamista ja päätöksentekoa rajoittavia säännöksiä. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoiminnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan lainvalmistelun yhteydessä tulisi selvittää, miten turvallisuusverkkotoimintaa koskevaa ohjausta voitaisiin osakeyhtiölain ohjauskeinojen lisäksi vahvistaa.

Lakiehdotuksen 27 § sisältäisi turvallisuusverkon tehtävien järjestämistä koskevan siirtymäsäännöksen, jonka mukaisesti Suomen Erillisverkot Oy:n tai sen tytäryhtiön ohella verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimisivat siirtymäkauden ajan puolustusvoimat ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus.

7 §. Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävät. Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävä olisi asialliselta sisällöltään julkisen hallinnon viranomaisten toimintaa tukeva teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttävä julkinen hallintotehtävä. Tehtävän hoitamisessa ei kuitenkaan olisi kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettun julkisen vallan käytöstä. Kysymys olisi kuitenkin julkisesta palveluvelvoitteesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävänä olisi yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon verkkopalvelut. Viestintämarkkinalain 2 § sisältää muun muassa verkkoyrityksen sekä verkkopalvelun määritelmät. Säännöksessä verkkoyrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka tarjoaa omistamaansa tai muulla perusteella hallussaan olevaa viestintäverkkoa käytettäväksi

viestien siirtoon, jakeluun tai tarjolla pitoon. Verkkopalvelulla säännöksessä tarkoitetaan verkkoyrityksen tarjoamaa palvelua. Turvallisuusverkon verkkopalveluja olisivat käyttäjille tarjottavat tietoliikenneyhteydet, joiden avulla käyttäjien lähiverkot ja turvallisuusverkon palvelinkonesalit liitettäisiin toisiinsa. Palveluntuottaja vastaisi myös verkkopalveluihin välittömästi liittyvistä käyttö- ja sovel-luspalveluista. Sen sijaan palveluntuottaja ei toimisi muutoin käyttöpalvelu- ja sovel-lusoperaattorina turvallisuusverkon käyttäji-en palveluille.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävänä olisi yksinoikeudella hallinnoida turvallisuusverkon laitetiloja ja laitteita sekä tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon muita yhteisiä infrastruktuuripalveluja. Näillä palveluilla tarkoitettaisiin sellaisia käyttäjille tarjottavia laitetiloja ja laitepaikkoja, joihin voitaisiin sijoittaa korkeaa varautumista tai korkeaa turvallisuutta edellyttävi-en tietoliikenneyhteyksien tai tietojärjestelmien tarvitsemat laitteet. Säännöksessä tarkoitettuihin laitteisiin kuuluisivat myös esimerkiksi turvallisuusverkon kaapelit, mastot ja linkkiasemat.

Lisäksi verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävänä olisi pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Erityinen varautumisvelvollisuutta koskeva asetuksenantovaltuutus sisältyisi lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja voisi käyttää tehtävässään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättäisi. Palveluntuottaja vastaisi alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja tekisi alihankintaa koskevan hankinnan, sen olisi säännösehdoituksen mukaan pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto. Momentin viimeisen lauseen mukaan verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan alihankkijana turvallisuusverkon merikaapeliverkon rakentamisessa ja ylläpidossa voisi toimia

kuitenkin puolustusvoimat ja turvallisuusverkon laittilojen rakentamisessa, rakennuttamisessa ja ylläpidossa Puolustushallinnon rakennuslaitos.

Säännösehdotuksen mukaan valtiovarainministeriö päättäisi alihankinnan laajuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että ministeriö määrittäisi ne tehtävät, jotka olisi mahdollista tehdä alihankintana. Lausunnotomennetyln tarkoituksena olisi erityisesti varmistaa, että alihankkija kykenee tosiasiallisesti tehtävälueellaan täyttämään turvallisuusverkon turvallisuus- ja varautumisvaatimukset. Lausunto tulisi pyytää niin varhaisessa vaiheessa, että turvallisuusverkkotoimintaa ohjaavilla viranomaisilla olisi tosiasialliset mahdollisuudet ohjata hankintamennetylyä ja alihankkijan soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamista. Palveluntuottajan tulisi tämän tarkoituksen toteutumiseksi pyytää lausunto viimeistään ennen hankintamennetylyn käynnistämistä. Hankintamennetylyä koskevassa lausunnossa valtiovarainministeriö voisi esimerkiksi esittää näkemyksensä siitä, onko hankinnan kohde sellainen, että siihen voitaisiin soveltaa lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista, tai että hankinta olisi salassa pidettävä. Tarkoituksena olisi, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta osallistuisi alihankinnan laajuutta koskevan valtiovarainministeriön päätöksen, alihankkijan hyväksymistä koskevien edellytysten ja periaatteiden sekä hankintaa koskevan valtiovarainministeriön lausunnon valmisteluun.

Pykälän 3 momentin mukaan turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja voisi sopia turvallisuusverkon kuitukapasiteetin, antenni- tai laitepaikan käyttöoikeuden hankkimisesta tai luovuttamisesta. Käyttöoikeuksia voitaisiin vuokrata tai vaihtaa Suomessa toimivan teleyrityksen kanssa. Käyttöoikeuksien vuokrausta ja vaihdantaa saisi tehdä vain siinä laajuudessa kuin se on tarpeen 1 momentin tehtävien hoitamiseksi. Säännöksen tarkoituksena olisi osaltaan varmistaa toiminnan kustannustehokkuus. Kuitukapasiteetin tai mastopaikan luovuttaminen tai hankkiminen ei saisi kuitenkaan vaarantaa turvallisuusverkon käytettävyyttä ja turvallisuudelle ja varautumiselle asetettuja vaatimuksia. Tarkoituksena olisi, että valtiova-

rainministeriön johdolla ja yhteistyössä lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettun turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan kanssa valmisteltaisiin turvallisuusverkon kuitukapasiteetin, antenni- ja laitepaikan hankkimista ja luovuttamista koskevat periaatteet niin, että niiden puitteissa palveluntuottaja voisi tehdä tarvittavia vuokraus- ja vaihtosopimuksia.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi asetukseenantovaltuutus. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä, laittiloista ja laitteista sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä. Esityksessä olisi kokonaisuutena tarkastellen kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien etujen turvaamisesta. Asetukseenantovaltuuden säätäminen valtioneuvostotasolle olisi tässä tapauksessa perusteltua, koska asia on merkitykseltään laajakantoinen ja periaatteellisesti tärkeä. Lisäksi ehdotettun lain 16 §:ään sisältyvän asetukseenantovaltuuden perusteella olisi mahdollista antaa tarkempia säännöksiä muun muassa palveluntuottajaa koskevista varautumis- ja turvallisuusvaatimuksista.

8 §. *Tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottaja.* Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajana voisi toimia tähän tehtävään erikseen nimetty julkisen hallinnon viranomainen tai tieto- ja viestintäteknisen alan toimija. Valtioneuvosto päättäisi valtiovarainministeriön esittelystä turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajasta ja tähän toimintaan liittyvien valtion oikeuksien ja velvollisuuksien siirtämisestä. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa se, että valtioneuvosto voisi tarvittaessa päättää palveluntuottajaa koskevan päätöksen yhteydessä myös siitä, että valtion oikeuksia ja velvollisuuksia siirretään päätöksen mukaiselle palveluntuottajalle. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi liikkeenluovutuksesta päättämistä. Palveluntuottajaa koskevaa valintaa tehtäessä tulisi erityisesti painottaa palveluntuottajan valmiuksia ja mahdollisuuksia varmistaa valtion turvallisuusetujen toteutuminen. Tarkoituksena olisi, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu turvallisuusverkkotoi-

minnan neuvottelukunta osallistuisi palveluntuottajan valintaa koskevan asian valmisteluun. Lakiehdotuksen 27 §:ään sisältyvän siirtymäsäännöksen mukaan Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK toimisi turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajana siirtymäkauden ajan.

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan toiminnan tarkoituksena ei saisi pykälän 2 momentin mukaan olla liiketaloudellisen voiton tuottaminen sille ehdotetun lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Palveluntuottajan olisi erotettava ehdotetussa laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti muusta toiminnastaan. Vastaava velvoite koskee myös verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajaa sekä osittain integraatiopalvelujen tuottajaa.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 26.11.2012 puoltanut linjausta, jonka mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät kootaan yhteiseen palvelukeskukseen vuosien 2013–2015 aikana. Linjauksen mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat (perustason, korotetun ja korkean tietoturvan ja varautumisen tason) ICT-tehtävät kootaan palvelukeskukseen liikkeenluovutuksen periaatteita noudattaen. Valtion toimialariippumattomilla ICT-palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden tuottaminen tai järjestäminen ei vaadi merkittävää toimialakohtaista osaamista ja jotka perustuvat yleisesti käytettyihin laite- ja ohjelmistoratkaisuihin ja -teknologioihin.

9 §. Tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtävät. Turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtävä olisi asialliselta sisällöltään julkisen hallinnon viranomaisten toimintaa tukeva teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttävä julkinen hallintotehtävä. Tehtävän hoitamisessa ei kuitenkaan olisi kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettun julkisen vallan käytöstä. Kysymys olisi kuitenkin julkisesta palveluvelvoitteesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtävänä olisi yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut. Turvallisuusverkon tieto- ja viestin-

täteknisiä palveluja olisivat turvallisuusverkon turvallisen käytön ja viestinnän edellyttämät ja verkon laitetiloihin sijoitettuihin tietojärjestelmäpalveluihin liittymistä tukevat, verkon laitetiloihin sijoitettujen tietojärjestelmien käyttöä tukevat sekä turvallisuusverkon laitetiloihin sijoitetuista palvelinkonesaleista tarjottavat palvelut.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtävänä olisi vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Erityinen varautumisvelvollisuutta koskeva asetuksenantovaltuutus sisältyisi lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottaja voisi käyttää tehtävässään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättäisi. Palveluntuottaja vastaisi alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottaja tekisi alihankintaa koskevan hankinnan, sen olisi pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto. Säännösehdotuksen mukaan valtiovarainministeriö päättäisi alihankinnan laajuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että ministeriö määrittäisi ne tehtävät, jotka olisi mahdollista tehdä alihankintana. Lausuntomenettelyn tarkoituksena olisi erityisesti varmistaa, että alihankkija kykenee tosiasiallisesti tehtäväalueellaan täyttämään turvallisuusverkon turvallisuus- ja varautumisvaatimukset. Lausunto tulisi pyytää niin varhaisessa vaiheessa, että turvallisuusverkokotoimintaa ohjaavilla viranomaisilla olisi tosiasialliset mahdollisuudet ohjata hankintamenettelyä ja alihankkijan soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamista. Palveluntuottajan tulisi tämän tarkoituksen toteutumiseksi pyytää lausunto viimeistään ennen hankintamenettelyn käynnistämistä. Hankintamenettelyä koskevassa lausunnossa valtiovarainministeriö voisi esimerkiksi esittää näkemyksensä siitä, onko hankinnan kohde sellainen, että siihen voitaisiin soveltaa lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista, tai että hankinta olisi salassa pidettä-

vä. Tarkoituksena olisi, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta osallistuisi alihankinnan laajuutta koskevan valtiovarainministeriön päätöksen, alihankkijan hyväksymistä koskevien edellytysten ja periaatteiden ja sekä hankintaa koskevan valtiovarainministeriön lausunnon valmisteluun.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi lisäksi asetuksenantovaltuutus. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä. Esityksessä olisi kokonaisuutena tarkastellen kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien etujen turvaamisesta. Asetuksenantovaltuuden säätäminen valtioneuvostotasolle olisi tässä tapauksessa perusteltua, koska asia on merkitykseltään laajakantoinen ja periaatteellisesti tärkeä. Lisäksi ehdotetun lain 16 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden perusteella olisi mahdollista antaa tarkempia säännöksiä muun muassa palveluntuottajaa koskevista varautumis- ja turvallisuusvaatimuksista.

10 §. Integraatiopalvelujen tuottaja. Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajana voisi toimia tähän tehtävään erikseen nimetty julkisen hallinnon viranomainen tai tieto- ja viestintäteknisen alan toimija (integraattori). Valtiovarainministeriö päättäisi turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajasta. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa integraatiopalvelun tuottajaa koskevan päätöksen tekeminen joustavammin kuin lain 8 §:ssä tarkoitettun tieto- ja viestintäteknisen palvelun tuottajaa koskeva valinta. Päätöksen yhteydessä voisi olla tarpeen päättää myös siitä, että valtion oikeuksia ja velvollisuuksia siirretään päätöksen mukaiselle palveluntuottajalle. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi liikkeenluovutuksesta päättämistä. Valtion oikeuksien ja velvollisuuksien siirtoa koskevan päätöksen voisi säännöksen mukaan tehdä vain valtioneuvosto valtiovarainministeriön esittelystä.

Palveluntuottajaa koskevaa valintaa tehtäessä tulisi erityisesti painottaa palveluntuottajan valmiuksia ja mahdollisuuksia varmistaa

valtion turvallisuusasetusten toteutuminen. Integraattoreina voisivat toimia esimerkiksi ministeriöiden ICT-yksiköt, hallinnonalojen käyttämät ICT-alan palvelukeskukset tai tähän tehtävään erikseen hyväksytyt yritykset. Tarkoituksena olisi, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta osallistuisi palveluntuottajan valintaa koskevan asian valmisteluun. Valtiovarainministeriön tulisi hyväksymispäätöksessään määritellä integraatiopalvelujen tuottajan toiminta-ala ja sen laajuus.

Säännösehdotukseen sisältyisi asetuksenantovaltuutus. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää integraatiopalvelujen tuottajan valinnasta ja sen edellytyksistä. Asetuksenantovaltuudella on tarkoitus mahdollistaa se, että valtiovarainministeriön integraatiopalvelujen tuottajaa koskevien päätösten tekemiselle voitaisiin tarvittaessa ennalta asettaa edellytyksiä ja ohjata tuottajan valintaa koskevia menettelytapoja. Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan olisi pykälän 2 momentin mukaan erotettava ehdotetussa laissa tarkoitettu toiminta taloudellisesti muusta toiminnastaan.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 26.11.2012 puoltanut linjausta, jonka mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät kootaan yhteiseen palvelukeskukseen vuosien 2013–2015 aikana. Linjauksen mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat (perustason, korotetun ja korkean tietoturvan ja varautumisen tason) ICT-tehtävät kootaan palvelukeskukseen liikkeenluovutuksen periaatteita noudattaen. Valtion toimialariippumattomilla ICT-palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden tuottaminen tai järjestäminen ei vaadi merkittävää toimialakohtaista osaamista ja jotka perustuvat yleisesti käytettyihin laite- ja ohjelmistoratkaisuihin ja -teknologioihin.

11 §. Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät. Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan tehtävä olisi asialliselta sisällöltään julkisen hallinnon viranomaisten ja turvallisuusverkon muiden palveluntuottajien toimintaa tukeva teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttävä julkinen hallintotehtävä. Tehtävän hoitamisessa ei kuitenkaan olisi kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettun julkisen vallan käytöstä. Kysy-

mys olisi kuitenkin julkisesta palveluvelvoitteesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä olisi yksinoikeudella yhdistää turvallisuusverkon palvelut käyttäjien muihin tieto- ja viestintäteknisiin palveluihin ja vastata tämän palvelukokonaisuuden välittämisestä ja tarjoamisesta käyttäjille. Keskeistä integraatiopalvelujen tuottajan (integraattorin) tehtävässä olisi käyttäjän teknisen liittämisen lisäksi käyttäjäsuhteen muodostaminen turvallisuusverkon muiden palveluntuottajien ja käyttäjän välille. Tarkoituksena olisi, että käyttäjäsuhte muodostettaisiin käyttäjäryhmiä ohjaavien ministeriöiden ja 6 ja 8 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien välisillä puitesopimuksilla. Integraatiopalvelujen tuottajan ja verkon käyttäjän välille solmittaisiin palvelusopimus. Jos palveluntuottajia olisi useampia kuin yksi, määrittäisi näiden keskinäinen tehtäväjako 10 §:ssä tarkoitettua valtiovarainministeriön hyväksymispäätöksen mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä olisi vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Erityinen varautumisvelvollisuutta koskeva asetuksenantovaltuutus sisältyisi lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan integraatiopalvelujen tuottaja voisi käyttää tehtävänsään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättäisi. Integraatiopalvelujen tuottaja vastaisi alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin integraatiopalvelujen tuottaja tekisi alihankintaa koskevan hankinnan, sen olisi pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto.

Säännösehdoituksen mukaan valtiovarainministeriö päättäisi alihankinnan laajuudesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että ministeriö määrittäisi ne tehtävät, jotka olisi mahdollista tehdä alihankintana. Lausuntomenettelyn tarkoituksena olisi erityisesti varmistaa, että alihankkija kykenee tosiasiallisesti tehtäväalueellaan täyttämään turvallisuusverkon turvallisuus- ja varautumisvaatimukset. Lau-

sunto tulisi pyytää niin varhaisessa vaiheessa, että turvallisuusverkkotoimintaa ohjaavilla viranomaisilla olisi tosiasialliset mahdollisuudet ohjata hankintamenettelyä ja alihankkijan soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamista. Palveluntuottajan tulisi tämän tarkoituksen toteutumiseksi pyytää lausunto viimeistään ennen hankintamenettelyn käynnistämistä. Hankintamenettelyä koskevassa lausunnossa valtiovarainministeriö voisi esimerkiksi esittää näkemyksensä siitä, onko hankinnan kohde sellainen, että siihen voitaisiin soveltaa lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista, tai että hankinta olisi salassa pidettävä. Tarkoituksena olisi, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettu turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta osallistuisi alihankinnan laajuutta koskevan valtiovarainministeriön päätöksen, alihankkijan hyväksymistä koskevien edellytysten ja periaatteiden ja sekä hankintaa koskevan valtiovarainministeriön lausunnon valmisteluun.

Integraatiopalvelujen tuottajalla ja sen alihankkijalla olisi pykälän 3 momentin mukaan oikeus käyttää turvallisuusverkkoa siinä määrin kuin se olisi näille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä. Lähtökohdana olisi, että integraatiopalvelujen tuottajalle ja sen alihankkijalle annettaisiin turvallisuusverkkoon vain hyvin rajoitettu tekninen käyttömahdollisuus, joka voisi koskea esimerkiksi verkon toimintavarmuuden testaamista ja ylläpitoa tai vikojen ja häiriötilanteiden korjaamista.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä. Esityksessä olisi kokonaisuutena tarkastellen kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien vaatimusten turvaamisesta. Asetuksenantovaltuuden säätäminen valtioneuvostotasolle olisi tässä tapauksessa perusteltua, koska asia on merkitykseltään laajakantoinen ja periaatteellisesti tärkeä. Lisäksi ehdotetun lain 16 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden perusteella olisi mahdollista antaa tarkempia säännöksiä muun muassa palveluntuottajaa koskevista varautumis- ja turvallisuusvaatimuksista.

12 §. Varautumisvelvollisuus. Pykälässä asetettaisiin ehdotetussa laissa tarkoitetuille turvallisuusverkkotoimintaan osallistuville yrityksille ja yhteisöille normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva varautumisvelvollisuus. Viranomaisille vastaavaa velvollisuutta ei olisi ehdotetussa laissa tarpeellista erikseen asettaa, koska viranomaisia jo voimassa olevaan lainsäädäntöön perustuen koskee varautumisvelvollisuus. Vastaavan sisältöinen varautumisvelvoite sisältyy viestintämarkkinalain 90 §:n ja valmiuslain 12 §:n säännöksiin.

Jos 7, 9 tai 11 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä vastaisi yritys tai yhteisö, olisi sen pykälän 1 momentin mukaan valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuisi mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Varautumisvelvollisuutta koskeva asetuksenantovaltuutus sisältyisi lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momentin mukaan yrityksen tai yhteisön olisi osallistuttava maanpuolustukseen liittyvään varautumisen suunnitteluun sekä yhteiskunnan varautumista ja valmiuden kohottamista koskeviin, normaaliolojen häiriötilanteiden tai poikkeusolojen toimintavalmiutta edistäviin harjoituksiin yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ohjauksessa. Velvoitteen avulla pyrittäisiin osaltaan sovittamaan yhteen puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten laissa säädettyjä maanpuolustus-, varautumis- ja valmiustehtäviä sekä palveluntuottajan tässä laissa säädettyjä varautumisvelvollisuuteen liittyviä tehtäviä. Velvoitteen avulla varauduttaisiin esimerkiksi maanpuolustuksen kannalta uhkaaviin tilanteisiin kuten verkkohyökkäyksiin, tiedustelutoimintaan, sodan uhkaan liittyvään toimintavalmiuden kohottamiseen ja aseelliseen hyökkäykseen.

13 §. Turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön tärkeysjärjestely. Pykälässä säädetttäisiin turvallisuusverkon käytön priorisoinnista normaali- ja poikkeusoloissa sekä puolustustilan aikana. Ehdotettu säännös olisi erityissäännös esimerkiksi suhteessa viestin-

tämarkkinalain 91 §:ään sisältyvään etuoikeustoimintoa koskevaan sääntelyyn.

Pykälän 1 momentin mukaan normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa valtiovaraministeriö päättäisi turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestelystä. Tarkoituksena olisi, että palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeysjärjestelyä varten valmisteltaisiin valtiovaraministeriön johdolla ja yhteistyössä lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettun turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan kanssa yleiset tärkeysjärjestelyä koskevat periaatteet niin, että niiden perusteella palveluntuottajat voisivat yleisimmissä käytännön tilanteissa tehdä tarvittavat ratkaisut. Tärkeysjärjestelyä koskevat periaatteet tulisi valmistella siten, että niissä olisi otettu huomioon kaikkien turvallisuusverkkoa käyttävien yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten tarpeet.

Valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa noudatettaisiin pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeysjärjestelyä koskevassa päätöksenteossa valmiuslain säännöksiä. Asiasta säädetään valmiuslain 123 §:ssä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan poikkeusoloissa antaa yhteen sovittavia säännöksiä valmiuslain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestelystä. Lisäksi tässä yhteydessä olisi syytä ottaa huomioon valmiuslain 105 §, jonka 1 momentin mukaan valtiovaraministeriö voi määrätä poikkeusoloissa valtion tietohallinnon, tiedonkäsittelyn, sähköisten palveluiden, tietoliikenteen ja tietoturvallisuuden järjestämisestä. Ehdotetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan valtiovaraministeriön ohjaus ei koske kuitenkin puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen, poliisin, pelastusviranomaisten ja hätäkeskusten toiminnallisia tietojärjestelmiä. Tärkeysjärjestelyä edellyttäviä säännöksiä sisältyy valmiuslain ohella eri aloja koskevaan muuhun lainsäädäntöön. Yhteiskunnan toiminnot ja tekniset järjestelmät ovat entistä useammin riippuvaisia toisistaan. Elintärkeän toiminnon turvaaminen voi vaatia monia yhteen sovitettuja osatekijöitä.

Esimerkiksi tiedonsiirron, tietojenkäsittelyn ja sähköön saannin turvaaminen edellyttävät yhtenäisiä ohjausperiaatteita. Valmiussuunnittelussa on eri aloilla laadittu toimintojen ja toimijoiden tärkeysluokitteluja, joita poikkeusoloissa sovellettaisiin ja ylläpidettäisiin. Valmiuslain säännöksellä varmistetaan mahdollisuus tarvittaessa koordinoida eri viranomaisten noudattamia ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muita tärkeysjärjestyksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan puolustustilailaissa tarkoitettuna puolustustilan aikana puolustusvoimat päättäisi turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestyksestä. Ehdotettu sääntely täydentäisi puolustustilain säännöksiä niin, että puolustusvoimien toimivalta koskisi myös sellaisia yksityisiä yrityksiä ja yhteisöjä, jotka toimisivat lakiehdotuksen 6, 8 ja 10 §:ssä tarkoitettuina turvallisuusverkon palveluntuottajina.

Tärkeysjärjittelyä tehtäessä tulisi ottaa huomioon, että puolustusvoimista annetun lain 2 §:n mukaan puolustusvoimien tehtävänä on sotilaallisen maanpuolustuksen lisäksi muun muassa kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. Lisäksi olisi otettava huomioon puolustustilain 1 §:n säännökset, joiden mukaan laki koskee valtiollisen itsenäisyyden turvaamisen ohella myös oikeusjärjestyksen ylläpitämisen turvaamista.

Tärkeysjärjittelyä tehtäessä tulisi lisäksi ottaa huomioon, että yhteiskunnan turvallisuus edellyttää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, ensihoidon, hätäkeskustoiminnan sekä pelastustoiminnan ylläpitoa kaikissa tilanteissa. Kansainväliseen humanitäärisen oikeuteen perustuvat ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, kuten Geneven yleissopimukset ja niiden lisäpöytäkirjat edellyttävät, että samalla kun varaudutaan puolustamaan maata aseellista hyökkäystä vastaan, tulee varautua huolehtimaan sisäisestä turvallisuudesta, suojaamaan siviiliväestöä ja turvaamaan yhteiskunnan toimintakyky. Tämä edellyttää ainakin poliisin, pelastustoimen, ensihoidon ja hätäkeskusten poikkeusoloissa välttämättömien toiminnallisten tietojärjes-

telmien turvaamista myös puolustustilan aikana.

3 luku Ohjaus ja valvonta

14 §. Yleishallinnollinen ohjaus. Pykälän mukaan valtiovarainministeriö vastaisi turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta ohjauksesta. Turvallisuusverkkotoiminta kuuluisi valtiovarainministeriön toimialalle siinä merkityksessä kuin ministeriöiden välisestä toimialajaosta säädetään valtioneuvostosta annetussa laissa ja sen perusteella annetussa valtioneuvoston ohjesäännössä. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että turvallisuusverkkotoimintaa koskeva normiohjaus ja sen valmistelu kuuluisivat valtiovarainministeriön vastuulle. Yleishallinnollinen ohjaus tulisi kuitenkin tapahtua tiiviissä yhteistyössä lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten kanssa.

15 §. Omistajaohjaus. Pykälässä säädettäisiin turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimivan yhtiön omistajaohjauksen järjestämisestä. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoimien ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan 26.11.2012 tekemään linjaukseen. Tehtyjen linjausten mukaan valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaisi Suomen Erillisverkot Oy:n omistajaohjauksesta siten, kuin siitä säädetään valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetussa laissa. Suomen Erillisverkot Oy on valtioneuvoston kansliasta annetun asetuksen 2 §:n mukaan kanslian toimialaan kuuluva yhtiö. Suomen Erillisverkot Oy on perustanut turvallisuusverkkotoimintaa varten Suomen Turvallisuusverkko Oy -nimisen tytäryhtiön.

Säännösehdotuksen mukaan valtioneuvoston kanslia vastaisi lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavan yhtiön omistajaohjauksesta siten, kuin siitä säädetään valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetussa laissa. Tytäryhtiö ei olisi suoraan valtion omistajaohjauksen piirissä, vaan sen omistajaohjaus tapahtuisi Suomen Erillisverkot Oy:ssä noudatettavien konsernioh-

jauksen toimintamallien mukaan. Emoyhtiölä ja sen toimielimillä olisi yhtiöoikeudellinen vastuu tytäryhtiön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Ehdotetun lain 18 § sisältäisi Suomen Erillisverkot Oy:n hallituksen kokoonpanoa koskevan erityissäännöksen.

16 §. Strateginen ohjaus. Pykälässä säädettäisiin turvallisuusverkkotoiminnan strategisesta ja taloudellisesta sekä tieto- ja viestintätekni- sen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoiminnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan valtiovarainministeriö vastaisi turvallisuusverkon ICT-toiminnan strategisesta ohjauksesta ja ICT-varautumisen kehittämisestä sekä keskitetyn budjettirahoituksen käytön ohjauksesta. Periaatepäätöksen mukaan valtiovarainministeriön tukena ohjauksessa tulisi toimia turvallisuusverkkohankkeessa mukana olevien hallinnonalojen edustajista muodostuva strateginen ohjauselin. Valtioneuvoston periaatepäätöstä täsmentää talouspoliittisen ministerivaliokunnan 26.11.2012 tekemä linjaus, jonka mukaan valtiovarainministeriö vastaa hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta ja tieto- ja viestintätekni- sen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö vastaisi turvallisuusverkkotoiminnan strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta sekä turvallisuusverkkotoiminnan tieto- ja viestintätekni- sen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Tarkoituksena olisi, että valtioneuvoston ohjesääntöä, valtioneuvoston asetusta valtionvarainministeriöstä ja valtiovarainministeriön työjärjestystä täsmennettäisiin tämän johdosta tarvittavin osin. Valtiovarainministeriössä näiden asioiden valmisteluvastuu kuuluisi julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekni- sellä toiminnalla (JulkICT-toiminto).

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 7, 9, 11 ja 12 §:ssä tarkoitetuista turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja jatkuvuutta koskevista vaatimuksista sekä 13 §:ssä tarkoitettusta turvallisuusverkon palve-

lutoannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjittelystä. Säännökset voisivat koskea valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan ja viestinnän varmistamiseksi tarpeellisia turvallisuusverkon palvelutoiminnan järjestelyjä sekä toimintaa koskevia teknisiä vaatimuksia ja menettelytapoja. Erityisesti turvallisuus-, varautumis-, valmius- ja jatkuvuusvaatimuksia koskeva asetustasoinen sääntely olisi tarpeellista saada voimaan yhtäaikaaisesti tähän esitykseen sisältyvän lainsäädännön voimaantulon kanssa. Esityksessä olisi kokonaisuutena tarkastellen kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien etujen turvaamisesta. Asetuksenantovaltuuden säätäminen valtioneuvostotasolle olisi tässä tapauksessa perusteltua, koska asia on merkitykseltään laajakantoisen ja periaatteellisesti tärkeä.

Palvelutoiminnan järjestelyjä koskevat tarkemmat säännökset voisivat koskea esimerkiksi tärkeysjärjittelyn määrittelyperusteita. Tässä yhteydessä tulisi ottaa huomioon ainakin pelastusviranomaisten, ensihoitoviranomaisten, poliisiviranomaisten, puolustusvoimien tai muiden valtakunnan puolustuksesta ja turvallisuudesta taikka kriisitilanteiden tiedottamisesta tai johtamisesta vastaavien viranomaisten turvallisuusverkon käyttövaatimukset. Muita palvelutoiminnan järjestelyjä sekä toimintaa koskevia teknisiä vaatimuksia ja menettelytapoja koskevia asioita voisivat olla esimerkiksi henkilöstöturvallisuuden hallintaa ja valvontaa, verkon laitteiden sähköistä ja fyysistä suojausta ja valvontaa, verkon laitteiden sähköistä ja fyysistä varmennusta, suojausta ja valvontaa, verkoon liitettävien tietojärjestelmien ja sovelusten katselmointia, verkon suojausta, valvontaa ja hallintaa, verkon vikojen ja häiriötilanteiden ehkäisemistä ja korjausta sekä muita näihin verrattavia vaatimuksia ja menettelytapoja sekä arviointi- ja todentamismenettelyjä koskevat seikat. Vastaavan kaltaisen valtuutus sisältyy viestintämarkkinalain 93 §:ään.

17 §. Turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta. Pykälässä säädettäisiin turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnasta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä sekä näitä

asioita koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoinnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan valtiovarainministeriön tukena ohjauksessa tulisi toimia turvallisuusverkkohankkeessa mukana olevien hallinnonalojen edustajista muodostuva strateginen ohjauselin. Neuvottelukunnalla ei olisi päätösvaltaa, vaan se toimisi valtiovarainministeriötä strategisessa ohjauksessa tukevana, avustavana ja asioita valmistelevana toimielimenä.

Säännösehdotuksen mukaan valtiovarainministeriön tukena strategisessa ohjauksessa sekä lakiehdotuksen 6, 8 ja 10 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä, seurannassa ja valvonnassa toimisi turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaisi määräajaksi. Neuvottelukuntaa johtaisi valtiovarainministeriö ja sen lisäksi siinä olisivat edustettuina ainakin valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusvoimat, Huoltovarmuuskeskus sekä Suomen Kuntaliitto. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi osallistua ehdotetun lain säännösten perusteella annettavien asetusten ja tehtävien päätösten sekä muiden turvallisuusverkkotoiminnan strategista ja taloudellista ohjausta, seuranta ja valvontaa koskevien asioiden valmisteluun. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä tehtävistä.

Ehdotetun lain perusteella annettavista asetuksista, joiden valmisteluun neuvottelukunnan tulisi osallistua, säädetään lakiehdotuksen 7 §:n 4 momentissa, 9 §:n 3 momentissa, 10 §:n 1 momentissa, 11 §:n 4 momentissa sekä 16 §:n 2 momentissa. Muita asioita, joita saattaisi olla tarpeellista käsitellä valmistelevasti neuvottelukunnassa, voisivat olla esimerkiksi: turvallisuusverkkotoiminnan strategisia tavoitteita ja rahoitusta, 6 ja 8 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien palvelujen maksuja, 6 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajan varojen käyttöä, palveluntuottajia koskevia laatutavoitteita ja toiminnan laatua,

4 §:ssä tarkoitettujen turvallisuusverkon käyttäjien hyväksymistä, tietojärjestelmien ja laitteiden sijoittamista, tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ja integraatiopalvelujen tuottajan valintaa ja sen edellytyksiä koskevia periaatteita, alihankkijoiden käytön laajuutta, hyväksymisedellytyksiä ja periaatteita sekä alihankkijoiden hankintaa koskevan valtiovarainministeriön lausunnon valmistelua, turvallisuusverkon kuitukapasiteetin, antenni- ja laitepaikan hankkimista ja luovuttamista koskevia periaatteita, turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeys-määrittelyä koskevia periaatteita, turvallisuusverkon palvelutuotanto- ja kehittämissuunnitelmia, tieto- ja viestintätekniisen varautumisen ja turvallisuuden toteutumista sekä muita valtiovarainministeriön neuvottelukunnalle osoittamia tehtäviä koskevat asiat.

18 §. *Ohjaavien viranomaisten osallistuminen verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan toiminnan johtamiseen.* Pykälän mukaan Suomen Erillisverkot Oy:n hallituksessa olisi oltava riittävä edustus lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitetuista turvallisuusverkkotoimintaa ohjaavista viranomaisista. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoinnin ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan palveluntuottajayhtiön hallituksessa tulee olla valtiovarainministeriön, puolustusministeriön ja sisäasiainministeriön hallinnonalojen edustus sekä hallituksen käytettävissä riittävä liiketaloudellinen asiantuntemus.

Suomen Erillisverkot Oy:n hallituksen jäsenenä ovat tällä hetkellä muun muassa valtioneuvoston kanslian, sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja puolustusvoimien edustajat. Tarkoituksena olisi, että tätä edustusta vahvistettaisiin turvallisuusverkkotoiminnan ohjaamisen tarpeiden mukaisesti. Sääntelyn tavoitteena olisi turvata, että turvallisuusverkkotoiminnan strategisen ohjauksen linjaukset otetaan huomioon ja toteutetaan Suomen Erillisverkot Oy:n johtamisessa ja toiminnassa.

19 §. *Turvallisuusverkkotoiminnan asiakas- ja yhteistyöryhmä.* Pykälän mukaan turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan

tukena olisi turvallisuusverkkotoiminnan asiakas- ja yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä olisi sovittaa yhteen turvallisuusverkosta ja -verkkotoiminnasta vastaavien tahojen, verkon käyttäjien ja turvallisuusverkon sidosryhmien tarpeita.

Asiakas- ja yhteistyöryhmä ei olisi päätösvaltaa käyttävä toimielin, vaan sen tarkoituksena olisi toimia turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan toimintaa tukevana informaatio- ja yhteistyökanavana verkon käyttäjiin ja muihin sidosryhmiin. Ryhmän toiminta tulisi järjestää niin, että siinä kyettäisiin sovittamaan yhteen sidosryhmien tarpeet, jotta lain tavoitteet voitaisiin saavuttaa mahdollisimman hyvin ja kaikilla verkon käyttäjillä olisi tasa-arvoinen mahdollisuus vaikuttaa verkon kehittämiseen.

4 luku. Erinäiset säännökset

20 §. Palvelujen maksullisuus. Pykälä sisältää säännökset turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen, tieto- ja viestintätekniisten palvelujen ja integraatiopalvelujen tuottajien tarjoamista palveluista ja suoritteista perittävien maksujen määräytymisen perusteista. Maksujen määräytymiseen vaikuttaisi palveluista 7, 9 ja 11 §:n nojalla tehtyjen asetusten mukainen tuotteistus. Tuotteistuksessa olisi otettava huomioon läpinäkyvällä tavalla turvallisuusverkon palvelutuotannon varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ylläpidon ja kehittämisen vaatimat erityiset järjestelyt ja investoinnit. Tarkoituksena olisi, että ennen palveluntuottajien suoritteista ja palveluista perittävien maksujen vahvistamista asiasta olisi kuultu lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettua turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukuntaa.

Pykälän mukaan turvallisuusverkon 6, 8 ja 10 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien peria ehdotetun lain perusteella tuottamistaan suoritteista ja palveluista maksuja. Maksujen suuruus ei saisi ylittää suoritteen tai palvelun tuottamisesta palveluntuottajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Omakustannusarvoa laskettaessa lähtökohtana voitaisiin käyttää esimerkiksi valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua omakustannusarvon laskentaperusteita.

21 §. Tietojen julkisuus ja salassapito. Pykälä sisältäisi säännökset viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltamisesta turvallisuusverkon palveluntuottajiin, alihankkijoihin ja näiden henkilöstöön sekä valtiovaraministeriön ja lakiehdotuksen 6 ja 8 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien tiedonsaantioikeudesta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 § sisältää julkisuuslain soveltamisalaa täsmentävän viranomaismääritelmän. Pykälän 4 momentin mukaan julkisuuslain viranomaisia koskevat velvoitteet koskevat myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöitä niiden käyttäessä julkista valtaa. Ehdotetun lain 6, 8 ja 10 §:ssä tarkoitettuina palveluntuottajina tai näiden käyttäminä alihankkijoina voi toimia myös muu kuin viranomainen. Palveluntuottajat tai näiden käyttämät alihankkijat hoitavat lakiehdotuksen mukaan julkista palvelutehtävää, mutta eivät käytä tehtävässään julkista valtaa. Palveluntuottajien tai näiden käyttämien alihankkijoiden toiminnassa saatetaan kuitenkin joutua käsittelemään sellaisia turvallisuusverkkotoimintaa koskevia tietoja tai asiakirjoja, jotka sisältönsä johdosta on tarpeellista määritellä salassa pidettäviksi. Näiden seikkojen johdosta ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi säännös, jolla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain viranomaismääritelmä laajennetaan koskemaan turvallisuusverkkotoiminnan palveluntuottajia ja näiden käyttämiä alihankkijoita organisaatiomuodosta riippumatta.

Pykälän 2 momentti sisältäisi 1 momentissa ehdotettua sääntelyä täydentävän säännöksen, jonka mukaan henkilön, joka toimii 2 luvussa tarkoitettujen palveluntuottajien tai tämän käyttämien alihankkijain palveluksessa ja käsittelee turvallisuusverkkotoimintaan liittyviä salassa pidettäviä tietoja, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetäisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Sääntelyn selkeyden ja informatiivisuuden johdosta sekä asianomaisten henkilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien täsmentämiseksi on nimenomainen viittaussäännös viranomaisten toiminnan jul-

kisuudesta annetun lain 23 §:ään katsottu tarpeelliseksi ottaa lakiehdotukseen.

Valtiovarainministeriöllä olisi pykälän 3 momentin mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada turvallisuusverkko-toimintaan osallistuvilta viranomaisilta ja muilta ehdotetussa laissa tarkoitetuilta toimijoilta ministeriölle ehdotetun lain mukaan kuuluvan tehtävän hoitamisessa välittömästi tarvittavat tiedot. Tiedonsaantioikeus johtuu valtiovarainministeriön keskeisestä ohjaavasta roolista ja tehtävistä turvallisuusverkko-toiminnassa. Muilla toimijoilla tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi ehdotetun lain 6, 8 ja 10 §:ssä mainittuja palveluntuottajia ja näiden mahdollisesti käyttämiä alihankkijoita sekä turvallisuusverkon käyttäjiä.

Turvallisuusverkon 6 ja 8 §:ssä tarkoitetuilla palveluntuottajilla olisi pykälän 4 momentin mukaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan, julkisen hallinnon viranomaiselta ja turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajalta edellä tarkoitetuille palveluntuottajille ehdotetun lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa välittömästi tarvittavat tiedot.

Osa turvallisuusverkkoa koskevasta asiakirja- ja muusta tietoaineistosta on todennäköisesti laissa säädetyn perusteiden salassa pidettävää aineistoa. Tähän aineistoon sisältyvällä tiedolla saattaa kuitenkin olla keskeinen merkitys turvallisuusverkon palveluntuottajan tehtävien asianmukaiselle hoitamiselle. Näistä seikoista johtuen olisi palveluntuottajalle perusteltua säätää laissa nimenomainen tiedonsaantioikeus. Koska tiedonsaantioikeus olisi säännösehdoituksen mukaan rajoitettu pelkästään palveluntuottajan tehtävän hoitamista välittömästi koskeviin tietoihin, ei se tämän johdosta koskisi esimerkiksi turvallisuusverkossa välitettävän viestinnän asiassältöä. Sen sijaan tiedonsaantioikeus voisi koskea esimerkiksi turvallisuusverkon käyttöön liittyviä laitteita, laitteita, sovelluksia ja tietojärjestelmiä sekä niiden ominaisuuksia koskevia tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja luovuttavan tahon tulisi luovutus päätöksessään tai ratkaisussaan asettaa palveluntuottajalle tietojen käyttöä ja suojausta koskevat ehdot. Palveluntuottajien tulisi käsitellessään näitä tietoja ottaa luovutus päätöksessään asetettujen

ehtojen lisäksi erityisesti huomioon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 §:n säännökset hyvästä tiedonhallintatavasta.

22 §. Henkilöstöturvallisuus. Pykälä sisältäisi säännökset henkilöstöturvallisuuden varmistamisesta turvallisuusverkkotoiminnassa. Valtionhallinnon tietoturvasanaston (VAHTI 8/2008) mukaan henkilöstöturvallisuudella tarkoitetaan henkilöstön luotettavuuteen ja soveltavuuteen, oikeuksien hallintaan, sijaisjärjestelyihin, henkilöstön suojaamiseen sekä työsuhteen ja työyhteisöjen järjestelyihin liittyvien turvallisuustekijöiden hoitamista.

Turvallisuusverkkotoiminnassa olisi kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien keskeisten etujen turvaamisesta ja varmistamisesta. Toimintaan osallistuva henkilöstö saattaa joutua käsittelemään eri perusteiden salassa pidettävää ja turvallisuusluokiteltua tietoa. Näiden seikkojen johdosta on perusteltua, että turvallisuusverkon tehtäviä hoitavat henkilöstön luotettavuus olisi selvitetty ja arvioitu tarvittavassa laajuudessa. Henkilöstöturvallisuuden järjestämiseen ja ylläpitoon liittyviä yleisiä vaatimuksia ja periaatteita olisi tarpeellista käsitellä myös lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettussa neuvottelukunnassa.

Pykälän mukaan turvallisuusverkon tehtäviä hoitavalta henkilöstöltä vaadittaisiin tehtävien edellyttämää luotettavuutta, joka voitaisiin tarvittaessa selvittää siten, kuin siitä erikseen säädettäisiin tai määrättäisiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöstön luotettavuus voitaisiin selvittää esimerkiksi turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisesti, jos laissa selvityksen tekemiselle asetetut edellytykset täyttyisivät. Niissä tapauksissa, joissa turvallisuusselvityksistä annettu laki ei tulisi sovellettavaksi, voitaisiin selvitys tehdä esimerkiksi valtiovarainministeriön määräämällä tavalla niiden vaatimusten ja periaatteiden pohjalta, jotka olisi käsitelty lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettussa neuvottelukunnassa.

Henkilöstöturvallisuus voisi koskea sekä turvallisuusverkon tehtäviä hoitavia virkamiehiä että työsuhteista henkilöstöä. Luotettavuuden selvittämisen laajuus ja siinä käytettävät keinot olisi harkittava tapauskoh-

taisesti ottaen huomioon asianomaisen henkilön asema ja tehtävät turvallisuusverkkotoiminnassa. Luotettavuuden selvittämisessä olisi mahdollisuuksien mukaan otettava erityisesti huomioon valtion turvallisuuden, maanpuolustuksen ja poikkeusoloihin varautumisen tarpeet. Selvitysvelvollisuus olisi asianomaisen henkilön työnantajalla, jonka tulisi tarvittaessa informoida valtiovarainministeriötä selvityksen lopputuloksista.

23 §. Turvallisuusverkkoon liittyvä rakentaminen. Maankäyttö- ja rakennuslain 146 §:ssä on rakennuslupamenettelyn ulkopuolelle rajattu rakentaminen puolustustarkoitusta varten. Tämä poikkeussäännös koskee vain sellaisia valtion hallinnassa olevia alueita ja niillä olevilla rakennuksilla, rakennelmilla ja laitteilla, joilla on välitön liittymä puolustustarkoituksiin. Tämän johdosta säännöstä ei voitaisi soveltaa kaikkeen turvallisuusverkkoon liittyvään rakentamiseen. Turvallisuusverkon rakennusten, rakennelmien ja laitteiden osalta on kuitenkin kysymys samankaltaisesta maanpuolustukseen liittyvien turvallisuussalaisuuksien turvaamisintressistä, jonka merkittävyyttä korostaa se, että turvallisuusverkon käyttäjinä olisi puolustusvoimien lisäksi myös muita valtion ylimpään johtoon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeisiin viranomaisiin kuuluvia käyttäjäryhmiä. Lisäksi kysymys on täysin uudenlaisesta toimintaympäristöstä, jossa vaikuttavat viranomaisten verkottuminen ja eräiden turvallisuusverkon toimintojen hoitaminen yksityisoikeudellisten toimijoiden avustuksella sekä verkkotoimintaan liittyvien rakennusten, rakennelmien ja laitteiden omistuspohjan hajautuminen. Näistä seikoista johtuen on tavanomaista rakennuslupamenettelyä rajoittava poikkeussäännös katsottu tarpeelliseksi.

Pykälän mukaan ilman maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyä lupaa olisi sallittua rakentaa valtion taikka edellä 7, 9 tai 11 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä vastaavan yhtiön hallinnassa olevilla alueilla välittömästi turvallisuusverkkoon liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita. Mitä rakennustyön viranomaisvalvonnasta säädetään, ei ehdotetun säännöksen mukaan koskisi rakentamista turvallisuusverkkotoimintaa varten.

24 §. Turvallisuusverkkoon liittyvien tilojen ja laitteiden tarkastukset. Pykälässä säädet-

täisiin turvallisuusverkkoon liittyvien rakennusten, rakennelmien ja laitetilojen palotarkastusta sekä laitteiden ja laitteistojen sähköturvallisuustarkastusta koskevista poikkeusmenettelyistä.

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on sille säädetyn valvonnan suorittamiseksi tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Pelastuslain 83 §:ään sisältyy kuitenkin asiaa koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan palotarkastusvelvollisuus ei koske sellaisia puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden valvontatehtävästä puolustusvoimat on alueen pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa edellä mainitun säännöksen mukaan näiden kohteiden palotarkastuksista. Tämä poikkeussäännös ei koske turvallisuusverkkoon liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitetiloja, koska nämä eivät olisi yksinomaan puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita. Turvallisuusverkkoon välittömästi liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitetiloja koskevat tiedot saattavat kuitenkin olla salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi valtakunnan turvallisuuden tai jonkin muun laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden vuoksi. Edellä mainittujen seikkojen johdosta palotarkastuksia koskeva poikkeusmenettely on tarpeellinen.

Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuusverkon laitetilojen palotarkastuksissa noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä pelastuslain 83 §:ssä säädetään puolustusvoimien hallinnassa olevien tilojen palotarkastuksista. Tämä tarkoittaisi sitä, että puolustusvoimat vastaisi näiden kohteiden paloturvallisuuden valvonnasta.

Sähköturvallisuuslain (410/1996) 3 §:n mukaan lain säännöksistä voidaan poiketa puolustushallinnon sähkölaitteiden ja -laitteistojen osalta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Sähköturvallisuusasetuksen (498/1996) 17 §:n 1 momentin mukaan sähköturvallisuuslain 4-6 luvun säännöksiä, jotka koskevat varmennus- ja määräaikaistarkastuksen suorittajaa, ilmoituksia ja tietojen antamista, ei sovelleta maanpuolustuksen kannalta salassa pidettävissä kohteissa. Pykälän 2 momentin mukaan puolustushallinnosta

vastaava ministeriö valvoo 1 momentissa mainituissa kohteissa sähköturvallisuutta noudattaen sähköturvallisuuslakia sekä sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Nämä poikkeussäännökset eivät koske turvallisuusverkkoon liittyviä sähkölaitteita ja -laitteistoja, koska nämä eivät ole yksinomaan puolustushallinnon käytössä. Turvallisuusverkkoon liittyviä sähkölaitteita ja -laitteistoja koskevat tiedot saattavat kuitenkin olla salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi valtakunnan turvallisuuden tai jonkin muun laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden vuoksi. Edellä mainittujen seikkojen johdosta sähkö-tarkastuksia koskeva poikkeusmenettely on tarpeellinen.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköturvallisuuslain säännöksiä, jotka koskevat varmennus- ja määräaikaistarkastuksen suorittajaa, ilmoituksia ja tietojen antamista, ei sovellettaisi turvallisuusverkkoon välittömästi liittyvien sähkölaitteiden ja -laitteistojen tarkastuksiin. Puolustusministeriö valvoisi näiden laitteiden ja laitteistojen sähköturvallisuutta siten kuin siitä sähköturvallisuuslaissa säädetään.

25 §. Virka-apu. Pykälän mukaan puolustusvoimat, poliisi, rajavartiolaitos ja viestintävirasto olisivat valtiovarainministeriön pyynnöstä velvollisia mahdollisuuksiensa mukaan antamaan 2 luvussa tarkoitetuille palvelujen tuottajille virka-apua turvallisuusverkon palvelutuotannon häiriöttömän toiminnan takaamiseksi.

Palvelutuotannolla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ehdotetun lain 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Virka-apua voitaisiin säännöksen mukaan pyytää niin häiriötilanteita ennaltaehkäisevien kuin niitä korjaavien toimenpiteiden hoitamiseen. Ehdotettu säännös antaisi virka-apuviranomaiselle mahdollisuuden harkita tarvittavien virka-aputoimien sisältö ja laajuus sekä niihin kohdistettavat resurssit.

5 luku. Voimaantulo

26 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentin mukaan laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20.

27 §. Tehtävien järjestämistä koskeva siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin turval-

lisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen ja tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajan tehtäviä koskevasta siirtymäkauden järjestämisestä.

Pykälän 1 momentin mukaan puolustusvoimat ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus toimisivat 6 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajina ja pykälän 2 momentin mukaan Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK 8 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottajana enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka. Ehdotettu säännös laajentaisi puolustusvoimien, Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK:n ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskuksen tehtäväalaa siirtymäajaksi.

Ehdotetun pykälän tarkoituksena olisi, että siinä tarkoitettut viranomaiset hoitaisivat tehtäväosuutensa itsenäisesti. Pykälän 1 momentin mukaan on mahdollista siirtymäaikana jakaa tehtäviä koskevia vastuita puolustusvoimien, Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskuksen ja ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen palveluntuottajien välillä riippuen siitä, miten eri vaiheissa toimintojen ja tehtävien siirrot käytännössä toteutetaan. Tehtäväkokonaisuuden hoitamisen kannalta olisi-kin käytännössä tarpeellista huolehtia riittävästä yhteistyömenettelyistä kaikkien vastuutahojen kesken. Myös toimintaa ohjaavien viranomaisten tulisi valvoa toiminnan ja yhteistyön sujuvuutta.

Puolustusvoimia, Hallinnon tietotekniikkakeskusta ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskusta ei pykälän 2 momentin mukaan koskisi ehdotetun lain 8 §:n 2 momentissa asetettu velvoite, jonka mukaan palveluntuottajan olisi erotettava ehdotetussa laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti ja toiminnallisesti muusta toiminnastaan. Sen sijaan edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettu taloudellinen erottamisvelvoite koskisi edellä mainittuja toimijoita. Taloudellinen erottaminen voitaisiin siirtymäaikana toteuttaa käytössä olevien kirjanpidon ja kustannuslaskennan menetelmin. Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK toimii valtionhallinnon sisäisenä palvelumaksuilla toimintansa rahoittavana (nettobudjetoituna) palvelukeskuksena. Se tuottaa siirtymäaikana turval-

lisuusverkon tieto- ja viestintätekniset palvelut palvelusopimusten perusteella. Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK tekee tieto- ja viestintäteknisistä palveluista palvelusopimuksen palveluiden käyttäjää edustavan integraatiopalvelujen tuottajan kanssa. Siirtymäaikana palveluntuottajina toimivat voivat periä palveluistaan ehdotetun lain 20 §:ssä tarkoitettuja maksuja.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 26.11.2012 puoltanut linjausta, jonka mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät kootaan yhteiseen palvelukeskukseen vuosien 2013–2015 aikana. Linjauksen mukaan valtionhallinnon toimialariippumattomat (perustason, korotetun ja korkean tietoturvan ja varautumisen tason) ICT-tehtävät kootaan palvelukeskukseen liikkeenluovutuksen periaatteita noudattaen. Valtion toimialariippumattomilla ICT-palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden tuottaminen tai järjestäminen ei vaadi merkittävää toimialakohtaista osaamista ja jotka perustuvat yleisesti käytettyihin laite- ja ohjelmistoratkaisuihin ja -teknologioihin.

28 §. Käyttövelvoitteen voimaantuloa koskeva siirtymäsäännös. Pykälän mukaan turvallisuusverkon 3 §:ssä tarkoitettua viranomaisen ja muun käyttäjän olisi otettava turvallisuusverkon palvelut käyttöön viimeistään silloin, kun 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitettua palvelua vastaavan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus olisi päättynyt.

Palveluiden käytettävissä ololla tarkoitettaisiin säännöksessä sitä, että palvelu olisi yleisellä tasolla kuvattu edellä mainittujen säännösten perusteella annetussa asetuksessa ja että se täyttäisi turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja jatkuvuutta koskevat vaatimukset sekä olisi myös asianmukaisen hyväksymismenettelyn kautta hyväksytty tuotantokäyttöön.

29 §. Turvallisuusverkon tietojärjestelmiä koskeva siirtymäsäännös. Pykälän mukaan ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettu tietojärjestelmien sijoittamisvelvollisuus koskisi vain lain voimaantulon jälkeen käyttöönotettavia tietojärjestelmiä tai uudistettavia tietojärjestelmiä. Ehdotetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan liittyvien laitteiden ja tietojärjestelmien, joita koskevat korkean

varautumisen tai korkean turvallisuuden vaatimukset olisi sijoitettava 5 §:n 3 momentin mukaan turvallisuusverkon laitetiloihin ellei niiden sijoittaminen kokonaan tai osittain muuhun laitetilaa olisi teknisistä tai toiminnallisista syistä välttämätöntä. Käytännössä tietojärjestelmä sijoitetaan joko turvallisuusverkon laitetilassa oleville turvallisuusverkon yhteisille palvelinlaitteille tai tietojärjestelmä sijoitetaan omalle erilliselle palvelinlaitteelle turvallisuusverkon laitetilaa. Tietojärjestelmä voi olla myös omalla palvelinlaitteella jossain muussa laitetilassa silloin kun se 5 §:n 3 momentin mukaisesti on teknisesti tai toiminnallisesti välttämätöntä. Turvallisuusverkkotoiminnan käynnistysvaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellista siirtää olemassa olevia palvelinlaitteita ja niissä olevia tietojärjestelmiä turvallisuusverkon laitetiloihin ennen kuin käytössä olevien palvelinlaitteiden elinkaari päättyy. Uutta tietojärjestelmää käyttöönotettaessa tai vanhan tietojärjestelmän palvelinlaitetta uudistettaessa arvioidaan, voidaanko tietojärjestelmä sijoittaa turvallisuusverkon tiloissa oleviin yhteisiin palvelinlaitteisiin. Jollei tämä ole mahdollista, niin tietojärjestelmä sijoitetaan omalla palvelinlaitteellaan 5 §:n 3 momentin velvoitteen mukaisesti turvallisuusverkon laitetiloihin, ellei ole teknisistä tai toiminnallisista syistä välttämätöntä sijoittaa palvelinlaitetta muualle.

30 §. Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös. Pykälä sisältäisi säännökset henkilöstön asemasta liikkeenluovutuksen yhteydessä.

Pykälän mukaan henkilöstön aseman järjestämiseen sovellettaisiin työsopimuslain (55/2001) ja valtion virkamieslain (750/1994) liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä.

Henkilöstön aseman järjestämisestä liikkeen luovutustilanteissa säädetään työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä ja valtion virkamieslain 5e – 5f §:ssä. Ehdotettu siirtymäsäännös on viittaussäännös, jolla ole ei tarkoitus määrittää työsopimuslain tai valtion virkamieslain säännösten soveltamista tai sovellettavuutta. Onko kyseessä työsopimuslain 10 §:ssä ja valtion virkamieslain 5 e §:ssä tarkoitettu liikkeenluovutus, määräytyy sen tosiasiallisen tilanteen mukaan, jonka tämän lain voimaantulo ja voimaantuloa koskevat

siirtymäsäännökset muodostavat. Säännöksellä myös selvennettäisiin ja varmistettaisiin liikkeenluovutusta koskevien yleissäännösten tarkoitus, jonka mukaan kaikissa liikkeenluovutustilanteissa toimittaisiin niiden mukaisesti.

Lain voimaantulosta johtuvasta liikkeenluovutuksesta on kyse ainakin siinä tilanteessa, kun tässä laissa tarkoitettuja turvallisuusverkon toimintoja siirretään lain 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle. Henkilöstön siirtyminen tämän toiminnan mukana on osa liikkeenluovutusta. Tässä tai muissa mahdollisissa tästä laista johtuvissa liikkeenluovutustilanteissa sovellettaisiin edellä mainittuja työsopimuslain ja valtion virkamieslain säännöksiä.

31 §. *Omaisuuksien, muiden oikeuksien ja verkkotoiminnan luovuttamista koskeva siirtymäsäännös.* Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvat laittilat ja laitteet omistaisi Suomen valtio. Laittilojen ja laitteiden omistusoikeus voitaisiin kuitenkin säännöshedotuksen mukaan luovuttaa valtion kokonaan omistamalla yhtiölle siten, kuin siitä ehdotetussa tai muussa laissa säädettäisiin. Asiaa koskeva hallituksen kannanotto sisältyy hallinnon turvallisuusverkon organisoimiseen ja hallinnon järjestämisen linjauksista 12.5.2011 annettuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, jonka mukaan omistusoikeus tähän omaisuuteen säilyisi valtiolla ja että Suomen Erillisverkot Oy:lle varmistettaisiin tähän omaisuuteen riittävät hallinta- ja käyttöoikeudet. Tarkoitus on myös, että valtioneuvoston tietoliikenneverkon hallinta siirrettäisiin Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskukselta lain 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto voisi luovuttaa turvallisuusverkkotoiminnan hoitamiseen välittömästi liittyvän valtion kiinteän ja irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet, immateriaaliset oikeudet sekä verkko- ja infrastruktuuritoiminnan ja sitä koskevat tiedot 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle. Valtioneuvosto päättäisi valtiovarainministeriön esittelystä luovutuksen kohteet, niiden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu, sekä muut luovuttamiseen liittyvät järjestelyt. Valtioneuvosto

päättäisi lisäksi, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan. Valtioneuvosto voisi päättää omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevien oikeuksien, immateriaalisten oikeuksien ja verkko- ja infrastruktuuritoiminnan ja sitä koskevien tietojen luovuttamisesta ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Luovutusehtoja määriteltäessä tulisi erityisesti ottaa huomioon se, että yhtiöllä olisi riittävät edellytykset täyttää turvallisuusverkkotoimintaa koskevat turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimukset. Verkko- ja infrastruktuuritoimintaa koskevalla tiedoilla tarkoitettaisiin säännöksessä toiminnallisten ja teknisten tietojen lisäksi esimerkiksi henkilöstöä sekä toimi- ja laittiloja koskevia tietoja.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen palvelutuotanto on tarkoitus muodostaa puolustusvoimilta siirrettävän verkkotoiminnan ja siihen kuuluvan infrastruktuurin sekä Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskukselta siirrettävän verkkoinfrastruktuurin pohjalle. Puolustusvoimilla oleva toimintakokonaisuus siirrettäisiin liikkeenluovutuksena lain 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle. Luovutus toteutettaisiin siten, että nykyinen toimintakokonaisuus luovutettaisiin sellaisenaan. Siihen keskeisinä osina kuuluu palvelujen tuottamiseen tarvittava omaisuus, palvelutuotantoa tekevä henkilöstö sekä palvelutuotannon hoitamiseen liittyvät sopimukset ja muut sitoumukset sekä toimintaa koskevat tiedot. Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös olisi lain 30 §:ssä ja sopimuksien ja muiden sitoumusten siirtymisestä säädettäisiin lain 32 §:ssä.

Tarkoituksena on, että lain 7 §:ssä tarkoitettuja turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottaisi siirtymäajan jälkeen lain 6 §:ssä tarkoitettu Suomen Erillisverkot Oy:n tytäryhtiö. Tätä tarkoitusta varten on perustettu Suomen Erillisverkot Oy:n kokonaan omistama Suomen Turvallisuusverkko Oy. Puolustusvoimien verkkotoiminta ja tähän toimintaan kuuluva infrastruktuuri luovutettaisiin ensin apporttiehdoin Suomen Erillisverkot Oy:lle. Luovutuksesta valtio saisi vastikkeena yhtiön osakkeita. Toimintakokonaisuus siirrettäisiin edelleen konsernin sisäisenä luovutuksena Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle.

Valtion ja sen laitosten verovelvollisuudesta säädetään tuloverolain (1535/1992) 21 §:ssä. Säännöksen mukaan valtio ei ole verovelvollinen tulosta, jonka se saa pääasiallisesti valtion laitosten tarpeiden tyydyttämiseksi toimivasta liike- tai tuotantolaitoksesta, laiva-, lento- tai autoliikenteestä, rautatiestä, kanavista, satamista taikka posti-, tele- ja radiolaitoksista. Ehdotetun lain 27, 30, 31, 32 ja 33 §:n siirtymäsäännösten nojalla valtiolta turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavalle osakeyhtiölle siirrettävästä toiminnasta ei tule valtiolle tuloverolain mukaan verotettavaa tuloa. Tämä osa turvallisuusverkkotoimintaa ei ole valtiolla nyt maksullista palvelutoimintaa ja se palvelee vain valtionhallinnon tarpeita. Myöskään turvallisuusverkon tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottaminen, joita Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK tällä hetkellä tuottaa ja joiden tuottaminen mahdollisesti siirretään valtionhallinnon toimialariippumattomien ICT-tehtävien kokoamishankkeessa tehtävän valmistelun pohjalta perustettavaan organisaatioon, ei ole valtiolle tuloverolain mukaan verotettavaa tuloa. HALTIK:n nyt tuottamat palvelut palvelevat pääasiallisesti vain valtion virastojen ja laitosten tarpeita. Näin ollen esitetyn lain nojalla tehtävistä liiketoimintasiirroista ei ole tuloveroseuraamuksia.

Varainsiirtoverolain (931/1996) mukaan varainsiirtovero on suoritettava kiinteistöjen ja arvopaperien omistusoikeuden luovutuksesta. Tarkoituksena on, että 6 §:ssä tarkoitettulle palveluntuottajalle ei luovutettaisi valtion kiinteää omaisuutta. Tarkoitus on, että turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluihin liittyvät rakennukset, rakennelmat ja laittilat olisivat palveluntuottajan omistamia ja hallinnoimia. Niiltä osin kuin nämä sijaitsisivat valtion omistamalla kiinteistöllä, annettaisiin palveluntuottajalle tarvittavat kiinteän omaisuuden hallinta- ja käyttöoikeudet.

Pykälän 2 momentti sisältäisi 1 momentissa tarkoitettua verkko- ja infrastruktuuritoiminnan luovuttamisen ehtoja täsmentävän säännöksen. Ehdotetun säännöksen mukaan turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan 7 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa käyttämät tietojärjestelmien ja

tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluus oli si arvioitava noudattaen soveltuvin osin, mitä viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arvioinnista annetussa laissa ja kansainvälisistä tietoturvaluvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään, viimeistään kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaan tulosta. Nämä lait eivät niiden soveltamisalasäännösten mukaan tulisi suoraan koskemaan ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettua osakeyhtiötä. Turvaluusverkkossa tullaan lisäksi käsittelemään salassa pidettävää ja turvaluusluokiteltavaa tietoa, jonka johdosta palveluntuottajan tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tulee ehdottomasti täyttää turvaluusverkkotoimintaa koskevat turvaluus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimukset. Näiden seikkojen johdosta on nimenomainen viittaussäännös edellä mainittuihin säädöksiin katsottu tarpeelliseksi ottaa lakiehdotukseen.

Tietoturvaluudesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:ssä säädetään salassa pidettävien asiakirjojen luokittelusta. Korkean tietoturvaluustason vaatimuksilla tarkoitettaisiin ehdotetun lain mukaisessa toiminnassa sitä, että turvaluusverkkossa tuotettaisiin korkean varautumisen tason tieto- ja viestintäteknisiä palveluja, jotka täyttäisivät tietoturvaluudesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja suojaustasojen IV-II (ST IV – ST II) tietoturvaluvaatimukset sekä vastaavat vaatimukset erityissuojattaville tietoaineistoille, kuten laissa kansainvälisistä tietoturvaluvelvoitteista on säädetty. Turvaluusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelut rakennetaan siten, että ne on arvioitu ja todennettu tietoturvaluuden vaatimuksia vastaaviksi siten kuin laissa tietoturvaluuden arviointilaitoksista ja laissa viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arvioinnista säädetään. Suojaustason II saavuttaminen vaatii turvaluusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluiden erityisjärjestelyjä. Erityisjärjestelyissä otetaan huomioon, että suojaustasojen toteutuminen on tarvittaessa arvioitavissa kutakin turvaluusverkkoon tukeutuvaa tieto- ja viestintäteknistä palvelua varten erikseen. Tämän esityksen valmistelun yh-

teydessä hankittujen asiantuntijaselvitysten mukaan erityisesti suojaustason II mukaisen tietoturvatason saavuttaminen ja sen toden-taminen edellyttävät ajallisesti varsin pitkän ja perusteellisen suunnittelu-, toteutus- ja arviointityön. Tämän johdosta suunnittelu-, toteutus- ja arviointityölle ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosta laskettava kolmen vuoden siirtymäaika. Tarkoituksena on kuitenkin, että tietoturvatason saavuttamisen suunnittelu- ja toteutustyö sekä sen saavuttamisen arviointi tulisi tehdä mahdollisimman pikaisesti ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Kolmen vuoden siirtymäkauden aikana olisi ehdotetun lain 6 ja 27 §:ssä tarkoitettujen turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajien toiminnallisin yhteistyöjärjestelyin, esimerkiksi alihankintana puolustusvoimilta, varmistettava turvallisuusverkon tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen riittävä tietoturvaluus. Suunnittelu- ja toteutustyö tulisi tehdä valtiovarainministeriön ja turvallisuusverkko-toiminnan neuvottelukunnan ohjauksessa.

32 §. Sopimuksia ja muita sitoumuksia koskeva siirtymäsäännös. Pykälän mukaan puolustusvoimien, Hallinnon tietotekniikkakeskuksen, Rajavartiolaitoksen ja Valtiokonttorin ennen tämän lain voimaantuloa tekemät välittömästi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja koskevat voimassa olevat sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät ehdotetun lain voimaantullessa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle, jollei 27 §:stä muuta johdu.

Tarkoituksena olisi, että siirto koskisi sopimuksia ja sitoumuksia vain siltä osin, kuin niillä ei olisi vaikutuksia myös sopimuksia ja sitoumuksia siirtävien tahojen muiden tehtävien hoitamiseen. Puolustusvoimat ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus toimivat ehdotetun lain 27 §:n mukaan 6 §:ssä tarkoitettun palveluntuottajan ohella turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana enintään vuoden 2014 loppuun saakka. Tämän johdosta on mahdollista, että ainakin ne sopimukset ja muut sitoumukset, joista puolustusvoimat ja Valtiokonttori vastaavat, olisivat tosiasiallisesti siirrettävissä palveluntuottajalle vasta edellä mainitun siirtymäkauden päätyttyä.

33 §. Vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös. Pykälän mukaan puolustusvoimissa, Hallinnon tietotekniikkakeskuksessa ja Valtiokonttorissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat, jotka koskisivat välittömästi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja, siirtyisivät tämän lain voimaantullessa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle, jollei 27 §:stä muuta johdu.

Tarkoituksena olisi, että siirto koskisi vireillä olevia asioita vain siltä osin, kuin niillä ei olisi vaikutuksia myös asioita siirtävien tahojen muiden tehtävien hoitamiseen. Puolustusvoimat ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus toimivat ehdotetun lain 27 §:n mukaan 6 §:ssä tarkoitettun palveluntuottajan ohella turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana enintään vuoden 2014 loppuun saakka. Tämän johdosta on mahdollista, että ainakin ne vireillä olevat asiat, joista puolustusvoimat ja Valtiokonttori vastaavat, olisivat tosiasiallisesti siirrettävissä palveluntuottajalle vasta edellä mainitun siirtymäkauden päätyttyä.

1.2 Viestintämarkkinalaki

2 §. Määritelmät. Pykälä sisältää muun muassa viranomaisverkon määritelmän. Voimassa olevan säännöksen mukaan viranomaisverkolla tarkoitetaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, pelastustehtäviin tai väestönsuojeluun liittyvien tarpeiden vuoksi rakennettua viestintäverkkoa, jonka liittymiä voidaan tarjota viranomaisten lisäksi myös muulle, edellä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjäryhmälle.

Julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta ehdotetun lain 2 §:n turvallisuusverkon käyttövelvoitetta koskevan säännöksen johdosta viestintämarkkinalain 2 §:n määritelmä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään valtion johtamisen ja turvallisuuden, maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, meripelastustoiminnan, hätäkeskustoiminnan, maahanmuuton ja ensihoitopalvelun tehtävien hoitamiseen liittyvät käyttötarkoitukset. Lisäksi käsite pelastustehtävät korvattaisiin käsitteellä pelastustoiminta, joka vastaa pelastuslain mukaista käsitettä

Muutoksen tarkoituksena on välttää edellä mainittujen säännösten mukaan määriteltyjen käyttötarkoitusten välinen ristiriita. Ristiriita voisi johtaa tilanteeseen, jossa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä hoitavilla muilla kuin julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain 3 §:n mukaisesti käyttöön velvoitetuilla viranomaisilla ei välttämättä olisi mahdollisuutta saada käyttöoikeutta turvallisuusverkkoon. Muilta osin viestintämarkkinalain 2 §:n säännös säilyisi muuttumattomana.

Valtion johtamisella ja turvallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä perustuslain 3 §:n 2 momentin, 57 ja 65 §:n perusteella määrittyvää tasavallan presidentille ja valtioneuvostolle kuuluvaa tehtäväkokonaisuutta. Valtion johtamiseen ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen tehtäväkokonaisuuteen kuuluvat ainakin Euroopan Unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetut valtion keskeiset tehtävät, joiden tavoitteena on valtion alueellisen koskemattomuuden turvaaminen, yleisen järjestyksen ylläpitäminen sekä kansallisen turvallisuuden takaaminen. Valtion johtamisen ja turvallisuuden määrittelyyn vaikuttavat myös osaltaan yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta 16 päivänä joulukuuta 2010 annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä vahvistetut linjaukset.

Maanpuolustuksella tarkoitetaan säännöksessä sellaista toimintaa, josta säädetään puolustusvoimista annetussa laissa. Rajaturvallisuuteen on katsottu esimerkiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain perusteluissa (HE 6/2005 vp) kuuluvan toimenpiteet, joilla ennalta ehkäistään ja torjutaan erityisesti laittonta maahantuloa sekä osallistutaan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta vaarantavan rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitetaan pelastustoiminnalla niitä pelastustoimen tehtäviä, joista säädetään pelastuslaissa. Meripelastustoiminnalla tarkoitetaan säännöksessä meripelastuslaissa tarkoitettua toimintaa. Hätäkeskustoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuja hätäkeskuspalveluja. Maahanmuuttoon liittyvillä tehtävillä tarkoitetaan ulkomaalaislaissa määriteltyjä tehtäviä. Ensihoitopalvelulla tarkoitetaan niitä en-

sihoitopalvelun tehtäviä, joista on säädetty terveydenhuoltolaissa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoimintaa koskevaan lakiehdotukseen sisältyy seuraavat asetuksenantovaltuutta koskevat säännökset:

- 7 §:n 4 momentti: Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista, palveluiden käytön laajuudesta laitetoista ja laitteista sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

- 9 § 3 momentti: Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä tietojärjestelmien palvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja palveluiden käytön laajuudesta sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

- 10 § 1 momentti: Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää integraatiopalvelujen tuottajan valinnasta ja sen edellytyksistä.

- 11 § 4 momentti: Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja palveluiden käytön laajuudesta sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

- 16 § 2 momentti: Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 7, 9, 11 ja 12 §:ssä tarkoitetuista turvallisuudesta, varautumisesta, valmiudesta ja jatkuvuudesta koskevista vaatimuksista sekä 13 §:ssä tarkoitettua turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus- ja kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestelystä.

- 17 §: Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä tehtävistä.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämishjärjestys

Valtiosääntöoikeudelliselta kannalta esitystä on tarkasteltava perustuslain asetusten antamista, valtion omistuksia, valtionhallinnon järjestämistä, Ahvenanmaan erityisasemaa, kunnallista itsehallintoa ja hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevien säännösten näkökulmasta. Esityksestä ei seuraisi rajoituksia perustuslain 2 luvussa tarkoitettuihin perusoikeuksiin.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto.

Lakiehdotus sisältää useita asetuksenantovaltuutta koskevia säännöksiä, jotka määrittelevät täsmällisesti ja tarkkarajaisesti valtuuksen aineellisen sisällön ja laajuuden. Lakiehdotuksen perusteella annettavat asetukset eivät voisi koskea yksilön oikeuksia, velvollisuuksia tai etuuksia, vaan niillä annettaisiin ainoastaan julkisen hallinnon viranomaisten ja muiden yksiköiden toimintaa ja yhteistyötä koskevia laintasoista sääntelyä tarkentavia säännöksiä. Esityksessä on kokonaisuutena tarkastellen kysymys valtion johtamiseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvien vaatimusten turvaamisesta, joita koskevat asiat ovat yhteiskunnalliselta merkitykseltään laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä. Tämä johdosta lakiehdotukseen sisältyvien asetuksenantovaltuutusten mukaan tarvittavat asetukset antaisi aina valtioneuvosto.

Perustuslain 92 §:n 2 momentin mukaan valtion kiinteää omaisuutta voidaan luovuttaa vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Lähtökohtana lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan on, että turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvat laittilat ja laitteet omistaisi Suomen valtio. Laittilojen ja laitteiden omistusoikeus voitaisiin kuitenkin säännösehdoituksen mukaan luovuttaa valtion kokonaan omistamalla yhtiölle siten, kuin siitä ehdotetussa tai

muussa laissa säädettäisiin. Lakiehdotuksen 31 § sisältäisi tätä koskevan erityissäännöksen, jonka mukaan valtioneuvostolla olisi mahdollisuus luovuttaa muun muassa kiinteää omaisuutta edellä tarkoitettulle yhtiölle.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella. Säännösehdoituksen perustelujen mukaan merkittävistä valtionhallinnon järjestelyistä olisi kuitenkin asianmukaista säätää aina lailla.

Turvallisuusverkkotoiminta muodostuisi lakiehdotuksen mukaan kahdesta osaluokasta: turvallisuusverkosta ja sen ohjauksesta. Turvallisuusverkkotoiminnalla tarkoitettaisiin näiden osaluokien hallinnollista, toiminnallista, taloudellista ja teknistä kokonaisuutta, jossa yhdistyisivät turvallisuusverkon ja siihen liittyvien palvelujen ja palveluntuottajien toiminnan ohjaus ja valvonta. Turvallisuusverkkotoiminta olisi kokonaisuutena tarkastellen julkinen hallintotehtävä, josta päävastuun kantaisivat yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavat viranomaiset, jotka myös käyttäisivät toimintaan liittyvää julkista valtaa ja tekisivät esimerkiksi kaikki turvallisuusverkkotoimintaa koskevat hallintopäätökset. Näitä viranomaisia olisivat turvallisuusverkkotoiminnan ohjaukseen osallistuvat viranomaiset. Toimintakokonaisuuteen kuuluisi kuitenkin myös näiden viranomaisten ohjauksessa ja valvonnassa tapahtuvaa ja niiden päätösten täytäntöönpanoa ja toimintaa tukevia teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttäviä julkisia palvelutehtäviä, joista säädettäisiin lakiehdotuksen 7, 9 ja 11 §:ssä. Näissä tehtävissä ei kuitenkaan tehtäisi esimerkiksi yksilön tai yrityksen oikeuksia, velvollisuuksia tai etuuksia koskevia hallintopäätöksiä, joten niissä ei olisi kysymys julkisen vallan käytöstä. Tämän johdosta näistä tehtävistä voisivat lakiehdotuksen mukaan vastata myös muut kuin julkisen hallinnon viranomaiset. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan tällaisia palveluntuottajia olisivat turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuri-palvelujen tuottajana toimiva ja valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö tai sen tytäryhtiö sekä

lakiehdotuksen 8 ja 10 §:ssä tarkoitetut tieto- ja viestintäteknisen alan toimijat.

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään. Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n mukaan muun muassa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, palo- ja pelastustoimintaa, rakennus- ja kaavoitustoimintaa sekä terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat asiat kuuluvat joko kokonaan tai osittain maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Edellä mainittujen säännösten johdosta esityksen suhdetta Ahvenanmaan itsehallintoon on tarkasteltava ainakin lakiehdotuksen 2, 3, 23 ja 24 §:n näkökulmasta. Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi sellaista valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvää viranomaisten sisäistä, välistä ja ulkoista yhteistoimintaa ja viestintää, jossa noudatettaisiin korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimuksia. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan käyttövelvoitteen kohteena olevia viranomaisia olisivat muun muassa poliisin hallinnosta annetussa laissa tarkoitetut viranomaiset, pelastuslaissa tarkoitetut pelastustoimen viranomaiset, meripelastuslaissa tarkoitetut viranomaiset sekä terveydenhuoltolaissa tarkoitetut ensihoitopalveluista vastaavat viranomaiset. Lisäksi lakiehdotuksen 23 § sisältäisi rakennuslupamenettelyä koskevan ja 24 § 1 momentti palotarkastuksen toimittamista koskevan poikkeussäännöksen. Nämä seikat huomioon ottaen ehdotettu laki ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin, kuin asiaa koskeva lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain mukaan maakunnalle.

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Esityksen suhdetta kuntien itsehallintoon on tarkasteltava erityisesti lakiehdotuksen 2 ja 3 §:n näkökulmasta. Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite koskisi sellaista valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustuk-

seen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvää viranomaisten sisäistä, välistä ja ulkoista yhteistoimintaa ja viestintää, jossa noudatettaisiin korkean turvallisuuden tai varautumisen vaatimuksia. Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuusverkon käyttövelvoite edellyttäisi myös ehdotetun lain 2 luvussa tarkoitettujen verkon yhteisten palvelujen sekä laittilojen, laitteiden ja muun infrastruktuurin käyttöä. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan käyttövelvoitteen kohteena olevia viranomaisia olisivat muun muassa pelastuslaissa tarkoitetut pelastustoimen viranomaiset, meripelastuslaissa tarkoitetut viranomaiset ja terveydenhuoltolaissa tarkoitetut ensihoitopalvelusta vastaavat viranomaiset. Edellä mainittujen säännösten perusteella lakiehdotus koskisi myös kunnallisia viranomaisia. Ehdotetussa laissa asetetut velvoitteet ja niitä tämentävä asetustasoinen sääntely koskisivat kuitenkin kunnallisia viranomaisia vain silloin, kun ne hoitavat niille laissa säädettyjä tehtäviä (vrt. PeVL 46/2010 vp.). Sen sijaan velvoitteet eivät koskisi sellaisia tehtäviä, jotka kunnallinen viranomainen on itsehallintonsa nojalla ottanut hoidettavakseen.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Lakiehdotuksen mukaan turvallisuusverkotoimintaan kuuluvaa julkista valtaa käyttäisivät ainoastaan valtion viranomaiset. Toimintakokonaisuuteen kuuluisi kuitenkin myös näiden valtion viranomaisten ohjauksessa ja valvonnassa tapahtuvaa ja niiden toimintaa tukevia teknistä ja toiminnallista erityisasiantuntemusta edellyttäviä julkisia palvelutehtäviä, joissa ei kuitenkaan olisi kysymys julkisen vallan käytöstä. Tämän johdosta näiden tehtävien hoitamisesta voisivat lakiehdotuksen mukaan vastata myös muut kuin julkisen hallinnon viranomaiset. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan tällainen toimija

olisi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimiva ja valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö tai sen tytäryhtiö sekä lakiehdotuksen 8 ja 10 §:ssä tarkoitettu tieto- ja viestintäteknisen alan toimija.

Edellä esitetyillä perusteilla katsotaan, että esitys on sopusoinnussa perustuslain kanssa, minkä vuoksi ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa varmistaa valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän häiriöttömyys ja jatkuvuus sekä turvata päätöksenteossa ja johtamisessa tarvittavan tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus.

Tätä lakia sovelletaan julkisen hallinnon turvallisuusverkkoon ja sen palvelujen käyttöön sekä muuhun turvallisuusverkko-toimintaan. Turvallisuusverkko on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva viestintämarkkina-ala (393/2003) tarkoitettu viranomaisverkko, joka täyttää korkean varautumisen ja turvallisuuden vaatimukset siten, kuin siitä laissa erikseen säädetään tai lain nojalla määrätään. Turvallisuusverkkoon kuuluu viestintäverkko ja siihen välittömästi liittyvät laittilat, laitteet ja muu infrastruktuuri sekä turvallisuusverkon yhteiset palvelut.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, turvallisuusverkkoon sovelletaan viestintämarkkina-ala-ain viranomaisverkkoa koskevia säännöksiä.

2 §

Turvallisuusverkon käyttövelvoite

Turvallisuusverkon käyttövelvoite koskee sellaista valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluun liittyvää viranomaisten sisäistä, välistä ja ulkoista yhteistoimintaa ja viestintää, joissa noudatetaan korkean varautumisen tai turvallisuuden vaatimuksia.

Turvallisuusverkon käyttövelvoite edellyttää 2 luvussa tarkoitettujen yhteisten palvelujen sekä laittilojen, laitteiden ja muun infrastruktuurin käyttöä.

3 §

Turvallisuusverkon käyttöön velvoitetut

Seuraaviin käyttäjäryhmiin kuuluvien on käytettävä turvallisuusverkkoa silloin, kun ne hoitavat 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan liittyviä tehtäviä:

1) tasavallan presidentin kanslia ja valtioneuvostosta annetussa laissa (175/2003) tarkoitettut ministeriöt;

2) puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) tarkoitettut viranomaiset;

3) poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992) tarkoitettut viranomaiset;

4) rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005) tarkoitetut viranomaiset;

5) pelastuslaissa (379/2011) tarkoitetut pelastustoimen viranomaiset;

6) hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) tarkoitettu Hätäkeskuslaitos;

7) meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitetut viranomaiset;

8) ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitetut viranomaiset;

9) tullilaissa (1466/1994) tarkoitetut viranomaiset;

10) terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitetut ensihoitopalvelusta vastaavat viranomaiset.

4 §

Turvallisuusverkon muu käyttö

Turvallisuusverkkoa voi käyttää myös muu kuin 3 §:ssä tarkoitettu käyttäjä, jos verkon käyttö koskee 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, käyttäjä kuuluu viestintämarkkinalain mukaan määräytyvään viranomaisverkon käyttäjäryhmään ja valtiovarainministeriö on hyväksynyt käyttäjän turvallisuusverkon käyttäjäksi.

Valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö ja sen viranomaisradioverkkotoiminnan palveluja tuottava tytäryhtiö saavat käyttää turvallisuusverkkoa niille kuuluvien viranomaisradioverkkotoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisessa.

5 §

Turvallisuusverkon laitetilat, laitteet ja tietojärjestelmät

Turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvat laitetilat ja laitteet omistaa tai niitä hallitsee Suomen valtio. Valtion omistuksessa olevien laitetilojen ja laitteiden omistus-, hallinta- tai käyttöoikeus voidaan kuitenkin luovuttaa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle siten, kuin siitä tässä tai muussa laissa säädetään.

Turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvien laitetilojen ja laitteiden on sijaittava ja palvelut on tuotettava Suomessa. Turvallisuusverkon laitetilojen, laitteiden ja palvelutuotannon hallinta ja valvonta on hoidettava Suomessa. Turvallisuusverkkoon välittömästi kuuluvia laitteita ja palveluja voidaan sijoittaa myös Suomen ulkopuolelle, jos se on toiminnallisista syistä välttämätöntä.

Sellaisten välittömästi 2 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa käytettävien laitteiden ja tietojärjestelmien, joita koskevat korkean varautumisen tai turvallisuuden vaatimukset, on oltava turvallisuusverkon laitetoissa, ellei niiden sijoittaminen kokonaan tai osittain muuhun laitettiin ole teknisistä tai toiminnallisista syistä välttämätöntä.

2 luku

Turvallisuusverkon palvelutuotanto

6 §

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana toimii valtion kokonaan omistama Suomen Erillisverkot Oy -niminen osakeyhtiö.

Yhtiön tarkoituksena ei ole tuottaa liike-taloudellista voittoa sille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Yhtiön on erotettava tässä laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti muusta toiminnastaan.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajana voi toimia myös Suomen Erillisverkot Oy:n tätä tarkoitusta varten erikseen perustama ja kokonaan omistama tytäryhtiö. Tytäryhtiöllä ei saa olla muita tehtäviä tai toimintoja eikä sen tarkoituksena saa olla liiketaloudellisen voiton tuottaminen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan yhtiön osakeyhtiölain (624/2006) säännöksiä.

7 §

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävät

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävänä on:

1) yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon verkkopalvelut;

2) yksinoikeudella hallinnoida turvallisuusverkon laitetiloja ja laitteita sekä tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon muita yhteisiä infrastruktuuripalveluja;

3) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja voi käyttää tehtävässään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättää. Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja vastaa alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja tekee alihankintaa koskevan hankinnan, sen on pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto. Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan alihankkijana turvallisuusverkon merikaapeliverkon rakentamisessa ja ylläpidossa voi toimia puolustusvoimat ja turvallisuusverkon laitteiden rakentamisessa, rakennuttamisessa ja ylläpidossa Puolustushallinnon rakennuslaitos.

Verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottaja voi 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi sopia Suomessa toimivan teleyrityksen kanssa turvallisuusverkon kuitukapasiteetin ja antenni- ja laitepaikan käyttöoikeuksien hankkimisesta tai luovuttamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä, laitetiloista ja laitteista sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

8 §

Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottaja

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajana toimii tähän tehtävään erikseen nimetty julkisen hallinnon viranomainen tai tieto- ja viestintätekniikan alan toimija. Valtioneuvosto päättää valtiovarainministeriön esittelystä turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajasta ja tähän toimintaan liittyvien valtion oikeuksien ja velvollisuuksien siirtämisestä.

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajan toiminnan tarkoituksena ei saa olla liiketaloudellisen voiton tuottaminen sille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Palveluntuottajan on erotettava tässä laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti muusta toiminnastaan.

9 §

Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajan tehtävät

Turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajan tehtävänä on:

1) yksinoikeudella tuottaa, ylläpitää ja kehittää turvallisuusverkon yhteiset tieto- ja viestintätekniiset palvelut;

2) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottaja voi käyttää tehtävässään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättää. Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottaja vastaa alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottaja tekee alihankintaa koskevan hankinnan, sen on pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tieto- ja viestintätek-

nisten palvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

10 §

Integraatiopalvelujen tuottaja

Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajana toimii tähän tehtävään erikseen nimetty julkisen hallinnon viranomainen tai tieto- ja viestintätekniikan alan toimija. Valtiovarainministeriö päättää turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajasta. Valtioneuvosto päättää valtiovarainministeriön esittelystä tähän toimintaan liittyvien valtion oikeuksien ja velvollisuuksien siirtämisestä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää integraatiopalvelujen tuottajan valinnasta ja sen edellytyksistä.

Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan on erotettava tässä laissa tarkoitettu toiminta taloudellisesti muusta toiminnastaan.

11 §

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät

Turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä on:

1) yksinoikeudella yhdistää turvallisuusverkon palvelut käyttäjien muihin tieto- ja viestintätekniikan palveluihin ja vastata tämän palvelukokonaisuuden välittämisestä ja tarjoamisesta käyttäjille;

2) vastata tehtäväalueellaan turvallisuusverkkoa koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Integraatiopalvelujen tuottaja voi käyttää tehtävässään alihankkijaa siinä laajuudessa kuin valtiovarainministeriö asiasta päättää. Integraatiopalvelujen tuottaja vastaa alihankkijan työstä kuin omastaan. Ennen kuin integraatiopalvelujen tuottaja tekee alihankintaa koskevan hankinnan, sen on pyydettävä asiasta valtiovarainministeriön lausunto.

Integraatiopalvelujen tuottajalla ja sen alihankkijalla on oikeus käyttää turvallisuusverkkoa siinä määrin kuin se on näille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

12 §

Varautumisvelvollisuus

Jos 7, 9 tai 11 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä vastaa yritys tai yhteisö, on sen valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Yrityksen tai yhteisön on osallistuttava maanpuolustukseen liittyvään varautumisen suunnitteluun sekä yhteiskunnan varautumista ja valmiuden kohottamista koskeviin, normaaliolojen häiriötilanteiden tai poikkeusolojen toimintavalmiutta edistävään harjoitukseen yhteiskunnan turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ohjauksessa.

13 §

Turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön tärkeysjärjestely

Normaalioloissa ja niihin liittyvissä häiriötilanteissa valtiovarainministeriö päättää turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjestelystä.

Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa noudatetaan turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeysjärjestelyä koskevassa päätöksenteossa valmiuslain säännöksiä.

Puolustustilalaissa (1083/1991) tarkoitettuna puolustustilan aikana puolustusvoimat päättää turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjittelystä.

3 luku

Ohjaus ja valvonta

14 §

Yleishallinnollinen ohjaus

Valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta ohjauksesta.

15 §

Omistajaohjaus

Valtioneuvoston kanslia vastaa 6 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja tuottavan yhtiön omistajaohjauksesta siten, kuin siitä säädetään valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetussa laissa (1368/2007).

16 §

Strateginen ohjaus

Valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkkotoiminnan strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta sekä turvallisuusverkkotoiminnan tieto- ja viestintätekniikan varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 7, 9, 11 ja 12 §:ssä tarkoitetuista turvallisuudesta, varautumisesta, valmiudesta ja jatkuvuudesta koskevista vaatimuksista sekä 13 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon palvelutuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muusta tärkeysjärjittelystä. Säännökset voivat koskea valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan ja viestinnän varmistamiseksi tarpeellisia turvallisuusverkon

palvelutoiminnan järjestelyjä sekä toimintaa koskevia teknisiä vaatimuksia ja menettelytapoja.

17 §

Turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta

Valtiovarainministeriön tukena strategisessa ohjauksessa sekä 2 luvussa tarkoitettujen palveluntuottajien toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä, seurannassa ja valvonnassa toimii turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaa määrääjäksi. Neuvottelukuntaa johtaa valtiovarainministeriö ja sen lisäksi siinä ovat edustettuina ainakin valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusvoimat, Huoltovarmuuskeskus sekä Suomen Kuntaliitto ry. Neuvottelukunnan tehtävänä on osallistua tämän lain säännösten perusteella annettavien asetusten ja tehtävien päätösten sekä muiden turvallisuusverkkotoiminnan strategista ja taloudellista ohjausta, seurantaa ja valvontaa koskevien asioiden valmisteluun. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta sekä tehtävistä.

18 §

Ohjaavien viranomaisten osallistuminen verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan toiminnan johtamiseen

Suomen Erillisverkot Oy:n hallituksessa on oltava riittävä edustus 17 §:ssä tarkoitetuista turvallisuusverkkotoimintaa ohjaavista viranomaisista.

19 §

Turvallisuusverkkotoiminnan asiakas- ja yhteistyöryhmä

Turvallisuusverkkotoiminnan neuvottelukunnan tukena on turvallisuusverkkotoiminnan

toiminnan asiakas- ja yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen turvallisuusverkosta ja -verkkotoiminnasta vastaavien tahojen, verkon käyttäjien ja turvallisuusverkon sidosryhmien tarpeita.

4 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Palvelujen maksullisuus

Turvallisuusverkon 2 luvussa tarkoitetut palveluntuottajat voivat periä tämän lain perusteella tuottamistaan suoritteista ja palveluista maksuja. Maksujen suuruus ei saa ylittää suoritteen tai palvelun tuottamisesta palveluntuottajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

21 §

Tietojen julkisuus ja salassapito

Mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään viranomaisista, sovelletaan 2 luvussa tarkoitettuihin palveluntuottajiin ja näiden käyttämiin alihankkijoihin silloin, kun ne hoitavat tässä laissa niille säädettyjä tehtäviä.

Henkilön, joka toimii 2 luvussa tarkoitettun palveluntuottajan tai tämän käyttämän alihankkijan palveluksessa ja käsittelee turvallisuusverkkotoimintaan liittyviä salassa pidettäviä tietoja, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada turvallisuusverkkotoimintaan osallistuvilta viranomaisilta ja muilta tässä laissa tarkoitettuilta toimijoilta ministeriölle tämän lain mukaan kuuluvan tehtävän hoitamisessa välittömästi tarvittavat tiedot.

Turvallisuusverkon 6 ja 8 §:ssä tarkoitetuilla palveluntuottajilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisil-

taan, julkisen hallinnon viranomaiselta ja turvallisuusverkon integraatiopalvelujen tuottajalta edellä tarkoitetuille palveluntuottajille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisessa välittömästi tarvittavat tiedot.

22 §

Henkilöstöturvallisuus

Turvallisuusverkon tehtäviä hoitavalta henkilöstöltä vaaditaan tehtävien edellyttämää luotettavuutta, joka voidaan tarvittaessa selvittää siten, kuin siitä erikseen säädetään tai määrätään.

23 §

Turvallisuusverkkoon liittyvä rakentaminen

Välittömästi turvallisuusverkkoon liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita saadaan rakentaa valtion taikka 7, 9 tai 11 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä vastaavan yhtiön hallinnassa olevilla alueilla ilman maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädettyä lupaa. Mitä rakennustyön viranomaisvalvonnasta säädetään, ei koske rakentamista turvallisuusverkkotoimintaa varten.

24 §

Turvallisuusverkkoon liittyvien tilojen ja laitteiden tarkastukset

Turvallisuusverkkoon välittömästi liittyvien rakennusten, rakennelmien ja laitteiden palotarkastuksissa noudatetaan, mitä pelastuslain 83 §:ssä säädetään puolustusvoimien hallinnassa olevien tilojen palotarkastuksista. Sähköturvallisuuslain (410/1996) säännöksiä, jotka koskevat varmennus- ja määräaikaistarkastuksen suorittajaa, ilmoituksia ja tietojen antamista, ei sovelleta turvallisuusverkkoon välittömästi liittyvien sähkölaitteiden ja -laitteistojen tarkastuksiin. Puolustusministeriö valvoo näiden laitteiden ja laitteisto-

jen sähköturvallisuutta siten kuin siitä sähköturvallisuuslaissa säädetään.

25 §

Virka-apu

Puolustusvoimat, poliisi, rajavartiolaitos ja Viestintävirasto ovat valtiovarainministeriön pyynnöstä velvollisia mahdollisuuksiensa mukaan antamaan 2 luvussa tarkoitetuille palveluntuottajille virka-apua turvallisuusverkon palvelutuotannon häiriötömän toiminnan takaamiseksi.

5 luku

Voimaantulo

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20--.

27 §

Tehtävien järjestämistä koskeva siirtymäsäännös

Puolustusvoimat ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskus toimivat 6 §:ssä tarkoitettuina turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajina enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka.

Hallinnon tietotekniikkakeskus toimii 8 §:ssä tarkoitettuna turvallisuusverkon tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuottajana enintään 31 päivään joulukuuta 2014 saakka.

Puolustusvoimia, Hallinnon tietotekniikkakeskusta ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskusta ei koske 8 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus erottaa tässä laissa tarkoitettu toiminta hallinnollisesti ja toiminnallisesti muusta toiminnastaan.

28 §

Käyttövelvoitteen voimaantumista koskeva siirtymäsäännös

Edellä 3 §:ssä tarkoitetun viranomaisen ja turvallisuusverkon muun käyttäjän on otettava turvallisuusverkon palvelut käyttöönsä viimeistään silloin, kun 7, 9 ja 11 §:ssä tarkoitetut palvelut ovat käytettävissä ja kyseistä palvelua vastaavan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus on päätynyt.

29 §

Turvallisuusverkon tietojärjestelmiä koskeva siirtymäsäännös

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu tietojärjestelmien sijoittamisvelvollisuus koskee vain lain voimaantumisen jälkeen käyttöönotettavia tai uudistettavia tietojärjestelmiä.

30 §

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Henkilöstön aseman järjestämiseen sovelletaan työsuhtelulain (55/2001) ja valtion virkamieslain (750/1994) liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä.

31 §

Omaisuuksien, muiden oikeuksien ja verkko-toiminnan luovuttamista koskeva siirtymäsäännös

Valtioneuvosto voi luovuttaa turvallisuusverkkotoiminnan hoitamiseen välittömästi liittyvän valtion kiinteän ja irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet, immateriaaliset oikeudet sekä verkko- ja infrastruktuuritoiminnan ja sitä koskevat tiedot 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle. Valtioneuvosto päättää valtiovarainministeriön esittelystä luovutuksen kohteet, niiden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu, sekä muut luovuttamiseen liittyvät järjestelyt. Valtioneuvosto päättää, mikä osa omaisuudesta luovutetaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan. Valtioneuvosto voi päättää omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevien oikeuksien, immateriaalisten oikeuksien sekä verkko- ja infrastruktuuritoiminnan ja sitä

koskevien tietojen luovuttamisesta ennen tämän lain voimaantuloa.

Turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen tuottajan 7 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa käyttämien tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluus on arvioitava kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaan tulosta noudattaen, mitä viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arvioinnista annetussa laissa (1406/2011) ja kansainvälisistä tietoturvaluvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

32 §

Sopimuksia ja muita sitoumuksia koskeva siirtymäsäännös

Puolustusvoimien, Hallinnon tietotekniikkakeskuksen, Rajavartiolaitoksen ja Valtiokonttorin valtion IT-

palvelukeskuksen ennen tämän lain voimaantuloa tekemät välittömästi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja koskevat voimassa olevat sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tämän lain voimaantullessa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle, jollei 27 §:stä muuta johdu.

33 §

Vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös

Puolustusvoimissa, Hallinnon tietotekniikkakeskuksessa ja Valtiokonttorin valtion IT-palvelukeskuksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat, jotka koskevat välittömästi turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalveluja, siirtyvät tämän lain voimaan tullessa 6 §:ssä tarkoitettulle yhtiölle, jollei 27 §:stä muuta johdu.

2.

Laki**viestintämarkkinalain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 9 kohta seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *viranomaisverkolla* valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maa-

hanmuuttoon, ensihoitopalveluun tai väestönsuojeluun liittyvien tarpeiden vuoksi rakennettua viestintäverkkoa, jonka liittymiä voidaan tarjota viranomaisten lisäksi myös muulle, edellä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjäryhmälle;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Henna Virkkunen*